

T. C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI
İSTATİSTİK BİLİM DALI**

EDİRNE TURİZMİNİN LOJİSTİK REGRESYON İLE ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selin TAŞKIN

BURSA - 2022

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI
İSTATİSTİK BİLİM DALI

EDİRNE TURİZMİNİN LOJİSTİK REGRESYON İLE ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selin TAŞKIN

Danışman:

Doç. Dr. Selim TÜZÜNTÜRK

BURSA - 2022

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ekonometri Anabilim / İstatistik Bilim Dalı'nda 701717015 numaralı Selin TAŞKIN'ın hazırladığı "Edirne Turizminin Lojistik Regresyon İle Analizi" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili savunma sınavı,/...../2022 günü - saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın (başarılı / başarısız) olduğuna (oybirliği / oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye
(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)
Doç. Dr. Selim TÜZÜNTÜRK
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Çağatan TAŞKIN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Burcu ÖNGEN BİLİR
Bursa Teknik Üniversitesi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMETRİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: .../.../.....

Tez Başlığı / Konusu: Edirne Turizminin Lojistik Regresyon İle Analizi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam sayfalık kısmına ilişkin,/...../..... tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Selin TAŞKIN
Öğrenci No: 701717015
Anabilim Dalı: Ekonometri
Programı: Tezli Yüksek Lisans
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
Doç. Dr. Selim TÜZÜNTÜRK
(Tarih)

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans olarak sunduğum “Edirne Turizminin Lojistik Regresyon İle Analizi” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Selin TAŞKIN
Öğrenci No: 701717015
Anabilim Dalı: Ekonometri
Programı: Tezli Yüksek Lisans
Tezin Türü: Yüksek Lisans Doktora Sanatta Yeterlilik

ÖZET

Yazar adı soyadı	Selin Taşkın
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim dalı	Ekonometri
Bilim dalı	İstatistik
Tezin niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Mezuniyet tarihi/...../20....
Tez danışmanı	Doç. Dr. Selim Tüzüntürk

Edirne Turizminin Lojistik Regresyon İle Analizi

Tüm dünyada olduğu gibi ülke refahında ve ekonomisinde, sosyal, kültürel ve çevresel gelişiminde büyük önem taşıyan turizm sektörü, Türkiye’de de her geçen gün değişmekte ve gelişmektedir. Değişen turist talebine uygun birçok destinasyon potansiyeline sahip olan Türkiye, dünyadaki önemli turizm noktalarından biridir. Türkiye’de kültür turizminde önde gelen Edirne ili; zengin tarihi değerleri, sınır kenti olması ve doğal değerleri ile turizminin gelişimi açısından önemli bir ayrıcalığa sahiptir. Kültür turizmi için şehre gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler dışında her yıl geleneksel olarak yapılan etkinlikler için de özellikle şehre gelen ziyaretçi sayısı oldukça fazladır.

Bu çalışmada, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin seyahat deneyimlerini, uygulanan anket ile değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirme sonrası elde edilen veriler ile SPSS 26 programında, İkili (Binary) Lojistik Regresyon Analizi yapılmıştır. Edirne ilini tekrar ziyaret etme ve bir başkasına tavsiye etme niyetini etkileyen faktörler, ikili lojistik regresyon analizi üzerinde incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda yerli turistlerin Edirne’ye tekrar gelmesini etkileyen faktörler; yaş, eğitim durumu, Edirne ilini turizm amaçlı seyahat etme sayısı, en sonki Edirne seyahati memnuniyet düzeyi, doğal alanları ve temiz bir çevreye sahip olmasıdır. Yerli turistlerin Edirne ilini bir başkasına tavsiye etmesini etkileyen faktörler ise, eğitim durumu ve en sonki Edirne seyahati memnuniyet düzeyi olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarının, turist memnuniyetini arttırmak için ilgili turizm paydaşlarına yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Edirne Turizmi, İkili (Binary) Lojistik Regresyon Analizi, Tekrar Ziyaret Etme Niyeti, Bir Başkasına Tavsiye Etme Durumu

ABSTRACT

Name & surname	Selin Taşkın
University	Bursa Uludağ University
Institute	Institute of Social Sciences
Field	Econometrics
Subfield	Statistics
Degree awarded	<i>Master</i>
Date of degree awarded/...../20....
Supervisor	Assoc. Prof. Selim Tüzüntürk

Analysis of Edirne Tourism with Logistic Regression

The tourism sector, which is of great importance in the welfare and economy, social, cultural and environmental development of the country, as it is in the whole world, is changing and developing day by day in Turkey. Turkey, which has the potential of many destinations suitable for the changing tourist demand, is one of the important tourism destinations in the world. Edirne province, which is the leading city in cultural tourism in Turkey; It has an important privilege in terms of its rich historical values, being a border city and the development of tourism with its natural values. Apart from domestic and foreign visitors coming to the city for cultural tourism, the number of visitors coming to the city for traditional events every year is quite high.

In this study, domestic tourists who visited Edirne at least once were asked to evaluate their travel experiences with the applied questionnaire. With the data obtained after the evaluation, Binary Logistic Regression Analysis was performed in the SPSS 26. Factors affecting the intention to revisit Edirne and recommend it to someone else were examined on binary logistic regression analysis. As a result of the analysis, the factors affecting the return of domestic tourists to Edirne; age, education level, the number of travel to Edirne for tourism purposes, the satisfaction level of the last Edirne trip, natural areas and a clean environment. The factors affecting the local tourists' recommending Edirne province to someone else were determined as education level and satisfaction level of the last Edirne trip. It is thought that the results of the analysis will guide the relevant tourism stakeholders in order to increase tourist satisfaction.

Keywords: *Tourism of Edirne, Binary Logistic Regression Analysis, Revisit Intention, Recommendation to Someone Else*

ÖNSÖZ

Nicel değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek ve değişkenlerin gelecekteki davranışlarını tahmin etmek için kullanılan, en eski bilinen ve bilinen istatistiksel araç olan regresyon ve lojistik regresyon kavramları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Doğrusal regresyon analizi ve modelleri, lojistik regresyon analizi süreci ve parametre tahmin yöntemleri ve uygulama alanlarından bahsedilmiştir. Ayrıca turizm ve ekonomideki yeri, Edirne ilinin turizm yapısı ve destinasyonları üzerinde durulmuştur. Edirne iline en az bir defa gelen yerli turistlere uygulanan anketten elde edilen veriler ile turistlerin Edirne ilini tekrar ziyaret etmelerini ve başkalarına önermelerini etkileyen faktörlere, ikili lojistik regresyon analizi yöntemi uygulanmış ve çalışma sonuçları doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmamın her aşamasında sabrı, değerli katkıları ve eleştirileriyle yol gösteren saygıdeğer hocam Sayın Doç. Dr. Selim TÜZÜNTÜRK'e, tez savunmamda bulunan değerli jüri üyeleri Prof. Dr. Çağatan TAŞKIN ve Doç. Dr. Burcu ÖNGEN BİLİR'e, hayatımın her aşamasında beni destekleyen, yanımda olan ve dualarını eksik etmeyen annem Cahide TAŞKIN'a, babam İlyas TAŞKIN'a, ablam Esra TAŞKIN KONAKLILAR'a, ailemizin yeni üyesi ve çalışmadaki tüm fotoğrafların çekiminde büyük katkısı olan Hasan Yiğit KONAKLILAR'a sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca, araştırma sürecinde etkinliklere birebir katılma fırsatı veren ve kaynak temin edilmesinde yardımlarını esirgemeyen Edirne Tanıtım ve Turizm Derneği'ne teşekkür ederim.

Bursa, 2022

Selin TAŞKIN

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	İ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU	İİ
YEMİN METNİ.....	İİİ
ÖZET	İV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar	XI
ŞEKİLLER	XIII
FOTOĞRAFLAR.....	XIV
KISALTMALAR.....	XVI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ YÖNTEMİ

1.1. DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ.....	3
1.1.1. Basit Doğrusal Regresyon Analizi	3
1.1.2. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	4
1.2. LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ	6
1.2.1. İkili Lojistik Regresyon Analizi	8
1.2.2. Çok Kategorili Lojistik Regresyon Analizi.....	9
1.2.3. Sıralı Lojistik Regresyon Analizi.....	10
1.3. LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİNİN KULLANILDIĞI ALANLAR	10
1.4. LOJİSTİK REGRESYONDA KULLANILAN KAVRAMLAR.....	14
1.4.1. Lojistik Fonksiyon	14
1.4.2. Odds Oranı.....	15
1.4.3. Logit	17

1.5. LOJİSTİK REGRESYON PARAMETRE TAHMİN YÖNTEMLERİ	17
1.5.1. <i>En Çok Olabilirlik Yöntemi</i>	18
1.5.2. <i>Minimum Logit Ki-kare Yöntemi</i>	18
1.5.3. <i>Ağırlıklandırılmış Ki-kare Yöntemi</i>	19
1.6. LOJİSTİK REGRESYONDA PARAMETRELERİN ANLAMLILIK TESTİ	19
1.6.1. <i>Olabilirlik Oran Testi</i>	20
1.6.2. <i>Wald Testi</i>	20
1.6.3. <i>Skor Testi</i>	21
1.7. LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİNDE UYUM İYİLİĞİNİN BELİRLENMESİ.....	21
1.7.1. <i>Pearson Ki-Kare İstatistiği</i>	22
1.7.2. <i>Hosmer-Lemeshow Testi</i>	22
1.7.3. <i>Sınıflandırma Tablosu</i>	23

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE VE EDİRNE'DE TURİZM

2.1. TURİZM KAVRAMI	24
2.2. TURİZMİN TÜRLERİ.....	26
2.2.1. <i>Kültür Turizmi</i>	26
2.2.2. <i>Sağlık Turizmi</i>	26
2.2.3. <i>Kongre Turizmi</i>	27
2.2.4. <i>Spor Turizmi</i>	27
2.2.5. <i>Gastronomi Turizmi</i>	27
2.2.6. <i>Sosyal Turizm</i>	28
2.3. TURİZMİN TÜRKİYE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	28
2.4. TÜRKİYE TURİZMİNDE EDİRNE'NİN YERİ VE ÖNEMİ.....	34
2.5. EDİRNE İLİ BEŞERİ COĞRAFYA YAPISI.....	35
2.6. EDİRNE TURİZM YAPISI.....	36
2.6.1. <i>Edirne'de Kültür Turizmi</i>	36
2.6.1.1. <i>Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi</i>	37
2.6.1.2. <i>Sultan II. Beyazid Külliyesi ve Sağlık Müzesi</i>	38
2.6.1.3. <i>Selimiye Vakıf Müzesi</i>	39
2.6.1.4. <i>Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi</i>	40

2.6.1.5. Lozan Anıtı	41
2.6.1.6. Milli Mücadele ve Lozan Müzesi	42
2.6.1.7. İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi.....	42
2.6.1.8. Meriç Köprüsü	43
2.6.1.9. Tunca Köprüsü.....	44
2.6.1.10. Edirne Sarayı Kalıntıları ve Adalet Kasrı	45
2.6.1.11. Rüstempaşa Kervansarayı	46
2.6.1.12. Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı.....	47
2.6.1.13. Eski Tren Garı	48
2.6.1.14. Bedesten Çarşısı	49
2.6.1.15. Ali Paşa Çarşısı.....	50
2.6.1.16. Edirne Kaleiçi Evleri.....	51
2.6.1.17. Arasta Çarşısı.....	52
2.6.2. <i>Edirne 'de İnanç Turizmi</i>	53
2.6.2.1. Selimiye Camii ve Külliyesi	54
2.6.2.2. Muradiye Camii	55
2.6.2.3. Eski Camii	56
2.6.2.4. Üç Şerefeli Camii	57
2.6.2.5. Büyük Sinagog.....	58
2.6.2.6. Sweti George Bulgar Kilisesi	60
2.6.3. <i>Edirne 'de Gastronomi Turizmi</i>	60
2.6.3.1. Edirne Tava Ciğeri	61
2.6.3.2. Edirne Köftesi	61
2.6.3.3. Sütlu Bulamaç	62
2.6.3.4. Edirne Badem Ezmesi	63
2.6.3.5. Edirne Beyaz Peynir	64
2.6.3.6. Edirne Bademli Kurabiyesi.....	65
2.6.4. <i>Edirne 'de El Sanatları</i>	66
2.6.4.1. Edirnekari	67
2.6.4.2. Aynalı Süpürge	68
2.6.4.3. Misk Meyve Sabunu.....	68
2.6.5. <i>Edirne 'de Etkinlik Turizmi</i>	69

2.6.5.1. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri.....	70
2.6.5.2. Lavanta Şenliği	71
2.6.5.3. Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali.....	72
2.6.5.4. Hıdrellez ve Kakava Şenlikleri	72
2.7. EDİRNE TURİZMİ ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI.....	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDİRNE TURİZMİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ.....	76
3.2. VERİ TOPLAMA ARACI, VERİLERİN TOPLANMASI VE VERİ GİRİŞİ.....	76
3.3. ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLERİ.....	77
3.4. KULLANILAN İSTATİSTİKSEL YÖNTEMLER.....	80
3.5. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	80
3.5.1. Tanımlayıcı İstatistiklere İlişkin Bulgular.....	80
3.5.2. İkili Lojistik Regresyon Analiz Uygulamasına İlişkin Bulgular.....	95
3.5.2.1. Yerli Turistlerin Edirne İlini Ziyaret İçin Tekrar Tercih Etmelerinin Belirleyicileri	95
3.5.2.2. Yerli Turistlerin Edirne'yi Bir Başkasına Tavsiye Etmelerinin Belirleyicileri.....	107
SONUÇ	114
KAYNAKÇA	118
EKLER	128

TABLULAR

Tablo 1: Doğrusal Regresyon ile Lojistik Regresyon Arasındaki Farklar.....	6
Tablo 2: Bağımsız Değişken İkili Kodlandığında Lojistik Regresyon Modelinin Değerleri.....	9
Tablo 3: Olasılık ve Odds Arasındaki Bağlantı.....	16
Tablo 4: 2011-2021 Yılları Arasında Yurt Dışında İkamet Eden Yabancı Ziyaretçi Sayısı, Turizm Geliri ve Ortalama Geceleme Sayıları.....	29
Tablo 5: 2011-2021 Yılları Arasında Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçi Sayısı, Turizm Geliri ve Ortalama Geceleme Sayısı.....	30
Tablo 6: 2011-2021 Yılları Arasında Türkiye’de İkamet Eden Yurt Dışını Ziyaret Eden Vatandaş Ziyaretçi Sayısı, Turizm Gideri ve Ortalama Geceleme Sayısı.....	31
Tablo 7: 2011-2021 Yılları Arasında Türkiye’nin İthalat ve İhracat Rakamlarının Turizm Rakamlarına Oranı.....	33
Tablo 8: 2011-2021 Yılları Arasında Turizm Gelirlerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) İçindeki Payı.....	34
Tablo 9: Araştırma Soruları.....	77
Tablo 10: Hipotezler.....	78
Tablo 11: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	81
Tablo 12: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Yaş Değişkeni Betimsel İstatistikleri.....	81
Tablo 13: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Memleketlerine Göre Dağılımı.....	82
Tablo 14: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	82
Tablo 15: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Medeni Durumuna Göre Dağılımı.....	83
Tablo 16: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Mesleklerine Göre Dağılımı.....	83
Tablo 17: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Aylık Kişisel Gelir Değişkeni Betimsel İstatistikleri.....	84

Tablo 18: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Edirne İli Hakkındaki Görüşleri.....	85
Tablo 19: Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Memnuniyet Düzeyleri	92
Tablo 20: Bağımlı Değişkenin Referans Kategorisi	96
Tablo 21: Kategorik Verilen Kodlanması	96
Tablo 22: Model Katsayılarının Omnibus Test Sonuçları	100
Tablo 23: Modellerin Olayları Açıklama Oranları	101
Tablo 24: Hosmer ve Lemeshow Uyumluluk Testi.....	102
Tablo 25: Modelin Duyarlılık ve Özgüllük Değerleri	103
Tablo 26: İkili Lojistik Regresyon Denklemindeki Değişkenlerin Tablosu	104
Tablo 27: Bağımlı Değişkenin Referans Kategorisi	108
Tablo 28: Model Katsayılarının Omnibus Test Sonuçları	108
Tablo 29: Modellerin Olayları Açıklama Oranları	109
Tablo 30: Hosmer ve Lemeshow Uyumluluk Testi.....	110
Tablo 31: Model Duyarlılık ve Özgüllük Değerleri	110
Tablo 32: İkili Lojistik Regresyon Denklemindeki Değişkenlerin Tablosu	111

ŞEKİLLER

Şekil 1: Lojistik Fonksiyon Grafiği	15
---	----

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	37
Fotoğraf 2: Sultan II. Bayezid Külliyesi ve Sağlık Müzesi	38
Fotoğraf 3: Selimiye Vakıf Müzesi	39
Fotoğraf 4: Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi	40
Fotoğraf 5: Lozan Anıtı.....	41
Fotoğraf 6: Milli Mücadele ve Lozan Müzesi.....	42
Fotoğraf 7: İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi	43
Fotoğraf 8: Meriç Köprüsü.....	44
Fotoğraf 9: Tunca Köprüsü	45
Fotoğraf 10: Edirne Sarayı Kalıntıları	46
Fotoğraf 11: Rüstempaşa Kervansarayı	47
Fotoğraf 12: Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı	48
Fotoğraf 13: Eski Tren Garı	49
Fotoğraf 14: Bedesten Çarşısı	50
Fotoğraf 15: Ali Paşa Çarşısı.....	51
Fotoğraf 16: Edirne Kaleiçi'nde bir ev	52
Fotoğraf 17: Arasta Çarşısı	53
Fotoğraf 18: Selimiye Camii ve Külliyesi	55
Fotoğraf 19: Muradiye Camii.....	56
Fotoğraf 20: Eski Camii	57
Fotoğraf 21: Üç Şerefeli Camii	58
Fotoğraf 22: Büyük Sinagog	59
Fotoğraf 23: Sweti George Bulgar Kilisesi	60
Fotoğraf 24: Edirne Tava Ciğeri.....	61
Fotoğraf 25: Edirne Köftesi.....	62
Fotoğraf 26: Sütlü Bulamaç	63
Fotoğraf 27: Edirne Badem Ezmesi.....	64
Fotoğraf 28: Edirne Beyaz Peyniri	65
Fotoğraf 29: Edirne Bademli Kurabiye.....	66
Fotoğraf 30: Edirnekari	67

Fotoğraf 31: Aynalı Süpürge.....	68
Fotoğraf 32: Misk Meyve Sabunu	69
Fotoğraf 33: Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri	70
Fotoğraf 34: Edirne Lavanta Şenliği.....	71
Fotoğraf 35: Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali	72
Fotoğraf 36: Kakava ve Hıdrellez Şenlikleri.....	73

KISALTMALAR

KISALTMA	BİBLİYOGRAFİK BİLGİLER
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
AIEST	Association Internationale d'experts Scientifiques du Tourisme
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
TİM	Türk İhracatçılar Meclisi
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

GİRİŞ

Turizm, ülkelerin ve dolayısıyla insanların hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden üzerinde incelikle durulması gereken bir konudur. İnsanlar açısından turizm, içerisinde çeşitli kavramlar barındırmaktadır. Kişilerin çalışma hayatlarından fırsat buldukları sürede bir yerden başka bir yere seyahat etmeleri, gittikleri yerin yöresel lezzetlerini denemeleri, o yerin kültürel ve tarihi yapılarını ziyaret etmeleri, dinlenmek için kendilerine bir zaman dilimi ayırmaları kişinin kişisel gelişimi için de oldukça önemlidir. İnsanların yaptıkları bu ziyaretler, o yerin görünürlüğünün artmasına da neden olmaktadır. Ziyaret edilen yerin yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından ön planda tutulması, oranın halkı ve esnafları açısından da oldukça önemlidir.

Ülkelerin turizm sektörüne önem vermesi ülkeye döviz girişinin olması ile turizm gelirindeki artışa neden olmaktadır. Türkiye’de yaz ve kış turizmi gibi belirleyici turizm dönemleri vardır. Kış turizmini Ocak ayında başlatan Türkiye, özellikle doğu illeri olmak üzere yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Bu ilginin artması ve doğrudan turist sayısındaki artışın olmasını isteyen ülkeler de turizm için belirli yatırımlar yapmaktadır. Burada ise devreye turistlerin talep ettiği konular girmektedir. Turistlerin talepleri ne ölçüde yerine getirilirse, turistlerin o bölgeye tekrar gelme ve bir başkasına tavsiye etme durumu ortaya çıkmaktadır. Yaz turizmine Mayıs ayında başlayan Türkiye, özellikle Akdeniz ve Ege Bölgesi’nde yaşanan yerli ve yabancı turistlerin yoğunluğu ile bilinmektedir.

Bu çalışmada kapsamında, Edirne’yi ziyaret eden yerli turistlerin Edirne’yi tekrar ziyaret etmesini ve bir başkasına tavsiye etmesini etkileyen faktörler Lojistik Regresyon yöntemi ile incelenecektir. Lojistik regresyon yöntemi, özellikle sosyal bilimlerde ve sağlık alanında yaygın kullanımı ile bilinmektedir. Bu yaygın kullanımın sebebi, diğer regresyon analizlerinin şartlarına kıyasla daha esnek olmasıdır. Bağımlı değişken olan Edirne’yi tekrar ziyaret etme durumu ile Edirne’yi bir başkasına tavsiye etme durumunun cevapları “Evet” ve “Hayır” şeklinde iki kategoriye sahip olduğundan bu çalışmada İkili (Binary) Lojistik Regresyon analizi yapılmıştır.

Edirne’yi ziyaret eden turistlerin şehre tekrar gelmesini ve bir başkasına tavsiye etmesini etkileyen faktörleri belirlenmek için yapılan çalışmada, Edirne’ye gelen yerli

turistlere uygulanan anket sorularından elde edilen veriler üzerinden çalışmanın amaçları doğrultusunda bir takım sonuçlara varılması planlanmıştır. Edirne'yi ziyaret eden turistlerin şehre tekrar gelmesini ve bir başkasına tavsiye etmesini etkileyen faktörlerin yanında, yerli turistlerin memnuniyetsizliklerinin giderilmesiaçısından neler yapılması gerektiği hakkında önerilerde bulunulacaktır. Bu çalışma sonucunda, şehre gelen yerli turistlerin; katıldığı etkinlikler, tattıkları yöresel yemekler, ziyaret ettikleri tarihi ve kültürel alanlar, konakladıkları yerler ve bu durumdan duydukları memnuniyet düzeyleride belirlenecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde, öncelikle Lojistik Regresyon Analizi teorik olarak irdelenmiştir. İkinci bölümde, turizm, turizm türleri, turizmin Türkiye ekonomisindeki yeri, Türkiye turizminde Edirne'nin yeri ve Edirne turizminin yapısı ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise Edirne'deki yerli turistlere online ve saha çalışması yapılarak yöneltilen anket sorularından toplanan veriler, İkili (Binary) Lojistik Regresyon ile analiz edilerek ortaya çıkan bulgular yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ YÖNTEMİ

1.1. Doğrusal Regresyon Analizi

Regresyon analizi; aralarında neden-sonuç ilişkisi olduğu bilinen bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin en az değişken ve en iyi uyuma sahip olması ile nedensel yapısını belirlemeye yönelik bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Doğrusal regresyon modelinin oluşturulabilmesi için varsayımlar şu şekilde sıralanabilir (Hays, 1973):

- Bağımlı değişken, sürekli ya da sıralı verilerden oluşmalıdır.
- Bağımlı değişken, sayısal değer almalıdır.
- Bağımlı ve bağımsız değişken ya da değişkenler normal dağılıma uymalıdır.

Regresyon analizinde, bağımsız değişken sayısına göre iki model vardır: Birincisi, tek bağımsız değişkene sahip model olan basit doğrusal regresyon modelidir. İkincisi ise en az iki bağımsız değişkenli model olan çoklu doğrusal regresyon modelidir. Regresyon analizinde, toplanan girdi verileri ile belirlenen modele ait çıktı değerleri tahmin edilmeye çalışılır (Taşkın, 2020).

1.1.1. Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Basit doğrusal regresyon modeli, bir bağımlı değişken ve bir bağımsız değişkeninin formülasyonundan oluşmaktadır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ölçümleri yapılırken hata payı en aza indirgenmelidir. Basit doğrusal regresyon modeli,

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_{i1} + \varepsilon_i \quad (1)$$

Denklem 1'deki gibi hesaplanır. Basit doğrusal regresyon modelinde; bağımsız değişken x , bağımlı değişken y , regresyon sabiti katsayısı β_0 , regresyon katsayısı β_1 ve şansa bağlı hata değeri ε şeklinde tanımlanmaktadır. ε değeri; bağımlı değişkendeki değişmelerin x ile açıklanamayan kısmını gösteren, x 'in dışındaki, yüzüne az da olsa etkide bulunabilecek

diğer bağımsız değişkenlerin ve γ 'deki ölçme hatalarının etkisini içinde barındıran hata terimidir. Hata terimi, model bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenler arasındaki gerçek ilişkiyi tam olarak temsil etmediğinde oluşturulan istatistiksel veya matematiksel bir model tarafından üretilen artık bir değişkendir (Öney ve Töre, 1988).

ε değeri; kesin olarak bilinmeyen, pozitif veya negatif değerler alabilen rassal bir değişkendir. Basit doğrusal regresyon modelinin varsayımları şu şekilde sıralanabilir (Serper, 2017):

- Hata terimi rassal bir değişken olup, negatif ya da pozitif değerlerini belli olasılıklarla alabilmekte ve hata terimlerinin ortalaması sifıra eşit olmaktadır.
- Hata terimlerinin varyansı eşit olup, X değerleri için hata terimleri kendi ortalamaları etrafında aynı değişkenliğe sahip olmaktadır.
- Her bir X değeri için hata terimleri kendi ortalamaları etrafında simetrik bir bölünme göstermesi, hata terimlerinin normal bölünmeye sahip olduğunu açıklamakta ve kovaryansları sifıra eşit olmaktadır.
- Basit doğrusal regresyon denklemindeki bağımsız değişken arasında bir bağıllık bulunmamaktadır.

1.1.2. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Çoklu doğrusal regresyon analizinde bir bağımlı değişken ve birden fazla bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelenmektedir. Çoklu doğrusal regresyon modelinin iki temel amacı vardır: Birincisi, bağımlı değişkeni etkilediği belirlenen bağımsız değişkenler kullanılarak, bağımlı değişkenin değerini tahmin etmektir. İkincisi ise bağımlı değişkeni etkilediği düşünülen bağımsız değişkenlerden hangisinin veya hangilerinin bağımlı değişkeni daha çok etkilediğini tespit etmek ve aralarındaki ilişkiyi tanımlamaktır (Alpar, 2003).

Çoklu doğrusal regresyon analizinde en az iki tane bağımsız değişken bulunmalıdır. Eğer y bağımlı değişken ve k tane bağımsız değişken var ise ve aralarındaki ilişki doğrusal ise aşağıdaki gibi bir fonksiyon yazılabilir. Bu fonksiyonda n tane gözlem sayısı olduğu varsayılmaktadır (Gunst ve Mason, 1980).

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 x_{i1} + \beta_2 x_{i2} + \dots + \beta_k x_{ik} + e_{ij} \quad (2)$$

Denklem 2'deki çoklu doğrusal regresyon modelinde;

Y_i : Bağımlı değişkeninin gözlenen i.inci değerini,

x_{ij} : j.inci bağımsız değişkenin i.inci düzeyindeki değerini,

β_j : j.inci regresyon katsayısını,

e_{ij} : Hata terimini,

$i = 1, 2, \dots, n$,

$j = 1, 2, \dots, k$,

k: Bağımsız değişken sayısını göstermektedir.

Çoklu doğrusal regresyon analizinin varsayımları şu şekilde sıralanabilir (Öztürkcan, 2009):

- Bağımlı değişken rastgele olan bir değişkendir ve normal dağılım göstermektedir.
- Bağımsız değişkenler rastgele değişken değildir. Bağımsız değişkenlerin değerleri araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş, isteğe bağlı olarak seçilmiş ya da sabit değerlerden oluşmaktadır.
- Hata terimleri normal dağılımlıdır ve aralarında otokorelasyon bulunmamalıdır.
- Tahminlerin hataları rastgeledir ve birbirleriyle ilişki göstermez ($\text{Cov}(\varepsilon_i, \varepsilon_j) = 0$). Aynı zamanda varyansı $V(\varepsilon) = \sigma^2$ ve ortalaması sıfırdır. Bu matrisin köşegen elemanları σ^2 olup diğer elemanları sıfırdır.
- Bağımsız değişkenlerle hata terimi arasında bir ilişki yoktur.

Doğrusal regresyon analizinin yapılabilmesi için varsayımların sağlanması gereklidir. Örneğin; bağımlı değişkenin normal dağılım olması şartı ve bağımlı

değişkenin sürekli olması şartı aranmaktadır. Bu varsayımlardan herhangi birinin sağlanmaması durumunda analiz yapılamamaktadır. Bu yüzden araştırmacılar için varsayım açısından daha esnek şartları olan, lojistik regresyon analizitercih edilmektedir.

1.2. Lojistik Regresyon Analizi

Lojistik regresyon analizi (LRA); çok değişkenli normallik, süreklilik ve eşvaryanslılık gibi varsayımlar gerektirmeden regresyon modeli oluşturulmasını sağlayan çok değişkenli istatistiksel analiz yöntemidir (Tabachnick ve Fidell, 2001). LRA’da, doğrusal regresyon analizindeki varsayımların hiçbiri aranmamaktadır. Bu sebeple de araştırmacılara ciddi oranda kolaylık sağlamaktadır ve kullanımı yaygınlaşmaktadır. LRA’da bağımsız değişkenlerin kategorik ve kesikli değerler alması, lojistik model temalı analizleri yapabilen birçok bilgisayar paket programlarının olması, parametrelerin yorumlanmasının diğerlerine göre daha kolay olması LRA’ya olan yönelimi arttırmaktadır.

LRA’da doğrusal regresyon analizinin amaçladığı gibi bir veya birden çok bağımsız değişken ile bağımlı değişkeni arasında bir model kurulmaktadır. LRA’nın diğer regresyon analizlerinden farkı, diğer regresyon yöntemlerinde bağımlı değişken sürekli değerler alırken, LRA’da bağımlı değişken kesikli değerler alabilmektedir (Öztürk, 2010). Tablo 1’de doğrusal regresyon analizi ile LRA arasındaki farklar verilmektedir.

Tablo 1

Doğrusal Regresyon ile Lojistik Regresyon Arasındaki Farklar

	Doğrusal Regresyon Analizi	Lojistik Regresyon Analizi
Bağımlı değişken, sürekli olmalıdır.	Evet	Hayır
Bağımlı değişken kesikli bir değer almaktadır.	Hayır	Evet
Bağımlı değişkenin değeri tahmin edilmektedir.	Evet	Hayır

Tablo 1 (Devam)

	Doğrusal Regresyon Analizi	Lojistik Regresyon Analizi
Bağımlı değişkenin alabileceği değerlerden birinin gerçekleşme olasılığı tahmin edilmektedir.	Hayır	Evet
Bağımsız değişkenin çoklu normal dağılım göstermesi şartı aranmaktadır.	Evet	Hayır

LRA sonucunda kurulan modelin anlamlılığı test edilmektedir. Modelin anlamlılığı test edildikten sonra ise modeldeki her bir bağımsız değişkenin katsayılarının anlamlı olup olmadığı test edilmelidir. Bağımsız değişkenlerin modeldeki anlamlılığı için ise Wald istatistiği ile test edilmektedir. Daha sonra ise regresyon analizindeki F istatistiğine benzeyen “Ki-kare” testi ile kurulan lojistik regresyon modelini genel olarak test edip, uygunluğunu incelemektedir (Kalaycı, 2014).

LRA, bağımsız değişkenlerin dağılımına ilişkin herhangi bir varsayımın karşılanmasını gerektirmemektedir. Ancak LRA'nın kullanımı ile ilgili birtakım varsayım ve gereklilikler bulunmaktadır. LRA'nın varsayımları ve gereklilikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Veri setindeki eksik ve aykırı değer tespit edilerek düzenlemeler yapılmalıdır. Bu sayede, yapılacak olan istatistiksel analizlerin sonuçları bozabilme ihtimali önlenmiş olmaktadır.
- Veri setindeki kategorik değişken olan verilerin frekansının 1 ile 5 arasında olan gözlem sayısını aşmamalıdır.
- Lojistik regresyon analizi,bağımsız değişkenlerin aralarındaki yüksek düzeyde korelasyona duyarlı olduğundan dolayı çoklu doğrusal bağlantı sorununu ortadan kaldırmaktadır. Çoklu doğrusal bağlantı, değişkenler arasındaki korelasyonların ($r>0.90$) yüksek olması durumunda ortaya çıkmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 1996). Analize dahil edilecek değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunu var ise, gözlem sayısı arttırılarak ya

da faktör analizi yapılarak bir değişken modele ilave edilebilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 1996).

- Lojistik regresyon analizi, bağımsız değişkenler ile sonuç değişkeninin logit değeri arasında doğrusal ilişki olduğunu varsaymaktadır ve bu varsayımlog dönüşümü ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına bakılarak test edilebilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010; Field, 2009; Hosmer ve Lemeshow, 2000; Tabachnick ve Fidell, 1996).

LRA'da logit dönüşümün uygulandığı bağımlı değişkenin yapısı analizin sınıflandırılmasında önemli bir yere sahiptir. LRA, bağımlı değişkenin yapısına göre üçe ayrılmaktadır. Bunlar; ikili (binomial veya binary) lojistik regresyon, çok kategorili (multinomial) lojistik regresyon ve sıralı (ordinal) lojistik regresyondur (Agresti, 1996). Lojistik regresyon denkleminde, bağımlı değişken sayısı iki ve bağımsız değişken sayısı bir ise **ikili lojistik regresyon analizi** uygulanmaktadır. Örneğin; bağımlı değişkenin cinsiyet olduğu düşünüldüğünde, kadın ve erkek kategorilerinden oluşmaktadır. Bağımlı değişkenin sırasız ve en az üç veya daha fazla kategori içerdiği durumlarda **çok kategorili lojistik regresyon analizi** uygulanmaktadır. Örneğin; medeni durum sorusunun cevabı; evli, bekar, boşanmış olabilir. Çok kategorili lojistik regresyon, kategorik bağımlı değişkenin çok kategorili olduğu durumlarda kullanılırken, çok kategorili ve az, orta, çok gibi cevapları olan sıralı bir yapı söz konusu ise **sıralı lojistik regresyon** kullanılmaktadır (Barak ve diğerleri, 2005).

1.2.1. İkili Lojistik Regresyon Analizi

İkili lojistik regresyon, genellikle neden-sonuç ilişkilerinin incelenmesinde kullanılmaktadır. Araştırmalarda incelenen değişkenler; iyileşti-iyileşmedi, yaşıyor-ölü, etkili-etkisiz gibi şekillerde iki düzeyli verilerden oluşmaktadır. Bu şekilde bağımlı değişkenin iki düzeyli kategorik verilerden oluşması durumunda; bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisinin incelenmesinde, LRA önemli bir yere sahiptir (Agresti, 1996).

Tablo 2

Bağımsız Değişken İkili Kodlandığında Lojistik Regresyon Modelinin Değerleri

Bağımlı Değişken (Y)	Bağımsız Değişken (X)	
	X=1	X=0
Y=1	$\Pi(1) = \frac{e^{\beta_0 + \beta_1}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1}}$	$\Pi(0) = \frac{e^{\beta_0}}{1 + e^{\beta_0}}$
Y=0	$1 - \Pi(1) = \frac{1}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1}}$	$1 - \Pi(0) = \frac{1}{1 + e^{\beta_0}}$
Toplam	1,00	1,00

Not. N. Bayram, 2017, Ezgi Kitapevi, 6. Baskı, s.214 tarafından yayınlanmış olan “Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi” adlı çalışmasından alınmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde, bağımlı değişkenin bahsi (odds) x=1 olduğunda $\frac{\pi(1)}{1-\pi(1)}$, x=0 olduğunda ise $\frac{\pi(0)}{1-\pi(0)}$ şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bahis değerinin oranına ise bahis oranı (OR - Oddsratio) adı verilir ve $OR = \frac{\pi(1)/[1-\pi(1)]}{\pi(0)/[1-\pi(0)]}$ şeklinde gösterilmektedir (Bayram, 2017).

1.2.2. Çok Kategorili Lojistik Regresyon Analizi

Çok kategorili lojistik regresyon yöntemi, bağımlı değişkenin üç ve daha fazla kategori içerdiği, değerlerin isimsel ölçekle elde edildiği ve bağımlı değişkenin içerdiği kategoriler arasından bir referans kategorisi ile bağımlı değişkenin diğer kategorilerinin karşılaştırılmasıyla bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında neden-sonuç ilişkilerini ortaya koymaya yönelik bir yöntemdir (Özdamar, 2004). Örneğin; üniversitedeki bölümler ekonometri, işletme, iktisat, uluslararası ilişkiler vb. gibi birden fazla tercih edilebilir. 0, 1 ve 2 gibi üç kategoriye sahip bir bağımlı değişken ile analiz yapılmak istenildiğini ve referans kategorisinin de 0 olduğunu varsayalım. Bu durumda çok kategorili lojistik regresyon modeli, Denklem 3 ve 4'teki gibi hesaplanmaktadır.

$$g_1(x) = \ln\left(\frac{P(Y = 1|x)}{P(Y = 0|x)}\right) = \beta_{10} + \beta_{11}X_1 + \beta_{12}X_2 + \dots + \beta_{1p}X_p \quad (3)$$

$$g_2(x) = \ln\left(\frac{P(Y = 2|x)}{P(Y = 0|x)}\right) = \beta_{20} + \beta_{21}X_1 + \beta_{22}X_2 + \dots + \beta_{2p}X_p \quad (4)$$

Bağımlı değişkenin kategorilerinin 0, 1 ve 2 olduğu çok kategorili lojistik regresyon analizinde koşullu olasılıkların genel ifadesi Denklem 5'teki gibidir (Bayram, 2017).

$$P(Y = j|x) = \frac{e^{g_j(x)}}{\sum_{k=0}^2 e^{g_k(x)}} \quad (5)$$

İkili lojistik regresyon analizinde olduğu gibi çok değişkenli lojistik regresyon modelinde de kategorilerin olasılıklarının toplamı 1 olmalıdır.

1.2.3. Sıralı Lojistik Regresyon Analizi

Sıralı lojistik regresyon yöntemi, bağımlı değişkenin üç veya daha fazla kategori içerdiği ve değerlerin sıralı ölçekle elde edildiği durumlarda bağımlı değişken ve bağımsız değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini ortaya koyamaya yönelik bir yöntemdir (Özdamar, 2004). Sıralı lojistik regresyon modelinde önemli olan üç veya daha fazla kategoriye sahip olan bağımlı değişkenin, kategorilerinin önem sırasının olmasıdır.

1.3. Lojistik Regresyon Analizinin Kullanıldığı Alanlar

Lojistik regresyon analizi, bağımlı değişkenin kategorik olması durumunda öncelikli başvurulan bir yöntemdir. Genellikle biyomedikal çalışmalarda kullanılsa da son yıllarda ekonomi, veterinerlik, sağlık, taşımacılık, pazarlama, medikal uygulamalarda ve sosyal bilimler araştırmalarında yoğun olarak kullanılmaktadır (Bircan, 2004). Sosyal bilimler araştırmalarında çok kullanılan bir analiz olan LRA, genellikle bağımlı değişkeni iki kategorili olduğunda kullanılmaktadır. Örneğin; bağımlı değişkenin başarılı-başarısız, evet-hayır, olumlu-olumsuz şekillerinde neden-sonuç ilişkisini olduğu araştırmalarda kullanılmaktadır.

Lojistik regresyon da diğer regresyon çeşitleri gibi bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Fakat lojistik regresyonda bağımlı değişkenin

sürekli olması gibi bir varsayım söz konusu olmamakla beraber bağımlı değişkenin iki veya daha fazla kategoriye sahip olması durumunda kullanılmaktadır. Lojistik regresyon modelinde, bağımsız değişkenlerin tamamının veya birkaçının sürekli ya da kategorik değişkenler olmasına ilişkin bir zorunluluk olmayıp, yapılan araştırmalarda daha çok sürekli değişkenlerin tercih edilmesi önerilmektedir (Işığışık, 2003).

Yabancı ve yerli literatürde çeşitli alanlarda yakın dönemde yapılmış LRA uygulamalarından bazıları şöyledir:

Ghazvinia ve diğerleri (2019), çalışmasında tüberkülozu etkileyen değişkenleri LRA yardımıyla tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, 189 tüberküloz hastası ve 189 kontrol grubu katılımcısı ile toplam 378 katılımcı bulunmaktadır. Analiz neticesinde, D3 vitamini, vücut kitle endeksi ve hemoglobin tüberkülozu etkileyen değişkenler olduğu tespit edilmiştir.

Shı ve diğerleri (2019) de hane halkının binalarının özelliklerine göre pencere açma davranışı üzerine çalışılmıştır. Üst düzey ve alt düzey ev özelliklerine sahip iki gözlem kümesi belirlenmiş olup, çok düzeyli LRA uygulanmıştır. Analiz sonucunda ise alt düzey ev özelliklerine sahip hane halkının pencereyi açma durumunun anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Rezapour ve diğerleri (2019), ABD’de yapılan araştırmalara göre yapılan kazaların %34’ünü motosiklet kazalarının oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise motosiklet ile yapılan kazaların nedenleri üzerine LRA uygulaması yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda; hız sınırı, yaş, otoyol işlev sınıfı ve hız değişkenlerinin motosiklet kazalarının üzerinde etkisinin olduğu belirtilmiştir.

Mondal ve diğerleri (2019), Batı’da ev tozu akarı alerjisine sahip hastalar incelenerek, alerjiyi tetikleyen değişkenler belirlenmiş ve LRA uygulanmıştır. Araştırmaya 600 hasta katılım sağlamıştır. Araştırma neticesinde, alerjinin tespit edilmesi oldukça zorlu olan düşük riskli vakalarda cilt testinin daha güçlü tahminler elde edilmesi sağlanmıştır.

Moomen ve diğerleri (2019), Amerika Birleşik Devleti’nin kuzeybatısında bulunan Wyoming eyaletinde iki şeritli yolda meydana gelen kamyon kazalarının oldukça

fazla olmasından dolayı araştırma konusu seçilmiş olup, ikili LRA üzerinde araştırma yapılmıştır. Analiz neticesinde, kamyon sürücüsünün yaşı ve cinsiyeti, hava durumu, aydınlatma ve yol koşulları, tepe virajların sayısı, çarpışma türü, araba yolu sayısı, haftanın günü değişkenlerinin önemli ölçüde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Wan ve diğerleri (2019), Kanada’da elektrik tesislerinin afet karşılıklı yardımın kullanılması ile ilgili yapılan araştırmada LRA yöntemine başvurulmuştur. Kanada’da toplanmış olan ampirik veriler analiz edilmiştir ve mesafenin %75,2 oranında tutarlı ve önemli olduğu belirlenmiştir.

Polat (2019), konaklama işletmelerinde çalışanların alt düzey çalışanların lider-üye etkileşimi algısının hangi düzeyde ve bazı demografik değişkenlerin lider-üye etkileşimi algısı üzerinde hangi yönde ve ne derece etkili olduğu incelemiştir. Araştırmanın sonucunda; konaklama işletmelerindeki alt düzey çalışanların lider-üye algısı yüksek düzeyde ve yaş, aylık gelir, eğitim durumu, çalışma biçimi, işletme deneyimi ve sektör deneyimi değişkenlerinin lider-üye algısı üzerinde anlamlı etkilerinin olduğuna ulaşılmıştır.

Wachtel ve diğerleri (2018) çalışmalarında, Galilee (Kuzey İsrail) ve Fuxin’de (Çin) arkeolojik sit yerleri olduğu için iki ayrı veri seti halinde veriler toplanmış olup maksimum entropi yöntemi ile LRA arasındaki fark araştırılmıştır. Araştırma doğrultusunda maximum entropi yönteminin daha verimli sonuçlar verdiği saptanmıştır.

Zhu ve diğerleri (2018)’de, Çin’deki Subei Havzası Gaoyou Sag’sının Yong’an bölgesinde hidrokarbon oluşumunun jeolojik riski ve avantajları üzerine bir araştırma yapılmış olup LRA uygulanmıştır. Yapılan çalışmada aynı zamanda mekansal çeşitliliği ortaya çıkartarak araştırmanın geliştirilebileceğini göstermektedir. Araştırma sonucunda, hidrokarbon birikimlerinin temel mekansal özelliklerini yakalayabileceğini ve kaynaklardan yararlanmanın uygun olacağını sonucuna ulaşılmıştır.

Zortuk ve diğerleri (2014) çalışmalarında, İç Ege Bölgesi’nde yer alan Kütahya ili Merkez ilçesinde yaşayan hane halkları için tüketici profilinin ortaya konulması amaçlanan çalışmada, satın alma kriterlerinde etkili olan demografik ve sosyo-ekonomik özellikler multinominal LRA kullanılarak belirlenmiştir. Model tahmini ve test sonuçlarına göre satın alma kriterlerini etkileyen en önemli faktörlerin hane reisinin

eğitim düzeyi ve hanenin toplam aylık geliri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, şletmelerin yönetsel karar problemlerinin üzümünde ve kamusal yatırımların geliştirilmesinde yöneticilere önsel bilgiler sağlaması amaçlanmıştır.

Yayar ve diğerleri (2011), Gaziosmanpaşa ve İnönü niversitesi'ndeki 788 niversite ğrencisi üzerinde yapılan kredi kartı sahibi olmaları ile ilgili faktörlerin LRA üzerinde incelenmiştir. Gaziosmanpaşa ve İnönü niversitesi öğrencilerinden tesadüfi olarak seçilen 788 öğrencinin katılımı sağlanmıştır. Analiz sonucunda ise öğrencinin yaşı, ailenin aylık geliri, öğrenim türü, annenin çalışma durumu, öğrencinin aylık geliri, öğrencinin aylık harcama tutarı değişkenlerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altıok ve diğerleri (2010), niversite ğrencilerinin benlik saygıları ile ilişkili bazı değişkenler incelenmiştir. "ğrenci Bilgi Formu" ve Rosenberg'in "Benlik Saygısı leği" kullanılan çalışmada, örneklem grubunu Adanan Menderes niversitesi'nde öğrenim gören birinci ve son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. İekli LRA'nın kullanıldığı çalışmada yaş, son sınıfta okumak, yaşantıdan memnun olma ve gelecekte umutlu olma değişkenlerinin benlik saygısı üzerinde önemli düzeyde etkisi olduğu saptanmıştır.

Gök ve diğerleri (2010), 2005 yılında yapılan Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nın matematik ve fen bilgisi alt testlerini kullanarak test maddelerinin, cinsiyet ve okul türüne göre fonksiyonlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, MantelHaenszel ve lojistik regresyon teknikleri arasında matematik ve fen bilgisi alt testlerinde cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre genel olarak düşük düzeyde bir uyum görülmüştür.

Atik (2009), alışmasında İlköğretim ikinci kademe öğrencileri arasındaki zorbalık üzerinde umut, yaş ve cinsiyetin rollerinin etkisinin incelendiği çalışmada, 751 öğrenciden oluşan örneklem grubuna "Revize Edilmiş Olweus Zorba/Mağdur Anketi" ve "ocuklarda Umut leği" kullanılmıştır. Umudun, yaşın ve cinsiyetin zorbalığı yordamadaki rolünü incelemek için çoklu kategorik LRA kullanılmıştır. Araştırmada; umut arttıka öğrencilerin mağdur ve zorba/mağdur olma ihtimalleri düştüğü, yaşın artmasıyla birlikte kişinin zorba olma ihtimalinin arttığı ve kız çocuklarının erkeklere göre zorba olma ihtimalinin daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aktaş (2009) çalışmasında, sigara kullanımında etkili olduğu düşünülen bağımsız değişkenler, ikili LRA kullanılarak Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde öğrenim gören 600 öğrenciden oluşan örneklem grubu üzerinden araştırılmıştır. Lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi lisans öğrencilerinin sigara içmelerindeki önemli olan değişkenlerin; barınma şekli, babanın sigara içmesi, kendisinin alkol kullanması, arkadaş çevresinin sigara kullanması, sigaranın sıkıntı, stress ve yalnızlık giderdiğini düşünmesi ve sigaranın statü kazandırdığına inanılması olarak tespit edilmiştir.

Doğan ve Şahin (2009), öğretmen adaylarının ilköğretim okullarına atanmalarında; demografik değişkenler, atamada kullanılan KPSS standart puanı, Öğrenci Seçme Sınavı puanları, öğrencilerin meslek derslerindeki başarı puanları ve genel akademik ortalamaları değişkenlerinin etkili olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya katılan 1107 katılımcının verilerinin LRA neticesinde KPSS sonucuna göre atanma durumunu etkileyen birkaç önemli değişken belirlenmiştir.

Bircan (2004), ikili sonuç değişkeni ile hem sürekli hem de kesikli değişkenlerden oluşan bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak adına LRA'dan faydalanılmıştır. Çalışmada, yeni doğan bebeklerin ağırlıklarını etkileyen riskli faktörler belirlenerek tıp verilerinden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda; cinsiyet, gebelik haftası, beslenme durumu ve anne boyunun önemli ölçüde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1.4. Lojistik Regresyonda Kullanılan Kavramlar

Bu bölümde lojistik regresyon analizi'nde kullanılan bazı temel kavramlara değinilecektir. Bunlar: lojistik fonksiyon, odds oranı ve logit'tir.

1.4.1. Lojistik Fonksiyon

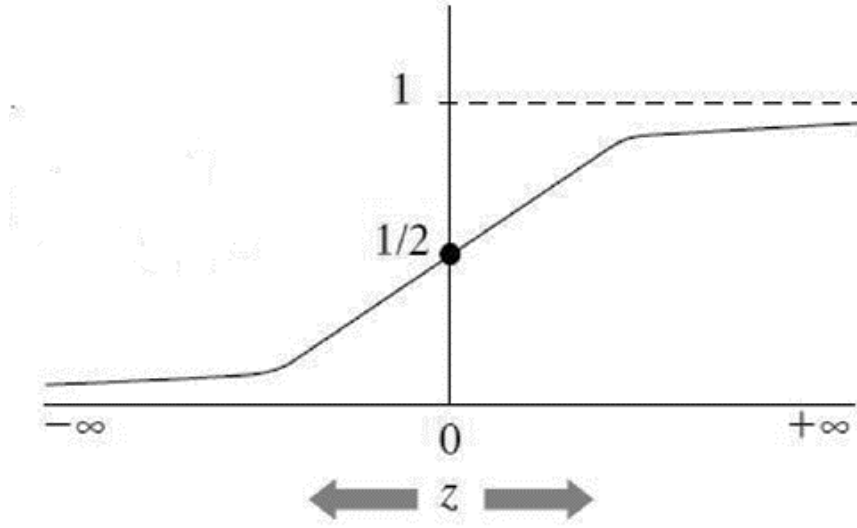
Lojistik fonksiyon, lojistik regresyonda olasılığın nasıl olduğunu modellemek için kullanılır. Lojistik fonksiyon, herhangi bir z reel değerine bağlı olarak $f(z)$ biçiminde tanımlandığında, $f(z)$ fonksiyonu lojistik modele bağlı olan lojistik fonksiyonu ifade etmektedir. Lojistik fonksiyon,

$$f(z) = \frac{1}{1+e^{-z}} = \frac{1}{1+e^{-(b_1x_1+\dots+b_kx_k+a)}} \quad (6)$$

Denklem 6'daki gibi hesaplanmaktadır. Lojistik fonksiyonunun grafiği Şekil 1'de görüldüğü gibidir.

Şekil 1

Lojistik Fonksiyon Grafiği

Not. D. G. Kleinbaum ve M. Klein, 2002, Springer-Verlag New York Inc, 3. Baskı, s.5 tarafından yayımlanmış olan “Logistic Regression: A Self Learning Text” adlı çalışmasından alınmıştır.

Lojistik fonksiyon grafiğinde görüldüğü gibi x eksenini yani z değeri $-\infty$ 'a giderse, $f(z) = 0$; $+\infty$ 'a giderse $f(z) = 1$ olmaktadır. Lojistik regresyon grafiğinde z'nin tanım kümesini belirlemek gerekirse $-\infty$ ile $+\infty$ arasında değerler alabilmektedir. Buna karşılık değer kümesi ise $[0,1]$ arasında tanımlanmaktadır. Lojistik modeller, tahminlerin 0 ile 1 aralığında olması gerektiği durumlarda bu kısıtı sağlamaktadır. Bu durum da lojistik modelin kullanılmasını yaygınlaştırmaktadır (Kleinbaum, 2002).

1.4.2. Odds Oranı

Odds oranını tanımlarken bir olayın gerçekleşme ve gerçekleşmeme olasılığı üzerinde durulur. Gerçekleşme ve gerçekleşmeme olasılığı 0 ile 1 arasında bir değerdir. 0 (sıfır), olayın kesinlikle gerçekleşmeme, 1 ise kesinlikle gerçekleşme olasılığı

durumudur. Gerçekleşme olasılığı “p” ile tanımlanırken, gerçekleşmeme olasılığı “1-p” ile tanımlanmaktadır. Örneğin; olayın gerçekleşme olasılığı 0,3 ise, gerçekleşmeme olasılığı 0,7 denilebilir. Ancak, bir olayın gerçekleşme olasılığını tanımlamanın farklı yolları da bulunmaktadır ve Odds oranı da bunlardan biridir (Allison, 2001). Başka bir ifadeyle olayın gerçekleşme olasılığı ile gerçekleşmeme olasılığının oranı Odds(O) olarak tanımlanmakta olup Denklem 7 ve 8’deki gibi formüle edilmektedir.

$$O = \frac{p}{1-p} = \frac{\text{Bir olayın gerçekleşme olasılığı}}{\text{Bir olayın gerçekleşmeme olasılığı}} \quad (7)$$

$$p = \frac{O}{1+O} \quad (8)$$

Olasılık ve Odds arasındaki bağlantı Tablo 3’teki gibi örneklendirilebilir:

Tablo 3

Olasılık ve Odds Arasındaki Bağlantı

Olasılık	Odds
0,1	0,11
0,2	0,25
0,3	0,43
0,4	0,67
0,5	1,00
0,6	1,50
0,7	2,33
0,8	4,00
0,9	9,00

Not. P. D. Allison, 2001, SAS Institute Inc., 2. Baskı, s.15 tarafından yayınlanmış olan “Logistic Regression Using the SAS System: Theory and Application” adlı çalışmasından alınmıştır.

Olasılığın 0 ile 1 arasında olmasından dolayı, odds oranı 1'den küçük olduğunda olasılığın 0,5'ten küçük, Odds oranının 1'den büyük olduğu durumlarda ise olasılığın 0,5'ten büyük olduğu söylenilebilir. Odds'un en alt sınırı olasılıkta olduğu gibi sıfır olup, Odds'ta olasılıktaki gibi bir üst sınır bulunmamaktadır (Allison, 2001).

1.4.3. Logit

Logit model, Odds oranının logaritmasının alınmış halidir. Odds oranı hesaplanırken bir olayın olma durumunun, olmama durumuna oranı olduğu ve bu oranın, doğal logaritmasının alınmasıyla da logit modelin oluşması anlamına gelmektedir. Logit model, lojistik regresyon modeli anlamına gelmekte ve Denklem 9 ve 10'daki gibi formüle edilmektedir.

$$O = \frac{p}{1-p} = \frac{\text{Bir olayın gerçekleşme olasılığı}}{\text{Bir olayın gerçekleşmeme olasılığı}} \quad (9)$$

$$g(x) = \ln\left(\frac{p(x)}{1-p(x)}\right) = \ln e^{(\beta_0 + \beta_1 x)} = \beta_0 + \beta_1 x \quad (10)$$

Oluşturulan logit modelin bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler aşağıda belirtilmiştir (Albayrak, 2006):

- Olasılıklar sıfırdan bire doğru büyüme gösterirken lojit fonksiyonu $-\infty$ ile $+\infty$ arasında değerler almaktadır.
- Modelin bağımlı değişkeni ile bağımsız değişkenleri arasında doğrusal bir ilişki olduğu halde, olasılıklarla bağımlı değişkenler arasında ilişki doğrusal değildir.

1.5. Lojistik Regresyon Parametre Tahmin Yöntemleri

Lojistik regresyon analizinde farklı yöntemler ile parametreler tahmin edilebilmektedirler. Bu teknikler arasında sıkça kullanılan tahmin yöntemleri; en çok labilirlik yöntemi, minimum logit ki-kare yöntemi ve ağırlıklandırılmış ki-kare yöntemidir.

1.5.1. En Çok Olabilirlik Yöntemi

En çok olabilirlik yöntemi, bir modelin parametrelerini tahmin etmek için diğer yöntemlere göre daha fazla kullanılmaktadır. En çok olabilirlik yöntemi, gözlemlenen verilerin olasılığının en büyük olduğu parametre setini bulmayı gerektirir. En çok olabilirlik denklemi, bağımlı değişkenin olasılık dağılımından türetilir (Czepiel, 2002). Bu yöntemi kullanırken öncelikle bilinmeyen parametrelerin ($\beta_0, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$) fonksiyon şeklinde gösterilmesi gerekmektedir. Ardından logaritması alınarak işlem kolaylığı sağlanmaktadır. En çok olabilirlik fonksiyonu aşağıdaki gibidir:

$$L(\beta) = \prod_{i=1}^n \pi(x_i)^{Y_i} [1 - \pi(x_i)]^{1-Y_i} \quad (11)$$

$$L(\beta) = \ln[L(\beta)] = \sum_{i=1}^n \left[(Y_i \ln(\pi(x_i)) + (1 - Y_i) \ln(1 - \pi(x_i))) \right] \quad (12)$$

Denklem 11 ve 12'nin çözümlenip $L(\beta)$ denklemini en çoklayan β değerini bulmak için denklemin β değerlerine göre türevi alındığında,

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \pi(x_i)) = 0 \quad (13)$$

$$\sum_{i=1}^n x_i (Y_i - \pi(x_i)) = 0 \quad (14)$$

Denklem 13 ve 14'te elde edilen log olabilirlik denklemlerinin çözülmesiyle β değerlerine ulaşılr (Lemeshow ve diğerleri, 2013: 9).

1.5.2. Minimum Logit Ki-kare Yöntemi

Minimum logit ki-kare yöntemi, Joseph Berkson tarafından geliştirilmiştir. Bu yöntem, ağırlıklandırılmış ki-kare yönteminin özel bir versiyonudur. Ağırlıklandırılmış ki-kare yöntemi, iteratif olarak uygulanan bir yöntem iken minimum logit ki-kare yöntemi, tek adımda 2xJ kontenjans tablolarındaki beklenen ve gözlenen değerlerin

aralarındaki farklardan yararlanarak kullanılır. Bu durum, sonuca varmak konusunda işlem kolaylığı sağlanmaktadır (Tatlídil, 2002).

1.5.3. Ağırlıklandırılmış Ki-kare Yöntemi

Gruplandırılmış olan verilerde j grubun, her biri için n_j deneme yapıp, bu denemelerin sonucunda r_j başarı elde edildiği varsayılmaktadır. Bu durumda başarı oranı; $p_j = \frac{r_j}{n_j}$ olarak tanımlanmakta olup, Denklem 15'te başarı oranının varyansı alınarak,

$$\text{Var}\left(\frac{r_j}{n_j}\right) = \frac{p_j(1-p_j)}{n_j} \quad (15)$$

binom dağılım gösteren her bir gözlem için varyans değişmektedir. Bu durumda bağımsız değişkenler için;

$$w_j = \frac{n_j}{p_j(1-p_j)} \quad (16)$$

ağırlığı ile ağırlıklandırılmış regresyon tahmini yapılmaktadır. Ancak w_j ağırlık değerleri p_j 'nin de bir fonksiyonu olduğundan en küçük kareler yöntemi iteratif olarak uygulanabilmekte, ağırlık değerleri her aşamada yeniden elde edilmektedir (Tatlídil, 2002).

1.6. Lojistik Regresyonda Parametrelerin Anlamlılık Testi

Basit ve çoklu regresyon parametreleri tahmin edildikten sonra modeldeki parametrelerin katsayılarının anlamlılığının test edilmesi gerekmektedir. Bu işlem yapılırken ilgili parametrenin bulunduğu model ile ilgili parametrenin bulunmadığı model karşılaştırılır. Başka bir ifadeyle lojistik regresyon analizinde parametrelerin anlamlılık testi ile ilgili parametrenin modelde bulunmasının, bulunmamasından daha fazla bilgi verip vermediği konusunda cevap aranır. Böylelikle modele dahil edilecek ya da çıkarılacak parametreler belirlenmiş olur. Parametrelerin modeldeki anlamlılığı ve önemliliği; Olabilirlik Oran, Wald ve Skor testleriyle incelenebilir.

1.6.1. Olabilirlik Oran Testi

Lojistik regresyon modelinde, parametrenin anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için ilgili parametrenin ya da parametrelerin modelde olduğu durumdaki değer ve modelde olmadığı durumdaki değer kıyası yapılmaktadır. Olabilirlik Oran testinde parametrenin önemliliği, olabilirlik G istatistiği ile incelenir. G istatistiği;

$$G = -2\ln \left[\frac{L(\text{Parametre modelde olmadığı})}{L(\text{Parametre modelde olduğunda})} \right] \quad (17)$$

Denklem 17'deki gibi gösterilir. G istatistiği, F testinin yerine kullanılıyor olup Ki-kare dağılımına sahip D istatistiği kullanılarak model Denklem 18'deki gibi formüle edilmektedir (Güriş ve Astar, 2015).

$$G = D_{(\text{değişkeni içermeyen model})} - D_{(\text{değişkeni içeren model})} \quad (18)$$

$$G = -2\ln \left[\frac{\text{Tahmin edilen modelin olabilirliği}}{\text{Doymuş modelin olabilirliği}} \right] \quad (19)$$

Denklem 19'da parantez içinde bulunan, değişkenin dahil edilmediği modelin olabilirliğinin değişkenin dahil edildiği modelin olabilirliğine oranı olabilirlik oranına diğer ismiyle "likelihoodratio" olarak adlandırılır.

1.6.2. Wald Testi

Wald testi, β 'nin anlamlılığına ilişkin bir ölçü olup modelde bulunan her bir değişkenin modele katkısını ifade etmektedir (Çokluk ve diğerleri, 2018). Wald testi de t istatistiğindeki gibi regresyon katsayılarına ilişkin değerlerin kendi standart hatalarına bölünmesi ile hesaplanmakta olup, katsayıların bireysel anlamlılıklarını sınamaktadır (Field, 2009).

$$W = \frac{\hat{\beta}_1}{SH(\hat{\beta}_1)} \sim Z \quad (20)$$

Eşitlik 20'de W değeri, Z dağılımını göstermektedir. Ayrıca standart normal dağılım tablosu ile Z dağılımı kıyaslanıp, yorumlanmaktadır. Wald testi, bağımsız değişkenlerle ilişkili olan β katsayısı ya da katsayılarının modelde iken anlamlı ya da

anlamsız olduklarını belirlemek için kullanılmaktadır. Olabilirlik oran testi (G) ve Wald (W) testi, $\hat{\beta}_1$ parametresini en çok olabilirlik tahminlerinin hesaplanmasını gereklilik gösterirken, skor testi en çok olabilirliğin hesaplanmasına ihtiyaç duymamaktadır (Hosmer and Lemeshow, 2000).

1.6.3. Skor Testi

Parametre katsayılarının anlamlılığının test edilmesinde kullanılan bir diğer test ise Skor testidir. Skor testi, en çok olabilirliğin hesaplanmasına ihtiyaç duymadan hangi parametrenin modele alınıp, hangisinin modele alınmaması üzerine hızlı bir şekilde yorum yapılmasına yardımcı olan bir testtir (Alpar, 2003). Skor testinin avantajı, daha az matematiksel hesaplamalar ile yapılabilmesidir. Skor testinin dezavantajı ise birçok paket programda bulunmamasıdır. Bu yüzden de diğer parametre katsayı anlamlılık testlerine göre kullanımı daha az ve kısıtlıdır. Skor testi hesaplaması Eşitlik 21’de verilmektedir.

$$ST = \frac{\sum_{i=1}^n x_i (y_i - \bar{y})}{\sqrt{y_i (1 - \bar{y}) \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}} \quad (21)$$

1.7. Lojistik Regresyon Analizinde Uyum İyiliğinin Belirlenmesi

Uyum iyiliği, modele alınması gereken değişkenler belirlendikten sonra elde edilen modelin bağımlı değişken üzerindeki etkisini belirleme durumudur. Uyum iyiliğinin test edilmesi için bazı gerekçeler aşağıdaki gibisiralannmıştır (Tatlıldil, 2002):

- Logaritmik dönüşüm yerine başka bir dönüşüm daha uygun görülebilir.
- Logaritmik dönüşümün uygun görüldüğü modelde bulunan bağımsız değişkenlerin bir kısmı modele uygun olmayabilir ya da başka değişkenlerin modele dahil edilmesi söz konusu olabilir.
- Değişkenlerin modelde bulunması model için bir sorun teşkil etmeyebilir fakat kullanılan ölçek hatalı olabilir.
- Modelde uygun olmayan değerler bulunabilir.

Lojistik modelin uyum iyiliğinin araştırılmasında kullanılan bazı yöntemler vardır. Bunlar; Pearson Ki-kare istatistiği, Hosmer-Lemeshow testi ve sınıflandırma tablosudur.

1.7.1. Pearson Ki-Kare İstatistiği

Pearson ki-kare istatistiği, her gözlem için başarı ve başarısızlık durumlarının gözlenen ve kestirilen olasılıklarının kıyaslanması ile de uyum iyiliği incelenebilmektedir. Pearson ki-kare test istatistiği,

$$X^2 = \sum_{i=1}^n \frac{(y_i - n_i \hat{\pi}_i)^2}{n_j \hat{\pi}_j (1 - \hat{\pi}_j)} \quad (22)$$

Denklem 22'deki gibi hesaplanabilir. Yukarıdaki denklemde gösterildiği gibi n başarıların beklenen sayısını, $1-n$ ise başarısızlıkların beklenen sayısını ifade etmektedir. Denklem 22'de hesaplanan ki-kare değeri, ilgili serbestlik derecesinde ki-kare tablosunda bulunan ki-kare değeri ile karşılaştırılır. Hesaplanan ki-kare değeri, tablo ki-kare değerinden büyük ise gözlenen değişkenin beklenen dağılıma uygun olduğu söylenebilir.

1.7.2. Hosmer-Lemeshow Testi

Hosmer-Lemeshow testi, lojistik modeli genel olarak test etmektedir. Modeli bütün olarak test ettiğinden Hosmer-Lemeshow testi, model Ki-kare testi olarak da bilinmektedir. Bağımsız değişkenlerden hiçbirinin bağımlı üstünlük oranıyla anlamlı doğrusal bir ilişki göstermediğini ileri süren H_0 hipotezini test etmekte kullanılmaktadır. Bu istatistik, sabit terimin dışındaki tüm logit katsayılarının sıfıra eşit olup olmadığını sınamaktadır. Hosmer-Lemeshow testi, incelenen modelin parametre sayısı ile yalnız sabit terimli modelin parametreleri arasındaki farka eşit bir serbestlik derecesi ile Ki-kare dağılımına uymaktadır (Kalaycı, 2014). Hosmer-Lemeshow istatistiği,

$$H = \sum_{g=1}^g \frac{(O_g - E_g)^2}{N_g P_g (1 - P_g)} \quad (23)$$

Denklem 23'teki gibi hesaplanabilir. Hesaplanan Hosmer-Lemeshow test istatistiği, ilgili serbestlik derecesi ile bulunan ki-kare istatistiği ile karşılaştırılıp, hesaplanan değer tablo değerinden küçük olması durumunda bağımsız değişkenlerden hiçbirinin bağımlı üstünlük oranıyla anlamlı doğrusal bir ilişki göstermediği, diğer bir deyişle modelin veriye uygun bir model olduğu sonucuna varılır.

1.7.3. Sınıflandırma Tablosu

LRA'nın bir diğer amacı da gözlem sonuçlarının sınıflandırılması ve gruplandırılmasını yapmaktır. Yapılan gruplandırılmanın veya sınıflandırmanın ne derece doğru olup olmadığını anlamak için sınıflandırma tablosu kullanılmaktadır. Lojistik regresyonda uyum iyiliğinin değerlendirilmesinin diğer bir yöntem de sınıflandırma tablolarıdır. Sınıflandırma tablolarında model tarafından üretilen katsayılar, yeni grup üyeliğini tahmin etmek için kullanılır. Sınıflandırma tabloları, bağımlı değişkenin gözlenen değerleri ile tahmin edilen değerlerinin çaprazlanmasıyla oluşur. Ardından doğru bir kesme noktası belirlenir. Sınıflama yapılırken belirlenecek regresyon eğrisinin Y eksenini keseceği nokta, tahmin edilen değerlerin ortalamasına yakın bir değer olarak belirlenmelidir. Modelin tahmin ettiği değerler, belirlenen kesme noktası ile karşılaştırılır ve bu değerler, kesme noktasından küçük ise 0, büyük ise 1 değeri atanır. Sınıflandırma tablolarında, sınıflandırma ve ayırım yapma gibi işlevlerinin farklılığına dikkat edilmelidir. Lojistik regresyonun yanı sıra diskriminant analizi, faktör analizi ve diğer sınıflandırma şemalarında da verimlilik açısından oldukça yüksektir (Hilbe, 2015).

Gözlem sonuçlarının ele alınan gruplarından birine atanmasında Denklem 24'teki olasılıklar bulunur.

$$\hat{\pi}_i = \left[\frac{1}{\left(1 + e^{-\left(x_i^j \hat{\beta}\right)}\right)} \right] \quad (24)$$

Atamalar yapıldıktan sonra elde edilen sınıflandırma tablolarında bulunmakta olan köşegen değerleri, modelin doğru bir şekilde sınıflandırdığı birimlerin sayısını vermektedir (Bayram, 2017).

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE VE EDİRNE'DE TURİZM

2.1. Turizm Kavramı

Turizm, köken olarak dünyada bugünkü kullanılış şekli itibariyle Latince'de bir noktadan veya yerden yola çıkıp aynı noktaya veya yere dönme eylemini ifade eden “tornus” kelimesinden gelmektedir.

1905 yılında E. Guyer-Freuler tarafından yapılan ilk turizm tanımında seyahat faktörü esas alınmıştır. Bu tanıma göre, “Modern anlamda turizm, gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimlerine; doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan, özellikle ticaret ve sanayinin ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların, toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren, modern çağa özgü bir olaydır” (Eralp, 1983).

1910 yılında Hermsnn Von Schullern Zu Schrattenhofen tarafından yapılan turizm tanımında, turizmin ekonomik yönüne ağırlık verilmiş olup bu tanıma göre, “Turizm, yabancıların belirli bir yer, bölge veya eyalete doğru, bu yerler içinde veya bu yerlerden başka yerlere yönelik olmak üzere, seyahatleri ve oralarda kalmaları ile ilgili, öncelikle iktisadi olan, olayların bütünüdür.” (Oğuz, 1999).

Turizm kavramı günümüze kadar pek çok açıdan ele alınmış olup, bu çerçevede özel ve teknik birçok tanım yapılmıştır. Fakat, zaman geçtikçe turizmin sadece bir seyahat ya da iktisadi bir faaliyet olmadığı ve öznesinin insan olmasından dolayı sosyal boyutuna da odaklanılarak yeni tanımlar getirilmiş ve bu tanımlar birkaç başlık altında toplanmıştır. Bunlar; nominal tanımlar, evrensel tanımlar, Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği'nin (AIEST – Association International d'Experts Scientifiques du Tourisme) tanımı, turist tanımı ve 1937 Milletler Meclisi tanımıdır (Tunç ve Saç, 1998).

Nominal tanımlarda, turizm kavramını detaylı açıklayan isimler ve tanımları yer almaktadır. Bunlardan biri olan Robert Glücksmann, 1930 yılında yayınlanan

makalesinde turizm kavramını, kişinin devamlı olarak ikamet etmediği bir yere varma amacı ile mesafe kat etmesi olarak açıklamıştır (Toskay, 1983).

1929 yılında Berlin’de kurulan ve turizm literatürüne “Berlin Okulu” olarak geçen Turizm Araştırma Enstitüsü’nün turizm olayına yaklaşımını en iyi açıklayan tanım WillBenscheidt’e tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre turizm, “Herhangi bir yerde geçici olarak bulunan, oraya yerleşmemiş insanlarla, oranın yerlileri arasındaki ilişkilerin bütünüdür” (Toskay, 1983).

AIEST tanımına göre turizm, “Yabancıların seyahat ve geçici veya devamlı, asli kazanç elde etme faaliyeti için yerleşmeye dönüşmemek şartıyla konaklamalarından doğan ilişkilerin ve olayların bütünüdür” (Toskay, 1983).

1937 Milletler Meclisi tanımında ise turizmdeki yer değiştirim devinimi, turist olan ve olmayan olarak ikiye ayrılmıştır. İsteğe bağlı, ailevi sebepler, diplomatik toplantılar, deniz gezileri, iş toplantıları gibi sebepler ile bir yere en az bir günlük bir süre için kalmaya gelen ziyaretçiler turist olarak değerlendirilirken; bir işte çalışma, ülkeye yerleşmek, eğitim görmek ve ülkeden transit geçmek için gelen ziyaretçiler turist olarak nitelendirilmemektedir (Eralp, 1983; Toskay, 1983).

Turizm kavramı için yapılan tanımlar incelendiğinde, turizmin başlıca özelliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu özelliklere aşağıda yer verilmiştir (Gürdal, 2001):

- Turizm, insanın insana hizmet ettiği beşeri ilişkilerin bir arada olduğu olayların tümüdür ve bu ilişkiler insanların yaşamadıkları bir bölgede yaptıkları seyahat ve konaklamaları kapsamaktadır.
- Turizm, dinamik bir öge olan ulaştırma ve statik bir öge olan konaklama faaliyetleri ile işletmelerin doğa ve insan kavramlarının birleştirilmesiyle gerçekleştirilen ticari bir faaliyettir.
- Turizm olayı, temelinde dinlenmek ve merak, din, spor, kültür gibi farklı amaçlarla rekreatif faaliyetlere katılarak boş zamanları değerlendirmek için yapılan bir faaliyettir.
- Turizm; turistik faaliyetlerin ülkeye sağladığı döviz girdisi bakımından ekonomik, turistlerin haklarının korunması ve sorun olduğu takdirde

sorunların çözülmesi açısından hukuki, insan davranışları açısından psikoloji gibi insani ihtiyaçları içinde bulunduran sosyal bir olaydır.

- Günümüzde din, dil, ırk, yaşam tarzı, gelenek ve görenekleri farklı olan insanları yani turistlere bölgeyi tanıtmak ve onları ağırlamak bir sanat olduğu için turizm sanat yönlü bir olaydır.

2.2. Turizmin Türleri

Turizm, ziyaretçinin yapacağı etkinliğe göre kendi içinde birkaç türe ayrılmaktadır. Kültür turizmi, sağlık turizmi, ticaret turizmi, kongre turizmi, spor turizmi, eğlence turizmi, sosyal turizm, politik turizm ve macera turizmi bunlardan birkaçıdır.

2.2.1. Kültür Turizmi

Kültür turizmi, ziyaretçinin ziyaret ettiği yerdeki tarihi ve ören yerlerin, kültürel dokusuna karşı meraklı ve ilgili olması neticesinde yapılan bir turizm türüdür. Kültür turizmi aktivitelerine örnekler aşağıda sıralanmıştır (Bayer, 1992):

- Tarihi dokuya sahip ören yerleri ziyaretleri turizmi,
- Kültürel yöreleri merak ederek yapılan gezi turizmi,
- Doğa Koruma Sahaları ve Milli Parklar gibi doğal varlıkları gezme turizmi,
- İbadethanelere yapılan inanç turizmidir.

2.2.2. Sağlık Turizmi

Turizmin oldukça önemli aktivitelerinden biri olan sağlık turizmi, insanların ikamet ettikleri yerin dışına tedavi olmak amacıyla çıkarak seyahat etmeleri durumudur (Aydın, 2012). Zaman içinde talebin artması ile oldukça gelişen ve özellikle de kaplıca tedavilerinde ön plana çıkan sağlık turizmi; kaplıca, kür, zayıflama, tedavi, yayla ve içmeler turizmi şekilde uygulanabilmektedir (Bayer, 1992).

2.2.3. Kongre Turizmi

Kongre turizmi; yıl boyunca farklı idari, bilimsel, kültürel, ekonomik ve ticari işletmelerde çalışan kişilerin, akademik alanlarda veya belirli meslek gruplarında, ortak bir konuda bilgi paylaşımında bulunmak amacıyla kurum dışında bir araya gelip konakladıkları turizm türüdür. Ulusal veya uluslararası konferans, eğitim, seminer gibi etkinliklere katılım amacıyla seyahat eden kişiler, bilgi ve deneyim alışverişinde bulunurken bir yandan da konaklama, eğlence, alışveriş ve tur gibi aktivitelere harcamalar yaparak ekonomiye katkıda bulunmaktadır. Kongre turizmi, mevsimsel yoğunlaşmayı önleyerek, turizm sezonunu tüm yıla yayılması bakımından da diğer turizm çeşitlerine göre önem arz etmektedir (Tunç ve Saç, 1998; Tureac ve Turtureanu, 2010).

2.2.4. Spor Turizmi

Spor turizmi, kavram olarak yeni olmasına rağmen faaliyet alanı olarak eski bir olgudur. Spora katılmak ve izlemek için seyahat eden insanlar kavramı, eski Olimpiyat Oyunları'na kadar uzanmaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda, spor ve turizm profesyonelleri, spor turizminin önemli potansiyelini fark ederek bu pazara olan talebi arttırmaya başlamışlardır. Spor turizmi, rekreasyon veya rekabet amacıyla bir spor etkinliğine katılmak için kişinin ana ikametgahından uzaklaşarak seyahat etmeyi içermektedir. Spor turizm destinasyonları arasında son teknoloji spor tesisleri ve / veya stadyumlar, arenalar ve kubbeler gibi genellikle spor etkinliklerine ev sahipliği yapan spor tesisleri; spor mirasına ve spor kahramanlarının ve liderlerinin onurlandırılmasına adanmış spor müzeleri veya salonları; su parkları, kayak atlayışları, bungee jumping gibi spor tema parkları; doğayı keşfetmek için geliştirilen yürüyüş parkurları; ve spor perakende mağazaları yer almaktadır (Hudson, 2003).

2.2.5. Gastronomi Turizmi

Gastronomi turizmi kavramı, turistlerin seyahatlerinin tamamını veya bir kısmını yöresel ürünleri tatmak veya gastronomi ile ilgili faaliyetlerde yer almak için planlamasıdır. Bir başka ifadeyle gastronomi turizmi; gastronomi kaynakları açısından zengin bölgelerde, rekreasyonel deneyimler yaratan veya gastronomik ürünlerin birincil

veya ikincil üreticileri, gastronomik festivaller, fuarlar, etkinlikler, yemek pişirme gösterileri, yemek tadımı veya ilgili herhangi bir faaliyetin yer aldığı eğlence amaçlı bir yolculuktur. Bir destinasyon seçiminde ana unsur mutfak olmasa da, seyahat edilecek yer seçim kriterleri açısından ikinci veya üçüncü seçenekte yer almaktadır. Dünya Turizm Örgütü'nün bir raporuna göre, gastronomi turizmi büyüyen bir fenomendir, çünkü turist harcamalarının üçte birinden fazlası gıdaya tahsis edilmektedir. Bu nedenle yerel mutfak, tatil kalitesi açısından önemli bir faktördür (Gheorghe ve diğerleri, 2014).

2.2.6. Sosyal Turizm

Sosyal turizm, toplumdaki ekonomik düzeyi alt ve orta sınıf olarak tanımlanan kişilerin ikametgahları dışında bir bölgeye seyahat etmesi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle sosyal turizm, bu tarz imkanlara sahip olamayacak gruplara tatil deneyimleri sunmayı amaçlayan ticari ve ticari olmayan, resmi ve özel çeşitli farklı girişimleri kapsamaktadır. Sosyal turizm yararlanıcıları, seyahat etmek isteyen ancak belirli bir dezavantaj nedeniyle yapamayan kişilerdir. Parasızlık veya turizme katılımı engelleyen bir sağlık sorunu veya bir engele sahip olma durumu buna örnek olarak gösterilebilir. Sosyal turizm genellikle hem ekonomik hem de sosyal bir yenilenme aracı olarak kullanılmaktadır. Düşük gelirli yararlanıcıların sosyal turizme katılımı sonucunda yararlanıcıların öz saygının artması, aile ilişkilerinde gelişme, seyahat ufkunun genişlemesi, yaşama ve eğitime ve istihdama katılım konusunda daha proaktif tutumlar sergilemesi beklenmektedir (Minnaert, 2014).

2.3. Turizmin Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Yeri ve Önemi

Turizm, insanların boş zamanları ve tasarrufları neticesinde olan bir olay olarak görülmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için turizm sektörü ekonomik bir olay olarak değerlendirilmektedir. Çünkü; turizm sektörü her şekilde ülke ekonomisine katkıda bulunan bir faaliyet olmuştur (Kozak ve diğerleri, 2013).

Uluslararası turizm beraberinde döviz hareketlerini getirmektedir ve böylelikle turist gönderen ülkenin döviz talebini, turist kabul eden ülkenin de döviz arzını artırmakta çok önemli bir rol oynamaktadır (Olalı ve Timur, 1986). Bu yüzden ülkeler, belirli ülke

coğrafyasının turistler tarafından talep edilmesi için faaliyetler düzenlemektedir. Ülkeler, turizm sektöründe tercih edilebilir bir yer olması için ve turist potansiyelini arttırmaya çalışmak için birtakım turizm yatırımları yapılmaktadır.

Tablo 4'te 2011 – 2021 yılları arasında yurtdışında ikamet eden yabancı ziyaretçilerin verileri yer almaktadır.

Tablo 4

2011-2021 Yılları Arasında Yurt Dışında İkamet Eden Yabancı Ziyaretçi Sayısı, Turizm Geliri ve Ortalama Geceleme Sayısı

Yıllar	Turizm geliri (Bin Dolar)	Yurt dışında ikamet eden yabancı ziyaretçi sayısı	Kişi başı ortalama harcama (Dolar)	Ortalama geceleme sayısı
2011	22 222 454	31 324 528	709,00	9,10
2012	22 410 365	31 342 464	715,00	9,00
2013	25 322 291	33 827 474	749,00	8,60
2014	27 778 026	35 850 286	775,00	8,60
2015	25 438 923	35 592 160	715,00	8,70
2016	15 991 381	25 265 406	633,00	9,80
2017	20 222 971	32 079 527	630,00	9,60
2018	24 028 311	38 951 902	617,00	9,00
2019	28 704 946	44 712 970	642,00	8,90
2020	9 097 118	12 708 265	716,00	10,20
2021	18 790 273	23 940 021	785,00	10,80

Not. Turizm Gelir, Gideri ve Ortalama Geceleme Sayısı, (2021, Aralık 31), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK): <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden alındı.

Tablo 4’te, 2011-2021 yılları arasında Türkiye’nin turizm geliri, yabancı ziyaretçi sayısı, ziyaretçilerin kişi başı ortalama harcamaları ve ziyaretçilerin ortalama konaklama süreleri ile ilgili veriler yer almaktadır. Turizm gelirleri baz alındığında, en fazla gelirin 2019 yılında, en az gelirin ise 2020 yılında olduğu görülmektedir. 2020 yılında turizm gelirinin en az olmasının sebebi, Koronavirüs pandemisi kapsamında getirilen ülkeye giriş ve çıkışların kapatılması kısıtlamalarıdır.

2011 – 2015 yılları arasında Türkiye’ye gelen turist sayısında düzenli bir artış görülmektedir. Fakat 2016 yılında bir düşüş yaşanmıştır. Bunun sebebinin de 2016 yılının Ocak ayında Sultanahmet’te gerçekleşen canlı bombanın turistlere saldırısı sonucunda 13 turistin yaşamını kaybetmesi ve 2016 yılının Temmuz ayında gerçekleşen darbe girişiminden kaynaklı olarak turist sayısında düşüş yaşandığı söylenebilir. 2017 yılından 2020 yılına kadar Türkiye’ye gelen turist sayısından tekrar düzenli bir artış olmuştur. Fakat 2020 – 2021 yıllarında Koronavirüs pandemisinden kaynaklı ülkeler arası sınırların kapatılmasının sık sık yaşanması, Türkiye’ye gelen turist sayısının azalmasına neden olmuştur.

2011 – 2021 yılları arasında yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçi sayıları, turizm gelirleri, kişi başı ortalama harcamaları ve ortalama geceleme sayıları Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5

2011 – 2021 Yılları Arasında Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçi Sayısı, Turizm Geliri ve Ortalama Geceleme Sayısı

Yıllar	Turizm geliri (Bin Dolar)	Yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçi sayısı	Kişi başı ortalama harcama (Dolar)	Ortalama geceleme sayısı
2011	5 638 484	4 826 800	1168,00	22,40
2012	6 354 379	5 121 457	1241,00	21,40
2013	6 760 180	5 398 752	1252,00	19,70

Tablo 5 (Devam)

Yıllar	Turizm geliri (Bin Dolar)	Yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçi sayısı	Kişi başı ortalama harcama (Dolar)	Ortalama geceleme sayısı
2014	6 289 260	5 564 784	1130,00	18,50
2015	5 843 074	6 025 370	970,00	17,50
2016	5 964 853	6 099 924	978,00	17,40
2017	5 908 752	6 540 819	903,00	16,90
2018	5 345 472	6 676 771	801,00	15,30
2019	1 054 088	7 147 072	796,00	15,90
2020	1 073 228	3 118 001	926,00	21,10
2021	5 576 964	5 417 442	1029,00	20,70

Not. Turizm Gelir, Gideri ve Ortalama Geceleme Sayısı, (2021, Aralık 31), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK): <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden alındı.

Tablo 5'te 2011 – 2021 yılları arasında yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden sağlanan turizm geliri, 2013 yılında en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir. Yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerin kişi başı ortalama harcamaları ise 1252,00 Dolar ile en yüksek 2013 yılında olduğu görülmektedir. Türkiye'de ortalama geceleme sayısı olarak ise en yüksek seviyesi 22,40 ile 2011 yılındadır.

Tablo 6

2011 – 2021 Yılları Arasında Türkiye'de İkamet Eden Yurt Dışını Ziyaret Eden Vatandaş Ziyaretçi Sayısı, Turizm Gideri ve Ortalama Geceleme Sayısı

Yıllar	Turizm gideri (Bin Dolar)	Türkiye'de ikamet eden yurt dışını ziyaret eden vatandaş sayısı	Kişi başı ortalama harcama (Dolar)	Ortalama geceleme sayısı
2011	5 531 486	6 281 972	881	15,2

Tablo 6 (Devam)

Yıllar	Turizm gideri (Bin Dolar)	Türkiye’de ikamet eden yurt dışını ziyaret eden vatandaş sayısı	Kişi başı ortalama harcama (Dolar)	Ortalama geceleme sayısı
2012	4 593 390	5 802 950	792,00	12,50
2013	5 253 565	7 525 869	698,00	13,10
2014	5 470 481	7 982 264	685,00	12,90
2015	5 698 423	8 750 851	651,00	11,90
2016	5 049 793	7 891 909	640,00	11,00
2017	5 137 244	8 886 916	578,00	9,90
2018	4 896 310	8 383 432	584,00	9,40
2019	4 403 670	9 650 512	456,00	9,10
2020	1 104 545	2 242 964	492,00	12,60
2021	1 851 922	2 738 340	676,00	19,20

Not. Turizm Gelir, Gideri ve Ortalama Geceleme Sayısı, (2021, Aralık 31), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK): <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden alındı.

Tablo 6 incelendiğinde; turizm giderlerinin en yüksek 2015 yılında, Türkiye’de ikamet eden yurt dışını ziyaret eden vatandaş ziyaretçi sayısının en yüksek 2019 yılında, kişi başı ortalama harcamanın en yüksek 881,00 Dolar ile 2021 yılında ve ortalama geceleminin ise en yüksek yaklaşık 19,00 gece ile 2021 yılında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 7

2011 – 2021 Yılları Arasında Türkiye'nin İthalat ve İhracat Rakamlarının Turizm Rakamlarına Oranı

Yıllar	İhracat (Bin Dolar)	Turizm Gelirleri (Dolar)	Turizm Gelirlerinin İhracata Oranı (%)	İthalat (Bin Dolar)	Turizm Giderleri (Dolar)	Turizm Giderlerinin İthalata Oranı (%)
2011	134 906 869	28 115 684	20,84	240 841 676	5 531 486	2,30
2012	152 461 737	29 007 003	19,03	236 545 140	4 593 390	1,94
2013	151 802 637	32 308 991	21,28	251 661 250	5 253 565	2,09
2014	157 610 158	34 305 904	21,77	242 177 117	5 470 481	2,26
2015	143 838 871	31 464 777	21,88	207 234 358	5 698 423	2,75
2016	142 529 584	22 107 440	15,51	198 618 235	5 049 793	2,54
2017	156 992 940	26 283 656	16,74	233 799 651	5 137 244	2,20
2018	177 168 756	29 512 926	16,66	223 047 094	4 896 310	2,20
2012	152 461 737	29 007 003	19,03	236 545 140	4 593 390	1,94
2013	151 802 637	32 308 991	21,28	251 661 250	5 253 565	2,09
2014	157 610 158	34 305 904	21,77	242 177 117	5 470 481	2,26

Not. Dış ticaret İstatistikleri, (2021, Aralık 31), Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı: <https://ticaret.gov.tr/istatistikler/dis-ticaret-istatistikleri>; İhracat Rakamları, (2021, Aralık 31), Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM): <https://tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari> adresinden alındı.

Türkiye'nin 2011-2021 yılları arasında ihracat ödemeleri, turizm gelirleri, turizm giderleri ve ithalat harcamaları verileri Tablo 7'de gösterilmektedir. Ayrıca Tablo 7'de, turizm gelirlerinin ihracata oranı ve turizm giderlerinin ithalata oranları da hesaplanmıştır. Turizm gelirlerinin ihracata oranının en yüksek %21,88 ile 2015 yılında ve turizm giderlerinin ithalata oranının ise en yüksek %2,75 ile 2015 yılında olduğu görülmektedir.

Tablo 8

2011 – 2020 Yılları Arasında Turizm Gelirlerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) İçindeki Payı

Yıllar	GSYH (Bin Dolar)	Turizm Gelirleri (Dolar)	Turizm Gelirlerinin GSYH İçindeki Oranı (%)
2011	838 762 755	28 115 684	3,35
2012	880 556 375	29 007 003	3,29
2013	957 783 020	32 308 991	3,37
2014	938 952 628	34 305 904	3,65
2015	864 316 670	31 464 777	3,64
2016	869 692 960	22 107 440	2,54
2017	858 996 263	26 283 656	3,06
2018	778 471 901	29 512 926	3,79
2019	761 004 425	34 520 332	4,54
2020	719 954 821	12 059 320	1,68

Not. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Verileri, (2021, Aralık 31). The World Bank: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#>; Turizm Gelir, Gideri ve Ortalama Geceleme Sayısı, (2021, Aralık 31), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK): <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden alındı.

Tablo 8’de Türkiye’nin 2011 – 2020 yılları arasındaki GSYH ile turizm gelirleri verileri yer almaktadır. GSYH ile turizm gelirleri verileri kullanılarak, turizm gelirlerinin GSYH içindeki oranı belirlenmiştir. GSYH’nın en yüksek 2013 yılında ve turizm gelirlerinin GSYH içindeki oranının ise en yüksek 2019 yılında olduğu görülmektedir.

2.4. Türkiye Turizminde Edirne’nin Yeri ve Önemi

Doğu’nun Avrupa’ya ve Balkanlara açılan sınır kapısı Edirne, geçiş yolları üzerindeki konumu itibarıyla yüzyıllardan beri medeniyetlerin kavşağı olmuştur. Uzun

yıllar farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Bu uygarlıklar; Ordysler, Persler, Makedon Krallığı, Roma-Bizans İmparatorluğu ve Osmanlı Devleti'dir.

Trakya Bölgesi'nde yapılan arkeolojik kazılar, Edirne ve çevresinde ilk yerleşimin M.Ö 5500-3500 yıllarına kadar dayandığını ve bu bölgeye gelen ilk kavimlerin "Trak" kavimleri olduğunu göstermektedir. Bölgeye yerleşen ilk kavimlerin "Trak" kavimi olması, bölge isminin nereden geldiğini de göstermektedir. "Trak" kavimlerinin hakimiyetinden sonra; Akhalar, Persler ve Romalıların da hakimiyet kurduğu bölge, Roma İmparatoru Hadrianus tarafından bir kale yaptırılmasıyla şehir haline getirilmiş ve bu dönemde başşehirlik yapmıştır. 1361 yılında Osmanlı Sultanı I. Murat'ın Edirne'yi fethetmesi ve imparatorluğun başkentini Bursa'dan Edirne'ye taşımasıyla şehir, Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık 92 yıl boyunca ikinci başkenti olmuştur (Şengül, 2010).

Farklı uygarlıklara ev sahipliği yapması sonucu, Edirne şehrinde birçok tarihi eser ve geleneksel yapı bulunmaktadır. Osmanlı döneminde yaptırılan eserlerden birkaçı; Eski Camii, Üç Şerefeli Camii, Sultan II. Bayezid Külliyesi'dir. Osmanlı Dönemi'nde 16. yüzyılda, şehir planlaması baz alınarak başta Selimiye Camii olmak üzere günümüze kadar gelmiş birçok eser yapılmıştır. Bunlar; kervansaraylar, hanlar, hamamlar, köprüler gibi mimari eserler ön plana çıkmıştır. Şehir konumu itibariyle geçiş noktasında yer aldığı için ekonomi ve ticari açıdan gelişerek birçok cami, han, bedesten ve çarşı bulunmaktadır.

2.5. Edirne İli Beşeri Coğrafya Yapısı

Marmara Bölgesi'nin Trakya kısmında yer alan Edirne, kuzeyinde Bulgaristan, batısında Yunanistan, güneyinde Ege Denizi ve doğusunda ise Tekirdağ ile Kırklareli yer almaktadır. Edirne, şu anki dönemde Bulgaristan ve Yunanistan'a olan yakınlığından dolayı sınır şehri olarak ön plandadır. Bulgaristan ve Yunanistan'a sınırlarının olmasından kaynaklı bu iki kültüründe harmanlandığı düşünülürse üç kültürü içinde barındıran bir bölge olduğu söylenebilmektedir (Akman ve Güler, 2021; Osman, 1994).

Edirne yeryüzü şekilleri göz önünde bulundurulduğunda farklılık göstermektedir. Örneğin; kuzey ve kuzeydoğusundan Istranca Dağları, güneyden Kuru ve Çandır Dağları, doğudan ise Uzun Köprü Dağları ile çevrelenmiştir. Edirne'nin en yüksek bölümü ise Yerlisu Tepesi olup, Kuru Dağında 725 metre yükseklikle yer almaktadır. Edirne şehrinde dört adet nehir bulunmaktadır. Bunlar; Meriç Nehri, Tunca Nehri, Arda

Nehri ve Ergene Nehri'dir. Tunca Nehri, 56 kilometre uzunluğunda olup 12 kilometresi Bulgaristan sınırlarında kalmaktadır. Bu nehirler Edirne ili için oldukça önemli bir yere sahiptir (Erdoğan, 2006; Tunca, 2010).

Edirne ili oldukça geniş düzlüklere sahip olması ile birlikte çok yüksek olmayan tepelerden de oluşmaktadır. Bu açıdan şehir, tarıma çokça elverişli koşullar bulunmaktadır. Edirne'de tarım sektörü Osmanlı Dönemi'nden itibaren ön planda tutulmaktadır. Edirne topraklarının elverişli olması neticesinde her türlü hububat, meyve, sebze, tütün, keten ve bazı yerlerinde pamuk ve zeytin yetiştiriciliği yapılmaktadır. Özellikle ayçiçeği ve buğday ekimi şehirde olmazsa olmazlardandır. Son on yılda, özellikle Edirne başta olmak üzere Trakya Bölgesi'nde lavanta yetiştiriciliği ön plandadır. Edirne ili, tarımda olduğu kadar hayvancılıkta da ön planda olan bir şehirdir. Eskiye göre daha az yapıyor olsa da süt ve süt ürünleri açısından zengindir.

2.6. Edirne Turizm Yapısı

Doğu'nun Avrupa'ya ve Balkanlara açılan kapısı olan Edirne'de kültür hayatına yön veren birçok turizm çeşidi bulunmaktadır. Bunlar arasında inanç turizmi için camiiler, külliyyeler, kiliseler ve sinagog; kültür turizmi için müzeler, çarşılar, köprüler, hamamlar, tarihi ören yerler; gastronomi turizmi için geleneksel yemekler ve tatlılar; etkinlik turizmi için festival ve şenliklerdir.

2.6.1. Edirne'de Kültür Turizmi

Turizm destinasyonundaki somut ve somut olmayan kültürel çekicilikleri/ürünleri öğrenmek, keşfetmek, deneyimlemek ve tüketmek kültür turizminin temelini oluşturmaktadır. Bu çekicilikler/ürünler sanat ve mimariyi, tarihi ve kültürel mirası, değerleri ile yaşayan kültürleri kapsayan bir toplumun bir dizi ayırt edici maddi, entelektüel, ruhsal ve duygusal özellikleriyle ilgilidir (<https://istanbul.ktb.gov.tr/>). Edirne de çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapması nedeniyle bir kültür merkezi konumundadır.

2.6.1.1. Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

1925 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği üzerine inşa edilen ve günümüzde Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi adıyla faaliyetlerini sürdüren Edirne Müzesi'nin bahçesinde; Roma dönemine ait lahit ve dolmenler, Osmanlı Dönemine ait olan çeşitli mezar taşları, Roma ve Doğu Roma döneminden kalmış olan sütun başlıkları, heykeller ve mezarlar bulunmaktadır (Önen, 2002).

Müzenin içerisinde ise Yunan, Roma ve Bizanslara ait eserler, değerli sikke kolksiyonşarı, Balkanlara özel kadın, erkek ve çocuk kıyafetleri, hat sanatı, halı, kilim ve Edirnekari örnekleri sergilenmektedir.

Fotoğraf 1

Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

2.6.1.2.Sultan II. Beyazid Külliyesi ve Sağlık Müzesi

Sultan II. Beyazid Külliyesi'nin 1484 yılında inşasına başlanmış ve inşası 4 yıl sürmüştür. Döneminde çok kullanışlı bir yapı olarak varlığını sürdüren Sultan II. Beyazid Külliyesi'nin camii, tıp medresesi, imaret, darüşşifa (hastane), hamam, matbah ve erzak depoları gibi birçok kısmı bulunmaktadır (Aslanapa, 2014).

Sultan II. Beyazid Külliyesi ve Sağlık Müzesi'nin faal olduğu ilk dönemlerinde az sayıda hekim, cerrah, göz hekimi ve eczacı görev almış olup, bu hekimlerin maaşları vakıf bütçesinden ödenmiştir (Eriş, 2014). Uzun yıllar hastane olarak faaliyetini sürdürmüş olan bu yapı, daha sonra sadece akıl ve ruh hastalıklarının su sesi ve müzik ile tedavi edildiği bir merkeze dönüştürülmüştür. Akabinde Sultan II. Beyazid Külliyesi, Trakya Üniversitesi'ne devredildikten sonrarestore edilerek Sağlık Müzesine dönüştürülmüştür. Yapının Şifahane ve Tıp Medresesi 2004 yılında Avrupa'nın "En İyi Sağlık Müzesi" ödülünü kazanmıştır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013).

Fotoğraf 2

Sultan II. Bayezid Külliyesi ve Sağlık Müzesi

2.6.1.3.Selimiye Vakıf Müzesi

Selimiye Vakıf Müzesi, Selimiye Camii içerisinde yer alan, Mimar Sinan'ın yapmış olduğu ve eski ismiyle Dar'ül Kurra Medresesi olarak bilinmektedir. Dar'ül Kurra Medresesi'nin asıl işlevi Kur'an eğitiminin verildiği yer olup, Kur'an eğitimi veren hocalar ve öğrenciler için odalar tasarlanmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğüne 2006 yılında restore edilmiş olup, içerisinde Osmanlı dönemine ait çini parçaları, lüleler, mescitlerden tedarik edilen hat levhaları, Kur'an-ı Kerimler ve birçok farklı objeler ve eşyalar sergilenmektedir. Ayrıca müzede, medresenin kullanıldığı zamanlarda Kur'an-ı Kerim derslerinin verildiği odada o zamanları yansıtmak adına bir canlandırma yapılmıştır (<https://edirne.ktb.gov.tr/>).

Fotoğraf 3

Selimiye Vakıf Müzesi

2.6.1.4.Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi

Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi, Edirne'nin en yüksek tepesi olan Kıyık bölgesinde, Balkan Savaşı sırasında Edirne'yi kahramanca savunan Şükrü Paşa ve şehitlerin anısına kurulmuştur. Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi, 14 bölüm ve 23 bonetten oluşmaktadır. Müzede, Edirne halkının Türk Silahlı Kuvvetlerine bağışlamış olduğu silahlar, belgeler ve mühimmatlar sergilenmektedir (<https://edirne.ktb.gov.tr/>).

Müzenin içerisinde 28 konu mankeni, askeri kıyafetler ve mühimmatları ile hazır bir şekilde konumlandırılmış olup her bölüme ziyaretçi girişi yapıldığında, bölümdeki seslendirmeler aktifleşerek o dönemki atmosfer yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Fotoğraf 4

Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi

Not. Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşları Müzesi, (2021, Nisan 26), Türkiye Kültür Portalı: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/gezilecek yer/sukru-pasa-aniti-ve-balkan-savasi-muzesi> adresinden alındı.

2.6.1.5.Lozan Anıtı

Lozan Anıtı, Edirne Karaağaç bölgesinde Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Rektörlüğü'nün bahçesinde yer almaktadır. Lozan Anlaşması sonucunda Karaağaç'ın Edirne sınırlarına dahil edilmesi ve buna istinaden 1998 yılında, Trakya Üniversitesi'nin uğraşları sonucunda Lozan Anıtı inşa edilmiştir. Lozan Anıtı'na bakıldığında 3 farklı boyutta sütun, beton çember, genç kız figürü, güvercin sembolü ve genç kız figürünün elinde bir belge görülmektedir. Lozan Anıtı'ndaki 3 farklı boyuttaki sütunların en uzununu Anadolu'yu, ortanca sütun Edirne'yi, kısa sütun ise Karaağaç'ı simgelemektedir. Anıttaki genç kız figürü; estetik, zerafet ve hukuku, beton çember; birliği, güvercin; barış ve demokrasiyi, genç kız figürünün elindeki belge ise Lozan Anlaşması'nı simgelemektedir (<http://www.edirne.gov.tr/>).

Fotoğraf 5

Lozan Anıtı

2.6.1.6. Milli Mücadele ve Lozan Müzesi

Milli Mücadele ve Lozan Müzesi, Karaağaç Mahallesi'nde bulunan ve Lozan'da elde edilen başarıyı simgelemek adına inşa edilmiştir. Milli Mücadele ve Lozan Müzesi birçok kamu kurum ve kuruluşunun ortak çalışmaları ve işbirliği ile tamamlanmıştır. Bu kamu ve kuruluşlar; Trakya Üniversitesi, Edirne Valiliği, Edirne Belediye Başkanlığı, İstanbul Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi ve İnönü Vakfı'dır (<https://edirne.ktb.gov.tr/>).

Fotoğraf 6

Milli Mücadele ve Lozan Müzesi

2.6.1.7. İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi

1921 yılında Edirne'de doğan ve Edirne'nin önemli değerleri arasında yer alan, yaptığı eserlerle dünya çapında oldukça değer gören ünlü heykeltıraş İlhan Koman'ın

adının verildiği İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi, Eski Gar Binası'nın bulunduğu Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi yerleşkesindeki tarihi köşkte, 2002 yılında hizmete açılmıştır. Müzede, Türkiye'de bulunan 72 sanatçının başı ile 80 resim ve 5 heykel bulunmaktadır (Eriş, 2014). Ayrıca müzede bulunan 5 heykelden biri olan İlhan Koman'ın "4π" heykeli, İlhan Koman'ın kız kardeşi olan Gönül Kıymet Dilan Koman tarafından müzeye bağışlanmıştır.

Fotoğraf 7

İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi

2.6.1.8.Meriç Köprüsü

Edirne ile Karaağaç'ı birbirine bağlayan ve en büyük köprülerden biri olarak bilinen, Meriç Nehri'nin üzerine kurulan ve Mecidiye Köprüsü olarak da bilinen Meriç Köprüsü'nün; 1833 yıllarında II. Mahmut döneminde temelleri atılmış, 1842 yılında Sultan Abdülmecid döneminde inşasına başlanmış ve 1847 yılında inşası tamamlanmıştır. Köprü; 263 metre uzunluğunda, 7 metre genişliğinde ve 12 kemerli yapıya sahiptir. Meriç

Köprüsü'nün ortasında memba tarafından köşk balkonu, mansap tarafında ise kitabe köşkü bulunmaktadır (Önen, 2002).

Köprü, merkez ile Karaağaç bölgesi arasındaki bağlantı noktası olduğundan, hem araç hem de yaya trafiği oldukça fazladır. Araçlardan kaynaklandığı tahmin edilen yüzeysel hasarlar için neredeyse her yıl onarım çalışmaları yapılmaktadır.

Fotoğraf 8

Meriç Köprüsü

2.6.1.9. Tunca Köprüsü

Tunca Nehri üzerinde bulunan köprü, Ekmekçizade Ahmet Paşa tarafından Mimar Sedefkar Mehmet Ağa'ya inşa ettirilmiştir. Ekmekçizade Ahmet Paşa Köprüsü olarak da bilinmektedir. Meriç Köprüsü'ne geçmek için kullanılan Tunca Köprüsü, Meriç Köprüsü gibi Edirne ve Karaağaç semtinin bağlantı noktasıdır. 11 ayak ve 10 kemerli yapıya sahip olan Tunca Köprüsü'nün üzerinde bir de kitabe köşkü bulunmaktadır (Önen, 2002).

Fotoğraf 9

Tunca Köprüsü

2.6.1.10. Edirne Sarayı Kalıntıları ve Adalet Kasrı

Sultan I. Murat döneminde 1450 yılında inşasına başlanan Edirne Sarayı, Fatih Sultan Mehmet döneminde 1457 yılında tamamlanmıştır. Edirne'nin fethinden sonra inşa edilen ikinci saray olan Edirne Sarayı, Saray-ı Cedid-i Amire olarak da bilinmektedir. 19. yüzyıla kadar kullanılan Edirne Sarayı, 72 ayrı yapıdan oluşmaktadır. Bu yapıların büyük bir kısmı tahrip olmuştur. Adalet Kasrı, Edirne Sarayı'nın sağlam kalan tek yapısıdır. 1561 yılında Kanuni Sultan Süleyman döneminde inşa edilen yapı, Osmanlı döneminde Yargıtay binası olarak kullanılmıştır (Önen, 2002).

Fotoğraf 10

Edirne Sarayı Kalıntıları

2.6.1.11. Rüstempaşa Kervansarayı

Rüstem Paşa Kervansarayı, Kanuni Sultan Süleyman döneminde, sadrazam Vezir Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan'a 1561 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseri olan Rüstem Paşa Kervansarayı'ı, büyük avlunun bulunduğu yer "Büyük Han" ve küçük avlunun bulunduğu "Küçük Han" veya "Deve Hanı" olarak adlandırılan iki bölümden oluşmaktadır. Rüstem Paşa Kervansarayı'nın ön cephesinde 21 dükkan ve 102 odası bulunmaktadır. Rüstem Paşa Kervansarayı, 1972 yılında restore edilerek otel olarak kullanılmaya başlanmıştır. Mimar Ertan Çakırlar tarafından projelendirilen Kervansaray Otel ile Ağa Han Mimarlık Ödülü'nü almaya hak kazanan 10 mimardan biri olmuştur (Günalan, 2007; Önen, 2002).

Fotoğraf 11

Rüstempaşa Kervansarayı

Not. Rüstempaşa Kervansarayı, (2020, Kasım 4), Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-76567/rustempasa-kervansarayi.html> adresinden alındı.

2.6.1.12. Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı

Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı, I. Sultan Ahmed'in isteği üzerine Rumeli Beylerbeyi Ekmekçioğlu Ahmet Paşa tarafından 1609 yılında yaptırılmıştır. Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı aynı zamanda Ayşe Kadın Hanı olarak da bilinmektedir. Konum itibari ile Edirne'nin Ayşekadın semtinde bulunan Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansaray'ı, günümüzde kültür merkezi olarak kullanılmaktadır (Oktay, 2013). 2008 yılında Avrupa Birliği Bulgaristan – Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı kapsamında restorasyon çalışmaları tamamlanan kervansaray, Edirne Valiliği'ne tahsis edilerek birçok sergiye ev sahipliği yapmış ve yapmaya devam etmektedir.

Fotoğraf 12

Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı

Not. Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı, (2020, Aralık 10), Trakya Gezi: <https://www.trakyaagezi.com/ekmekcizade-ahmet-pasa-kervansarayi/> adresinden alındı.

2.6.1.13. Eski Tren Garı

Tanzimat dönemindeki yöneticiler tarafından İstanbul ile Avrupa ülkeleri arasındaki siyasi bağın güçleneceğine inanılarak, İstanbul ile Sarımbey arasındaki demiryolu 1870 tarihinde başlanmış olup, 1873 tarihinde tamamlanmıştır. İstanbul ile Avrupa ülkeleri arasında geçiş için yaptırılan bu demiryolu, Edirne'nin Karaağaç semtinde bulunmaktadır. Trakya Üniversitesi tarafından restore edilen Eski Tren İstasyonu, Lozan Anıtı ile yan yana bulunmaktadır (Oktay, 2013).

Fotoğraf 13

Eski Tren Garı

2.6.1.14. Bedesten Çarşısı

Bedesten Çarşısı, Eski Camii'nin altında yer alan ve Eski Camii'ye gelir elde etmek amacıyla Çelebi Mehmet döneminde 1417-1418 yıllarında inşa edilmiş olup, 19 kubbesi ve 4 kapısı bulunmaktadır. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde Bedesten Çarşısı'nda elmas ve takıların birkaç Mısır hazinesi değerinde olduğu ve bunların 60 gece bekçisi tarafından korunduğunu yazmaktadır (Hatipler, 2002). Günümüzde ise Bedesten Çarşısı'nda, sahaflar ve Edirne'ye özgü birkaç turistik hediyeelik eşya satan dükkanlar bulunmaktadır.

Fotoğraf 14

Bedesten Çarşısı

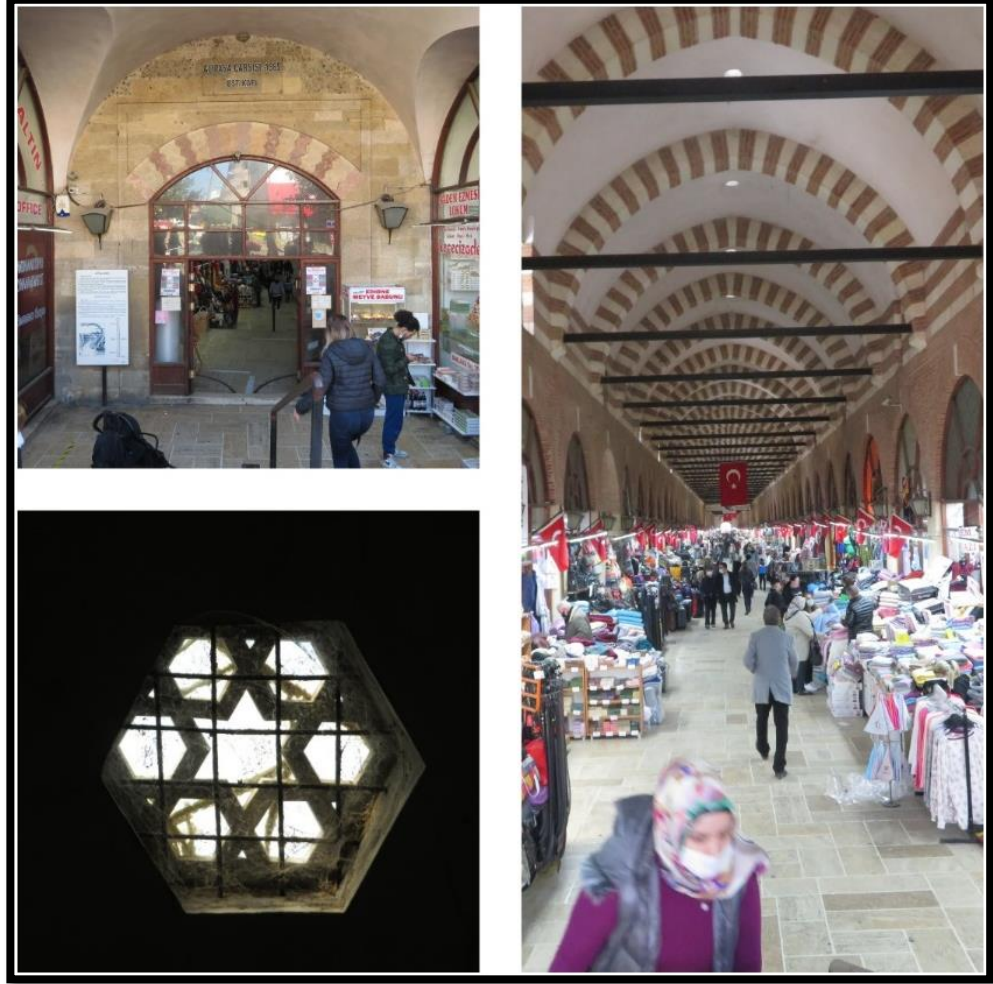

2.6.1.15. Ali Paşa Çarşısı

Ali Paşa Çarşısı, Hersekli Semiz Ali Paşa tarafından 1569 yılında Mimar Sinan'a inşa ettirilmiştir. "Kapı Çarşı" ismiyle anılan Ali Paşa Çarşısı'nın duvarları kesme taş üzeri tuğla ile örtülü ve toplam altı girişi bulunmaktadır. Uzunluğu ortalama 300 metre olan Ali Paşa Çarşısı'nda 124 adet dükkan bulunmaktadır. 1992 yılında çıkan büyük yangın sonucunda kullanılamaz hale gelen yapı, aslına uygun olarak yapılan restorasyon çalışmaları sonucunda, 1997 yılında tekrar hizmete açılmıştır (Akıncı, 2015).

Fotoğraf 15

Ali Paşa Çarşısı

2.6.1.16. Edirne Kaleiçi Evleri

Edirne'deki ilk imar hareketlerinin başladığı bölge olarak bilinen Edirne'nin Kaleiçi semti, Edirne'nin merkezinde yer alan ve tarihi evlerinin bulunduğu yerdir. Eski Edirne evlerinin özellikleri arasında taş ve sıva ile örülerek ahşap iskelet sistemine sahip olması, harem ve selamlıklarında büyük kapılardan bahçeye geçişi sağlanması ve avlularında çeşme olması yer almaktadır. 1903 yılında çıkan büyük yangının sonucunda, bu bölgede çok sayıda ev hasar görmüştür. Yangınından geriye kalan evler de koruma altına alınmıştır. Kaleiçi'nde bulunan Edirne evlerinin birçoğu restorasyondan geçmiş

olup, restore edilmeyen evlerde de yıkılma riskine karşı birçok önlem alınmıştır. (Hatipler, 2002; Yıldırım, 2007).

Fotoğraf 16

Edirne Kaleiçi'nde bir ev

2.6.1.17. Arasta Çarşısı

Sultan III. Murat döneminde, Selimiye Camii'sine gelir getirmek amacıyla Mimar Davut Ağa'ya inşa ettirilen Arasta Çarşısı; 225 metre boyunda, 73 kemerli ve 4 kapılıdır. Arasta Çarşısı, Selimiye Camii'ne ziyarete gelen yerli ve yabancı turistlerin uğrak noktalarından biridir (Hatipler, 2002).

Arasta Çarşısı'nda Edirne'ye özgü el sanatları ürünleri, ahşap üzerine oyma şeklinde yapılan ve birçok objeye uygulanabilen Edirnekari (Edirne işi) ürünleri, ebru ve çini ürünleri, aynalı süpürge ve misk meyve sabunu gibi ürünlerin satışı yapılmaktadır.

Fotoğraf 17

Arasta Çarşısı

2.6.2. Edirne’de İnanç Turizmi

Dinin kültür ve toplum üzerinde etkisi olduğu ve tüketici davranışlarını da etkilediği bilinmektedir. Ayrıca dinlerin çoğunda, kutsal yerlerin ziyaret edilmesi tavsiye edilmektedir. Bu tavsiyeler, inanç turizminin temelini oluşturmaktadır (Çalışkan, 2018). Edirne de geçmişten günümüze, içerisinde barındırdığı çeşitli kültürler nedeniyle bir inanç merkezi konumundadır.

2.6.2.1.Selimiye Camii ve Külliyesi

Birçok şehrin kendine has özellikleri ve şehri, şehir yapan belirleyicileri bulunmaktadır. Bu belirleyici birtakım simgeler şehir ile bütünleşmiştir. Anıtkabir denildiğinde Ankara, Eyfel Kulesi denildiğinde Paris, Uludağ denildiğinde Bursa şehri akla gelmektedir. Edirne’de bu şehirlerden birisidir. Selimiye Camii denildiğinde deakla Edirne şehri gelmektedir. Selimiye Camii, Edirne şehrine gelen yerli ve yabancı turistlerin ziyaret etmeyi es geçmediği uğrak noktalardan biri olmuştur (Sav, 2019).

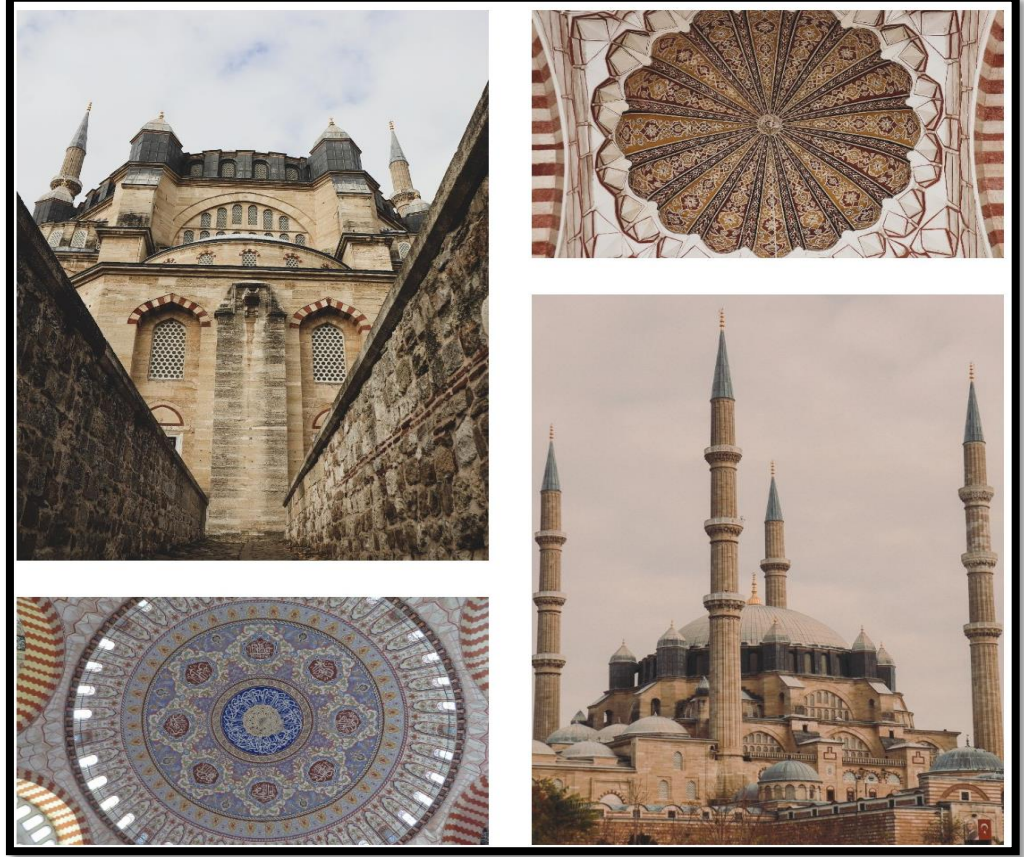
Mimar Sinan’ın 80 yaşında iken inşa ettiği ve “Ustalık Eseri” olarak adlandırdığı Selimiye Camii, binlerce işçinin aralıksız çalışmaları neticesinde 6 yılda tamamlanmıştır. Selimiye Camii ve Külliyesi’nin yapımına 1569 yılında,Sultan II. Selim döneminde başlanmış olup, 1574 yılında yapımı tamamlanmıştır. Selimiye Camii’nin açılışından 1 ay önce Sultan II. Selim vefat ettiğini için açılışı 1575 yılında yapılmıştır (Şengül, 2010).

Selimiye Camii’nin sahip olduğu çini, ahşap, sedef süsleme ve özgün kalem işleri ince işçilik gerektiren ve camiide dikkat çeken uygulamalardır. Selimiye Camii denildiğinde diğer bir akla gelen ise “Ters Lale” motifidir. Rivayetlere göre yerden 30 cm yüksekliğe yapılan bu motif, camiinin inşası sırasında gözleri kör olan bir usta tarafından yapılmıştır. Diğer bir rivayete göre de ters lalenin ucunun yere değdiği zaman kıyametin kopacağıdır. Gelen ziyaretçilerin bu motifin görseline zarar vermelerinden dolayı çevresi koruma altına alınmıştır.

Selimiye Camii, Mimar Sinan’ın en görkemli eserlerinden biridir. Bu yüzden, bulunduğu konum itibarıyla de Edirne’ye gelen yerli ve yabancı turistlerin ilk ziyaret ettiği ibadethane görevi görmektedir. 2011 yılında Selimiye Camii ve Külliyesi, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO – United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)tarafından Dünya Miras Listesi’ne girmiştir. Böylelikle, Edirne şehri uluslararası bir görünürlüğe sahip olmuştur (Bardakoğlu ve Er, 2016).

Fotoğraf 18

Selimiye Camii ve Külliyesi

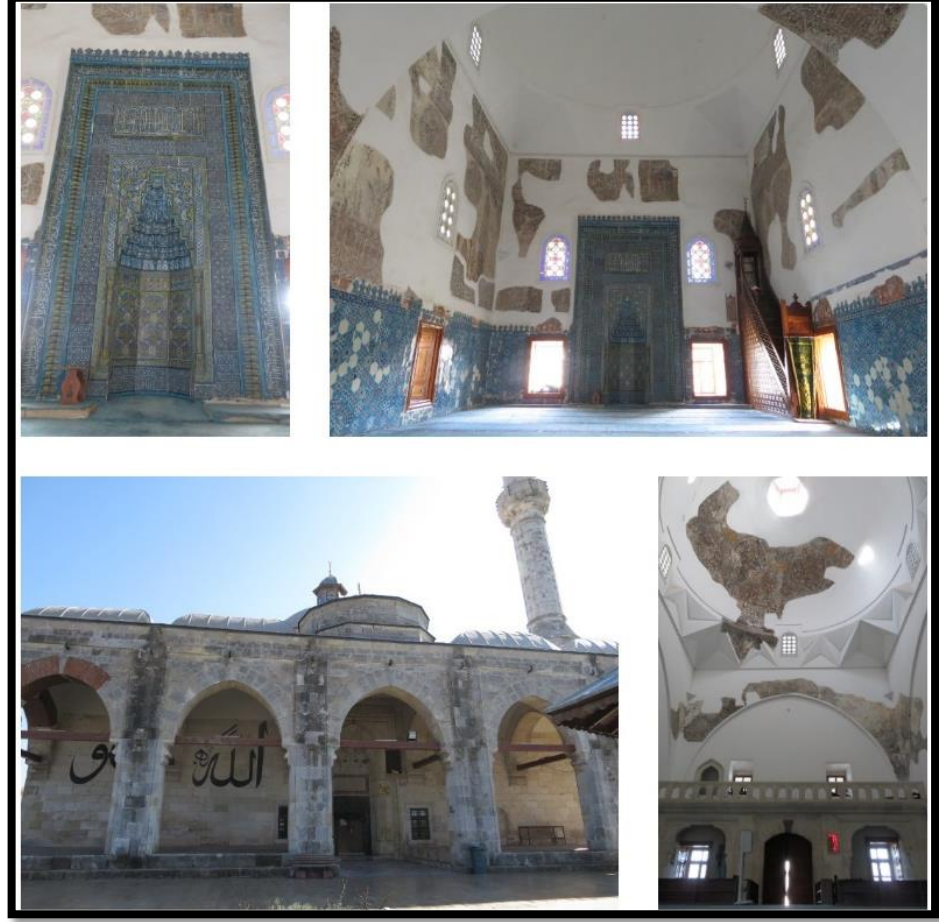

2.6.2.2. Muradiye Camii

Muradiye Camii, Edirne'nin kuzeydoğusunda bir tepe üzerine 1436 yılında Sultan II. Murat tarafından inşa edilmiştir. Sultan II. Murat, Muradiye Camii'nin inşasında bu yapıyı önce bir Mevlevihane olarak yaptırmış olup, daha sonra içinde birtakım değişiklikler yapılarak camii formuna dönüştürülmüştür. Muradiye Camii, Bursa ve İznik'te bulunan camilerin ters T kurallı mimarisine oldukça benzetilmektedir. Muradiye Camii'nin en önemli özelliği, içinde bulundurduğu zengin çinilerdir. Çiniler, mavi-beyaz altıgen levhalar halinde ve çiçek motifleri uygulanarak düzenlenmiştir (Aslanapa, 2014).

Fotoğraf 19

Muradiye Camii

2.6.2.3.Eski Camii

Eski Camii, Osmanlı mimarisinin bugüne kadar gelmiş en eski yapısıdır. Eski Camii'nin inşasına 1403 yılında Emir Süleyman Çelebi tarafından başlanmış ve inşası 1414 yılında Çelebi Sultan Mehmet döneminde tamamlanmıştır. Yapımına karar verilip tamamlanması yaklaşık 11 sene sürmüştür. Eski Camii, konum olarak şehrin merkezinde ve Selimiye Camii'nin karşısında yer almaktadır (Aslanapa, 2014; Eriş, 2014).

Eski Camii'nin mimari detayları incelendiğinde ilk olarak kubbe sayısındaki fazlalık dikkatleri çekmektedir. Bu yüzden yapı, çok kubbeli camiler kategorisinde yer almaktadır. Edirne ilinde Osmanlı yapılarının en parlak dönemi Eski Camii ile başlamıştır. Eski Camii mimari yapısı itibarıyla Bursa Ulu Camii ile çok benzerlik

taşımaktadır. Eski Camii, inşa edildiği dönemlerde kılıç kuşanma törenleri yapılmıştır. Caminin içinde bulunan Kabe Taşı'nın önünde kılınan namazda edilen duaların kabul edildiğine inanılmakta ve imamlar hala Cuma hutbelerine kılıçla çıkmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013).

Fotoğraf 20

Eski Camii

2.6.2.4. Üç Şerefeli Camii

Üç Şerefeli Camii, II. Murat tarafından inşa ettirilmiştir. Arapça düzyazı ve manzum kitabelerden hareketle Üç Şerefeli Camii'nin, 1437 – 1438 yıllarında başlanılıp

1447 – 1448 yıllarında inşa edildiği belgelenmiştir. Üç Şerefeli Camii'nin, Mimar Sinan'ın İstanbul'da yapmış olduğu yapıların daha gelişmiş planı olduğu bilinmektedir (Eriş, 2014).

Büyük merkezi kubbesi 24 metre çapında olup, yanlarında ondan daha küçük ikişer kubbeden oluşan kare bölümler bulunan bu yapı, dikdörtgen formdadır. Üç Şerefeli Camii'sinin dikkat çeken bir noktası da kalemişi süslemeleri ve Osmanlı mimari tarihinin ilk revaklı avlusuna sahip olmasıdır (Şenol, 2011; Uysal, 2020).

Fotoğraf 21

Üç Şerefeli Camii

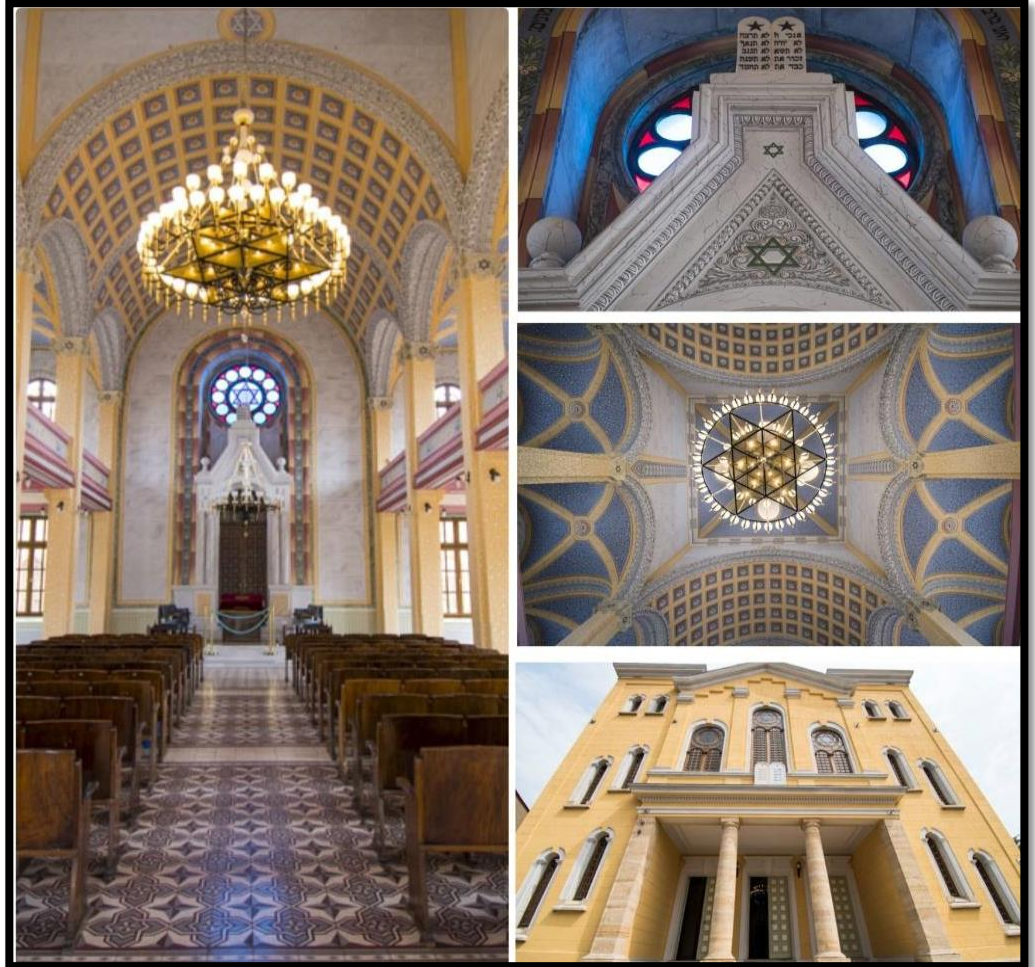
2.6.2.5. Büyük Sinagog

Büyük Sinagog, Türkiye'nin ilk ve Dünya'nın üçüncü büyük sinagogu olarak bilinmektedir. 1905 yılında Edirne'de çıkan büyük yangında 13 Sinagog kullanılmaz hale

gelmiştir. Bu yangının ardından tamamen yok olan 13 Sinagog'un yerine Sultan II. Abdülhamit'in fermanıyla 1906 yılında inşaatına izin verilen Büyük Sinagog, Fransız Mimar France Depre tarafından inşa edilmiştir. Yoğun çalışmalar neticesinde 1907 yılında ibadete açılmıştır. Büyük Sinagog, 1960'lara kadar aktif olarak kullanılan ve ibadete açık olan Büyük Sinagog, Yahudilerin Edirne'yi terk etmesi sebebiyle zaman içinde kullanılamaz hale gelmiştir. 2015 yılında Edirne Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılan restorasyon çalışmaları neticesinde tekrar faaliyete başlamıştır (<https://tr.euronews.com/>).

Fotoğraf 22

Büyük Sinagog

2.6.2.6.Sweti George Bulgar Kilisesi

Sweti George Bulgar Kilisesi'nin, Sultan II. Abdülhamit'in fermanıyla Bulgar vatandaşların yoğun olduğu Kıyık semtinde, 1880 yılında inşası tamamlanmış olup ibadete açılmıştır.Balkan Savaşları'ndan sonra cemaati azalan kilise, zaman içinde yıkılmaya kullanılamaz hale gelmesiyle tedbir amaçlı kapatılmıştır. 2001 yılında Edirne Valiliği tarafından restorasyon çalışmalarına başlanan Sweti George Bulgar Kilisesi, 2004 yılında tekrardan ibadete açılmıştır (<https://edirne.ktb.gov.tr/>).

Fotoğraf 23

Sweti George Bulgar Kilisesi

Not. Sweti George Bulgar Kilisesi-Edirne, (2021, Ekim 20), Türkiye Kültür Portalı: <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/gezilecekyer/sweti-george-bulgar-kilisesi> adresinden alındı.

2.6.3. Edirne 'de Gastronomi Turizmi

Edirne yemeklerini zengin kılan, coğrafi konumu vefarklı kültürlerle yoğrulan zengin tarihir. Kültürel geçiş güzergahı olan Edirne, zengin bir yemek kültürünün de merkezi konumundadır. Badem ezmesi, Edirne kurabiyesi, ciğer tava, beyaz peynir, köfte, sütlü bulamaç gibi birçok yöresel lezzete sahiptir.

2.6.3.1.Edirne Tava Ciğeri

Edirne tava ciğeri, Edirne mutfağının en popüler yemeklerinden biridir. Edirne'ye gelen yerli ve yabancı turistlerin mutlaka tatmak istedikleri lezzetlerin başında gelmektedir. Edirne Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği tarafından 2006 yılında Edirne tava ciğeri için Türk Patent ve Marka Kurumu'na coğrafi işaret başvurusunda bulunulmuş ve 2009 yılında Coğrafi İşaret Tescil Belgesi alınmıştır.

Fotoğraf 24

Edirne Tava Ciğeri

2.6.3.2.Edirne Köftesi

Osmanlı Saray mutfağında ve Türk mutfağında kıymalı yemekler sofraların vazgeçilmez lezzetlerinden biridir. Bunlardan biri olan ve Rumeli Köftesi olarak da bilinen Edirne Köftesi, Trakya mutfağında sıklıkla tüketilen bir yemektir. Edirne Köftesi olarak ün salan bu köftenin en tanınmış ustaları; Osman Almadık, Adnan Çinkolar ve Fahrettin Haşimler'dir. Bu isimler Edirne Köftesi'nin en az 70 yıldır bilindiğini söylemektedirler (Kar, 2007).

Fotoğraf 25

Edirne Köftesi

2.6.3.3.Sütlü Bulamaç

Sütlü bulamaç, Edirne ve göçmen karakteri taşıyan yerlerde yapılan ve kalabalık ailelerin daha çok tercih ettiği geleneksel yemeklerden biridir. Kalabalık ailelerin tercih etmesinin sebebi, yapımında az ve temel malzemeler kullanılması ve doyuruculuğunun fazla olmasıdır. Aynı zamanda maliyetinin düşük olması da kalabalık ailelerin tercihinde büyük bir etkidir. Türk aile yapısındaki değişim, alım gücünün artması ve Batı'nın yeme içme kültürüne artan eğilimle beraber Türk yemek kültürünün değişmesi sonucu Edirne mutfağındaki yerini kaybetmiştir (Gürgendereli, 2015).

Fotoğraf 26

Sütlü Bulamaç

Not. Sütlü Bulamaç, (2020, Ağustos 9), İsmail Karataş: <http://ismailkaratas.com.tr/tr-tr/haberler/1108/sutlu-bulamac> adresinden alındı.

2.6.3.4. Edirne Badem Ezmesi

Edirne badem ezmesi, kökeni Osmanlı mutfağına dayanan ve şehre gelen yerli ve yabancı turistlerin yanlarında götürmek için aldıkları yerel ürünlerden biridir. Yabancı turistlerin Avrupa'ya taşınması ile "Mazripan" ismiyle Avrupa'da da yapılmaktadır. Edirne Ticaret ve Sanayi Odası tarafından 2013 yılında Edirne badem ezmesi için Türk Patent ve Marka Kurumu'na coğrafi işaret başvurusunda bulunulmuş ve 2021 yılında Coğrafi İşaret Tescil Belgesi alınmıştır (<https://online.turkpatent.gov.tr/>).

Fotoğraf 27

Edirne Badem Ezmesi

Not. Badem Ezmesi, (2020, Aralık 17), Trakya Gezi: <https://www.trakyaagezi.com/badem-ezmesi/> adresinden alındı.

2.6.3.5.Edirne Beyaz Peynir

Edirne beyaz peyniri, yöreye özgü çeşitli otlar ve kekik ile beslenen süt veren koyun, keçi ve inekler hayvanlarının sütü kullanılarak maya ve tuz ile elde edilir. Yöreye özgü sütün yağından kaynaklı hafif sarımtırak beyaz renklidir. Edirne Ticaret ve Sanayi Odası tarafından 2004 yılında Edirne badem ezmesi için Türk Patent ve Marka Kurumu'na coğrafi işaret başvurusunda bulunulmuş ve 2007 yılında Coğrafi İşaret Tescil Belgesi alınmıştır (<https://www.turkpatent.gov.tr/>).

Fotoğraf 28

Edirne Beyaz Peyniri

Not. Edirne Beyaz Peyniri, (2021, Ekim 10), Edirne Ticaret ve Sanayi Odası: <https://etso.org.tr/site/edirne/edirneye-ozgu-degerler/edirne-beyaz-peyniri> adresinden alındı.

2.6.3.6.Edirne Bademli Kurabiyesi

Edirne bademli kurabiyesi, Osmanlı mutfağında Türk ustalar tarafından hazırlanan vevazgeçilmez lezzetlerinden biridir. Edirne bademli kurabiyesi, mübadeleler nedeniyle halkın yer değiştirmesi ile yemek kültürünün de taşınması ve sahiplenilmesi sebebiyle “Kavala kurabiyesi” olarak da bilinmektedir. Yunanistan’da tescillenmiş olan Kavala kurabiyesi ay şeklinde satılırken, Edirne’de ise hem ay hem de küp şeklinde satılmaktadır (<http://www.edirne.gov.tr/>).

Fotoğraf 29

Edirne Bademli Kurabiye

Not. Edirne Kurabiyesi (Kavala Kurabiyesi), (2020, Kasım 10), Edirne Tanıtım ve Turizm Derneği: <https://ettder.org/edirne-kurabiyesi-kavala-kurabiyesi/> adresinden alındı.

2.6.4. Edirne’de El Sanatları

El sanatları, üretildiği toplumun kültürel özelliklerini yansıtan ve insan ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile geliştirilen kültürel bir göstergedir. El sanatları, Türkiye’nin zengin tarihinin en çok yansıtıldığı ve usta-çırak ilişkisiyle nesilden nesile aktarılan alanlardan birisidir. Edirne de coğrafi konumu itibari ile çeşitli kültürleri barındırmasıyla her türlü el sanatının da beşiği olmuştur. Edirne’de halen uygulanmaya devam eden el sanatları arasında Edirnekari, aynalı süpürge, misk meyve sabunu gibi sanatlar yer almaktadır.

2010 yılında Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nin UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi'nde yer alması ve 2011 yılında da Selimiye Camii ve Kllyesi'nin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmesiyle Edirne'ye gelen yerli ve özellikle yabancı turist sayısında da artışgrlmştr. Edirne Őhrine gelen turist sayısının artmasıyla birlikte Edirne el sanatlarına olan ilgi de artmıştır (Bardakoğlu ve Er, 2016).

2.6.4.1. Edirnekari

Kök boya ile toprağı karıştırarak elde edilen toprak boyanın, yontularak Şekil verilen tahtanın üzerine yapılan motif ve dizgilerdir. Edirnekarinin zel olmasının sebebi toprak boya yapılması ve bu boyanın dayanıklılığıdır. Lale, sümbül, karanfil, çiçek buketi, meyveler gibi birçok bitkisel figür çember, köprü ve yıldız gibi geometrik Şekiller kullanılmaktadır. Edirnekarinin Osmanlı figürleri ile birleşmesi görsel anlamda turistlerin dikkatini çekmekte ve böylelikle hediyelik eşyaları üzerine işlenen Edirnekariye olan talebi arttırmaktadır.

Fotoğraf 30

Edirnekari

2.6.4.2.Aynalı Süpürge

Geçmişte temizlik ürünü olarak kullanılan süpürgeler, teknolojinin gelişmesi ile beraber kullanım amacının dışına çıkarak bir sanat ürünü olarak kullanılmaya başlanmıştır. Aynalı süpürge, Edirne'deki evlilik geleneklerinde önemli bir yer tutmaktadır. Süpürge, genç kızın çalışkanlığını, temizliğini ve saflığını sembolize ederken ayna ise güzelliğini temsil etmektedir. Süpürgecilik eski zamanlarda yaygın bir meslek iken yıllar geçtikte uğraşlı bir iş olmasından dolayı uğraşan sayısı her geçen gün azalmaktadır (<https://etso.org.tr/>).

Fotoğraf 31

Aynalı Süpürge

Not. Edirne'nin Meşhur Aynalı Süpürgesi, (2021, Nisan 23), Kazdağı Tur Blok: <https://www.kazdagitur.com/blog/edirnenin-meshur-aynali-supurgesi/> adresinden alındı.

2.6.4.3.Misk Meyve Sabunu

1600'lü yıllarda Edirne'de ortaya çıkan misk meyve sabunu. Edirne bölgesinin en çok bilinen el sanatlarından biridir. Edirne ili ekonomisinde önemli bir yere sahip olan misk meyve sabununun üretiminde kadın çalışanlar ön plandadır. Misk meyve sabununun

üretiminde kullanılacak olan sabunlar %2 nem oranında rende makinesinden geçirilerek, 1 kilo sabuna 150 gr sıcak su ilave edilmektedir. Elde edilen hamurun içerisine istenilen esans ilave edilerek bir gün beklemeye bırakılmaktadır. Ardından dinlenmiş hamurlar el ile gerçek meyvelerin şekilleri verilerek, gıda boyaları ile boyanmaktadır. 3 ile 5 gün arasında bekletilen sabunlar son aşamada cilalanır ve bir iki gün daha bekletilerek satışa hazır hale getirilmektedir. Misk meyve sabununun 2012 yılında Türk Patent ve Marka Kurumu'na coğrafi işaret başvurusunda bulunulmuş ve 2019 yılında Coğrafi İşaret Tescil Belgesi alınmıştır(<https://online.turkpatent.gov.tr/>).

Fotoğraf 32

Misk Meyve Sabunu

2.6.5. Edirne'de Etkinlik Turizmi

Etkinlik turizmi ile destinasyonlara özgü turizm kaynaklarının turistik cazibe haline getirilip turist sayısının artırılması amacıyla özel etkinliklerin planlanması ve uygulanma sürecinde, tarihi bakımından oldukça zengin bir şehir olan Edirne'de her yıl düzenli olarak yapılan etkinlikler bulunmaktadır. Bunlar arasında Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Hıdrellez ve Kakava Şenlikleri, Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali, Lavanta Şenliği gibi etkinlikler yer almaktadır.

2.6.5.1.Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri

Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Edirne'nin fethi olan 1361 yılından beri yapılmakta olup, yüzyıllardır kuşaktan kuşağa aktararak günümüzde de coşku, heyecan ve sevinçle kutlanmaya devam etmektedir (Tunca, 2010). 1354 yılında 40 akıncı ile yapılan güreş sonunda iki akıncının kalarak güreşmeleri ve son nefeslerini vererek bir pınarın yanına gömülmelerinden, yağlı güreş etkinliğine “Kırkpınar Yağlı Güreşleri” denilmiştir (Kar, 2003).

Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, her yıl Haziran ayının sonunda Temmuz ayının başında düzenlenmektedir. Ortalama bir hafta süren Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nde, şenliğin yapıldığı alanda her yaşa hitap eden etkinlikler de düzenlenmektedir. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, 2010 yılında UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi''ne girmiştir (<https://www.unesco.org.tr/>).

Fotoğraf 33

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali

Not. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, 3/1 Kapasiteli Gerçekleşecek, (2021, Eylül 10), T.C. Edirne Belediye Başkanlığı: <http://www.edirnekirkpinar.com/tr/haberler> adresinden alındı.

2.6.5.2.Lavanta Şenliği

Edirne, coğrafi konum ve bitki örtüsü ile tarıma elverişli topraklara sahiptir. Tarımda ayçiçeği, pirinç, arpa gibi ürünlerin yetiştiriciliğine ağırlık veren yerli halk, son 7-8 yıldır lavanta yetiştiriciliği ile ilgilenmektedirler. Lavanta yetiştiriciliği, diğer yetiştirilen ürünlere nazaran bakımı ve sulaması daha az zahmetli ve uzun vadede getirisi daha yüksek bir üründür. Lavanta yetiştiriciliğine uygun bir coğrafi konumda bulunan Edirne'de görsel anlamda da yerli ve yabancı turistleri etkilemektedir. Mayıs 2020-2021 tarihinde gerçekleştirilen Lavanta Şenliği salgın hastalık dolayısıyla az sayıda katılımcı ve tedbirler ile gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 34

Edirne Lavanta Şenliği

Not. Edirne'de Lavanta Tarla Günleri Yapıldı, (2020, Eylül 11), TRT Haber: <https://www.trthaber.com/haber/yasam/edirnede-lavanta-tarla-gunleri-yapildi-419507.html> adresinden alındı.

2.6.5.3.Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali

Edirne Uluslararası Bando ve Ciğer Festivali, Edirne Belediyesi tarafından yurtiçi ve yurtdışından çeşitli bando takımlarının katılımlarıyla gerçekleştirilmektedir.en son Festivalde, meşhur Edirne tava ciğerinin yapımı ile ziyaretçilere ekmek arası ciğer ikramı yapılmaktadır. Ciğerin pişirildiği tava, dünyanın en büyük ciğer tavası 2 ton ağırlığa, 80 santimetre yüksekliğe ve 704 santimetre çapına sahip olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girmiştir (<https://www.edirne.bel.tr/>).

Fotoğraf 35

Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali

Not. Dünyanın En Büyük Tavasıyla Rekor Denemesi, (2021, Ekim 15), Tatil Makinası: <https://www.tatilmakinasi.com.tr/tur/edirnebandosenliklerivecigerfestivalituru> adresinden alındı.

2.6.5.4.Hidrellez ve Kakava Şenlikleri

Kakava Şenlikleri, baharın gelişi ile beraber Trakya bölgesinde ve Edirne'de yaşayan Roman vatandaşlarının, her yıl Mayıs ayının 5. günü akşam saatlerinde başlayan ve 6. günü tüm gün süren kutlamalardır (Sol, 2010).

Önceki yıllarda Gogo Mezarlığı'na giden Roman vatandaşları, mezarlıkta ateş yakarak, yanlarında götürmüş oldukları yiyecek ve içeceklerle sabahlamaktaydılar.

Yakılan ateşin üzerinden atlayarak başlatılan Kakava Şenlikleri daha sonra güvenlik ve alan büyüklüğü açısından Edirne Sarayı bölgesine taşınmıştır. Edirne’de Sarayı’nda oldukça büyük bir ateş yakılarak etrafında müzikler eşliğinde danslar edilmektedir.

Şenliğe, yakın şehirlerdeki turistler ve genelde Bulgar vatandaşlarının çoğunlukta olduğu yabancı turistlerde katılmaktadır. Kakava Şenlikleri’nde Roman vatandaşları şafak sökmeden Tunca Nehri’ne girerler, küçük ateşler yakarak üzerinden atlarlar ve Baba Fingo’nun nehirden çıkacağını beklemektedirler.

Fotoğraf 36

Kakava ve Hidrellez Şenlikleri

Not. Pandeminin Ardından Kakava Ateşi Coşkuyla Yandı, (2022, Mayıs 9), T.C. Edirne Belediyesi: <https://www.edirne.bel.tr/icerik/pandeminin-ardindan-dev-kakava-atesi-yeniden-coskuyla-yandi> adresinden alındı.

2.7. Edirne Turizmi Üzerine Literatür Taraması

Boyacıoğlu (2018) çalışmasında, Edirne kent merkezindeki turizm odaklı konaklama işletmelerinin arz olanaklarını tespit ederek Edirne’nin turizm planlaması için kaynak sağlayacak arz kapasitesi verilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada turizm sektöründe hizmet veren 41 konaklama işletmelerinin yöneticilerine/sahiplerine

yönelik gerçekleştirilen 31 soruluk anket formu ile elde edilen bulgular toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS 22 programında frekans ve tanımlayıcı istatistikler ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; Edirne’de konaklama arz olanaklarının yeterli olmadığı gerekçesiyle; geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların Edirne turizmi konusundaki bilgi ve bilinç düzeylerinin oldukça yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Konaklama işletmeleri yöneticileri Edirne’nin fırsatının kültürel turizm potansiyeli olduğunu belirtmişler ancak kentin yeterince tanınmaması ve tanıtılmamasının önemli eksiklik olduğunu vurgulamışlardır. Araştırma bulgularına göre; günübirlik ziyaretçilerin konaklama yapmasına yönelik etkin politikaların acilen üretilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Akdoğan ve Üzerem (2021) çalışmasında, Balkan ülkelerinden Edirne’ye gelen turistlerin Edirne şehrini ve halkını nasıl etkilediğine dair inceleme yapılmıştır. Araştırmanın amacı, Edirne turizminin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkabilecek olumlu ve olumsuz yönleri tespit etmektir. Araştırmaya Edirne’de ikamet eden 204 katılımcıya yüz yüze anket yapılarak veriler toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS programında T testi ve Anova testleri ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, Balkan ülkelerinden gelen turistlerin Edirne turizmine olan katkısı halk tarafından olumlu karşılanırken, turistlerin gelişiyile birlikte ortaya çıkan somut sorunlara çözüm getirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kaleli (2021) çalışmasında, Kakava Şenliklerinin ve diğer şenliklerin Edirne turizmine olan katkısını incelenmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanarak, yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ve doküman incelemesi yapılmıştır. Edirne Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü ve Edirne Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürü ile yapılan mülakatlar betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Analiz neticesinde, pandemi süreci hariç, her yıl yapılan Kakava Şenliği ve diğer festivallerin Edirne’nin turizm potansiyelini arttırdığı ve Edirne şehrinin canlılığını koruduğudur.

Akman ve Güler (2021) çalışmasında, Edirne Kırmızısı’nın Edirne kent kimliğine yeniden kazandırılarak markalanması ve destinasyon pazarlamasında rekabet gücü oluşturmasına zemin sağlayacak sonuçların elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Edirne’de yaşayan, turizmin gelişmesine katkıda bulunan ve kent kimliğinin oluşmasında karar gücü olan 20 paydaş temsilci belirlenmiş ve kendilerine çeşitli sorular yöneltilerek

Edirne Kırmızısı ile ilgili yapılan çalışmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitel yöntemlerin kullanıldığı araştırmada katılımcılardan alınan görüşler kapsamında Edirne Kırmızısı bilinirlik, zaman, ürün çeşitlendirmesi, geleceğe yönelik olumlu ve olumsuz tahminler boyutunda değerlendirilerek MAXQDA 2020 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analiz neticesinde, şu an ciddi boyutta olmasa bile ileriki süreçte, Edirne Kırmızısı'nın ürün ve objelerde kullanımının yaygınlaşması ve tanıtılması ile birlikte Edirne şehrine ekonomik açıdan oldukça ciddi bir katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Sözal (2018) çalışmasında, Edirne şehrinin turizm açısından Bahai inancının nasıl konumlandığı, konumlanması gerektiği ve diğer inanç türlerinin şu anki ve gelecek olarak değerlendirildiğinde neler yapılabileceğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışma, 17 katılımcıya nitel araştırma yöntemi olan görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Toplanan veriler ile GZFT analizi yapılmış ve Bahai turistlerinin Edirne destinasyonu için önemi vurgulanmıştır. İnanç turizmindeki Edirne destinasyonu sonraki çalışmalarda derinlemesine incelenmesi ve daha kapsamlı çalışmalara katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Akay ve diğerleri (2017) çalışmasında, Edirne ve Kırklareli illerinin turizm potansiyelini değerlendirerek, turizm arz ve talebini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada, çeşitli kurumların yayınlamış olduğu dergi, kitapçık, broşürler ve raporlar ile çalışmanın amacına uygun olarak doküman analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, Edirne şehrinin Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış olması, sınırlarında bulundurduğu çok sayıdaki tarihi eserleri, gelenekselleşen şenlikleri ve festivalleri ile kültür turizmi ve inanç turizmi için oldukça potansiyelinin yüksek olduğu ve bu sonraki süreçte yerel halka yapılacak nicel araştırma yöntemleri ile turizm potansiyelinin artırılması için yapılacaklar çalışmaların belirlenmesi önerilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDİRNE TURİZMİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Bu çalışma, turistlerin tekrar ziyaret etmesinin ve tavsiye etmesinin önemli belirleyici gösterge değişkenlerinin tespit edilmesi bakımından önemlidir. Bu değişkenlerin belirlenmesiyle turizmciler ve turizm politika belirleyicileri Edirne turizminin geliştirilmesi için üzerinde hassasiyetle durulması gereken önemli göstergelerin neler olduğu hakkında fikir sahibi olacaktır. Böylece Edirne turizminin geleceğine ilişkin planlamalar yapılırken öncelikli olarak bu göstergeler üzerinden temel stratejilerin oluşturulması yoluna gidilerek, Edirne turizminin daha ileriye götürülmesinin önü açılacaktır.

Bu çalışmada, Türkiye'nin kültürel ve tarihi bakımından zengin bir şehir olan Edirne'ye gelen turistlerin Edirne ile ilgili edindikleri bilgiler ve Edirne'de yaşadıkları deneyimler çerçevesinde Edirne'yi değerlendirdiklerinde, tekrar Edirne'yi tercih edip etmemeleri ve başkalarına önerip önermemeleri konu edinilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde Edirne'yi tercih edip etmeme ve başkalarına önerip önermeme durumuna etki eden faktörlerin belirlenmesidir. Böylece, Edirne turizminin gelişiminde, turizm sektöründe yer alan karar vericilere turizm politikalarına yön verirken üzerinde durmaları gereken önemli göstergeler olan değişkenler sağlanmış olacaktır.

3.2. Veri Toplama Aracı, Verilerin Toplanması ve Veri Girişi

Araştırma soruları, konu hakkında literatür taraması yapıp, var olan çalışmalardaki sorular incelendikten sonra belirlenmiştir. Taslak bir anket formu oluşturulmuş ve bu formu geliştirmek için Bursa Uludağ Üniversitesi'nden beş akademisyenin görüşleri alınarak bir pilot çalışma yapılmıştır. Akademisyenlerin görüşleri alınarak, nihai anket formu elde edilmiştir.

Çalışmada ölçme aracı olarak kullanılan anket formu, toplam 47 sorudan oluşmaktadır. Bu soruların 2'si bağımlı değişken, 7'si demografik, 7'si Edirne'ye yapılan seyahatten duyulan memnuniyet düzeyi, 18'i Edirne'nin turistik açıdan değerlendirilmesi ve 11'i de Edirne'ye yapılan seyahat ile ilgili çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır.

Bu çalışmanın araştırma evrenini, Edirne'yi ziyaret eden yerli turistler oluşturmaktadır. Daha hızlı sonuçlar elde edilebilmesi için araştırmanın örnekleminde, Edirne'yi ziyaret eden 310 yerli turistten elde edilen veriler kullanılmıştır. Etik Kurul onayı alındıktan sonra, 2020 yılında Edirne'yi ziyaret eden yerli turistler ile kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak, online ve yüz yüze anket yöntemleri üzerinden bir anket çalışması yapılmıştır. Online ve yüz yüze anket çalışmaları yoluyla toplanan verilerin girişi ve analizinde, SPSS 26 programı kullanılmıştır.

3.3. Araştırma Soruları ve Hipotezleri

Çalışmada, Edirne ilini ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi başkalarına tavsiye etmeleri ve Edirne'yi tekrar ziyaret etmelerine yönelik etkilerini belirlemek için Tablo 9'daki araştırma soruları ve Tablo 10'daki hipotezler kullanılmıştır.

Tablo 9

Araştırma Soruları

Araştırma Soruları
1. Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde Edirne'yi tercih etme durumuna etki eden faktörler nelerdir?
2. Edirne'ye gelen turistlerin Edirne'yi başkalarına önerip önermemeleri durumuna etki eden faktörler nelerdir?

Tablo 10

Hipotezler

Hipotezler
H1: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile cinsiyet arasında ilişki vardır.
H2: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile yaş değişkeni arasında ilişki vardır.
H3: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile eğitim durumu arasında ilişki vardır.
H4: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/ başkalarına önerip önermemeleri ile gelir düzeyi arasında ilişki vardır.
H5: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki tarihi Selimiye Camii vb. kültürel zenginlikleri ziyaret etme istekleri arasında ilişki vardır.
H6: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki tarihi taş köprüleri (Meriç ve Tunca) ziyaret etme istekleri arasında ilişki vardır.
H7: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki tarihi külliyesi (Örneğin: Beyazıt külliyesi) ziyaret etme istekleri arasında ilişki vardır.
H8: Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki tarihi çarşılar (Örneğin: Ali Paşa, Bedesten ve Arasta çarşıları) ziyaret etme istekleri arasında ilişki vardır.

Tablo 10 (Devam)

H9:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki bağ bozumu turlarına katılma istekleri arasında ilişki vardır.
H10:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki yöresel yiyecekleri (Örneğin ciğer, kavala kurabiyesi, devai misk ve badem ezmesi gibi) tatma istekleri arasında ilişki vardır.
H11:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki sivil mimari örneklerini (Örneğin Kaleiçi evleri gibi) görme istekleri arasındaki ilişki vardır.
H12:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'de her yıl yapılan geleneksel yağlı güreşleri (Kırkpınar Yağlı Güreşleri) görme istekleri arasında ilişki vardır.
H13:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'de her yıl yapılan geleneksel Kakava Şenliklerini görme istekleri arasında ilişki vardır.
H14:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'deki mevcut konaklama seçeneklerinden memnun olma arasında ilişki vardır.
H15:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'ye ulaşımın kolay olması arasındaki ilişki vardır.
H16:	Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde, Edirne'yi tercih etme durumu/başkalarına önerip önermemeleri ile Edirne'de bir turist yapacağı genel harcamalara ilişkin ödeyeceği ücretler arasında ilişki vardır.

3.4. Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Çalışmada, betimsel istatistiksel yöntemlerden frekans tabloları ve özet değerler kullanılmıştır. Edirne'ye gelen turistlerin bir sonraki seyahatlerinde Edirne'yi tercih edip etmeme ve başkalarına önerip önermeme durumuna etki eden faktörlerin belirlenmesi için birinci bölümde anlatılan çok değişkenli istatistiksel yöntemlerden İkili Lojistik Regresyon Analizi'ne başvurulmuştur.

Veri girişi ve analizinde kullanılan SPSS 26 programda, bağımlı değişken olan **“Edirne’yi tekrar ziyaret eder misiniz?”** ve **“Edirne’yi bir başkasına tavsiye eder misiniz?”** sorularının cevapları, “Evet” ve “Hayır” olarak verilmiş olup ‘Hayır’ için “0”, “Evet” için “1” kodlanması yapılmıştır. Memnuniyet düzeyiyle ilgili sorularda ise 5’li Likert ölçeği kullanılarak; **“Hiç memnun kalmadım”** için “1”, **“Memnun kalmadım”** için “2”, **“Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım”** için “3”, **“Memnun kaldım”** için “4”, **“Çok memnun kaldım”** için ise “5” olarak kodlanmıştır. Çevre ile ilgili olan ifadeler için de 5’li Likert ölçeği kullanılarak; **“Kesinlikle katılmıyorum”** için “1”, **“Katılmıyorum”** için “2”, **“Ne katılıyorum ne de katılmıyorum”** için “3”, **“Katılıyorum”** için “4”, **“Kesinlikle katılıyorum”** için “5” olarak kodlanmıştır.

3.5. Araştırma Bulguları

Edirne ilini ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne’yi başkalarına tavsiye etmeleri ve Edirne’yi tekrar ziyaret etmelerine yönelik etkilerini araştırmak üzere oluşturulan anketten elde edilen veriler üzerinde çeşitli tanımlayıcı ve lojistik regresyon analizine ilişkin bulgular yorumlanmıştır.

3.5.1. Tanımlayıcı İstatistiklere İlişkin Bulgular

Çalışmada ilk olarak ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlere ait demografik ve turizm bulguları, SPSS 26 programı üzerinde frekans tekniği kullanılarak incelenmiştir.

3.5.1.1. Demografik Bulgular

Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlere ait cinsiyet, yaş, memleket, eğitim durumu, medeni hal, meslek ve gelir düzeyi gibi demografik bulgular, frekans tekniği kullanılarak incelenmiştir. Bunlardan ilki Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin cinsiyet dağılımıdır.

Tablo 11

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Değişken	Grup	Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	152	49,03
	Kadın	158	50,97
Toplam		310	100,00

Tablo 11’de ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde %50,97’sinin kadın ve %49,03’ünün erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 12

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Yaş Değişkeni Betimsel İstatistikleri

Katılımcı Sayısı	310
Ortalama Yaş	38,74
Ortanca Yaş	34
En Çok Tekrarlanan Yaş	24
Standart Sapma	16,51
Minimum	18
Maksimum	78

Tablo 12’de ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin yaş değişkeni betimsel istatistikleri incelendiğinde katılımcıların yaş ortalamasının 38,74, ortanca yaş değerinin 34, en çok tekrarlanan yaş değerinin 24, minimum 18 ve maksimum 78 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 13

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Memleketlerine Göre Dağılımı

Değişken	Grup	Frekans	%
	Beş büyük il		
Memleket	(İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya)	90	29,03
	Diğer iller	220	70,97
	Toplam	310	100,00

Tablo 13’te ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin memleketlerine göre dağılımı incelendiğinde %29,03’ünün Türkiye’nin nüfusuna göre 5 büyük şehri olan İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya’dan ve %70,97’sinin de diğer illerden olduğu görülmektedir.

Tablo 14

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Değişken	Grup	Frekans	%
Eğitim Durumu	İlköğretim (İlkokul ve ortaokul mezunu)	101	32,58
	Ortaöğretim (Lise ve dengi okullar)	42	13,55
	Yükseköğretim (Ön lisans, lisans, lisansüstü)	167	53,87
	Toplam	310	100,00

Tablo 14’te ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde %32,58’inin ilköğretim mezunu, %13,55’inin ortaöğretim mezunu ve %53,87’sinin de yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 15

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Medeni Durumuna Göre Dağılımı

Değişken	Grup	Frekans	%
Medeni Durum	Evli	155	50,00
	Bekar	155	50,00
Toplam		310	100,00

Tablo 15’te ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin medeni durumuna göre dağılımı incelendiğinde %50,00’sinin evli ve %50,00’sinin de bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 16

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Mesleklerine Göre Dağılımı

Değişken	Grup	Frekans	%
Meslek	Kamu sektörü çalışanı	27	8,71
	Özel sektör çalışanı	94	30,32
	Emekli	49	15,81
	Öğrenci	55	17,74
	İşveren	1	0,32
	Ev hanımı	4	1,29

Tablo 16 (Devam)

Değişken	Grup	Frekans	%
	İşsiz	6	1,94
Meslek	Çiftçi	74	23,87
	Toplam	310	100,00

Tablo 16’da ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin mesleklerine göre dağılımı incelendiğinde %30,32’sinin özel sektör çalışanı, %23,87’sinin çiftçi, %8,71’inin kamu sektörü çalışanı, %1,94’ünün işsiz, %1,29’unun ev hanımı ve %0,32’sinin ise işveren olduğu görülmektedir.

Tablo 17

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Aylık Kişisel Gelir Değişkeni Betimsel İstatistikleri

Katılımcı Sayısı	310
Ortalama Aylık Gelir	3.017,82
En Çok Tekrarlanan Aylık Gelir	3.000,00
Standart Sapma	2.159,948
Minimum	0,00
Maksimum	15.000,00

Tablo 17’de ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin mesleklerine göre dağılımı incelendiğinde, ortalama aylık gelirin 3.017,82 TL, minimum aylık gelir 0,00 TL, maksimum aylık gelir 15.000,00 TL ve en çok tekrarlanan aylık gelirin ise 3.000,00 TL olduğu görülmektedir.

3.5.1.2. Turizm Bulguları

Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlere ait turizm ile ilgili bulgular, frekans tekniği kullanılarak incelenmiştir. Bunlardan ilki Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin Edirne ili hakkında görüşlerine ait dağılımdır.

Tablo 18

Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Edirne İli Hakkındaki Görüşleri

Değişken	Grup	Frekans	%
Edirne'deki doğal alanlar korunmuştur.	Kesinlikle katılmıyorum	23	7,42
	Katılmıyorum	72	23,22
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	65	20,97
	Katılıyorum	124	40,00
	Kesinlikle katılıyorum	26	8,39
Toplam		310	100,00
Edirne temiz bir çevreye sahiptir.	Kesinlikle katılmıyorum	10	3,22
	Katılmıyorum	85	27,42
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	100	32,26
	Katılıyorum	82	26,45
	Kesinlikle katılıyorum	33	10,65
Toplam		310	100,00
Edirne doğal çekiciliğe sahiptir.	Kesinlikle katılmıyorum	4	1,29
	Katılmıyorum	77	24,84
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	68	21,94
	Katılıyorum	117	37,74
	Kesinlikle katılıyorum	44	14,19
Toplam		310	100,00
Edirne tarihi ve kültürel bir çekiciliğe sahiptir.	Kesinlikle katılmıyorum	3	0,97
	Katılmıyorum	80	25,81
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	32	10,32

Tablo 18 (Devam)

Edirne tarihi ve kültürel bir çekiciliğe sahiptir.	Katılıyorum	129	41,61
	Kesinlikle katılıyorum	66	21,29
Toplam		310	100,00
Edirne halkının turistlere karşı tutum ve davranışları olumludur.	Kesinlikle katılmıyorum	40	12,90
	Katılmıyorum	48	15,48
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	58	18,71
	Katılıyorum	111	35,81
	Kesinlikle katılıyorum	53	17,10
Toplam		310	100,00
Edirne esnafının turistlere karşı tutum ve davranışları olumludur.	Kesinlikle katılmıyorum	25	8,06
	Katılmıyorum	68	21,94
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	82	26,45
	Katılıyorum	94	30,32
	Kesinlikle katılıyorum	41	13,23
Toplam		310	100,00
Edirne turistlere karşı emniyetli ve güvenlidir.	Kesinlikle katılmıyorum	6	1,93
	Katılmıyorum	38	12,26
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	73	23,55
	Katılıyorum	134	43,23
	Kesinlikle katılıyorum	59	19,03
Toplam		310	100,00
Edirne'ye şehir dışından ulaşım kolay ve rahattır.	Kesinlikle katılmıyorum	11	3,55
	Katılmıyorum	32	10,32
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	27	8,71

Tablo 18 (Devam)

Edirne’ye şehir dışından ulaşım kolay ve rahattır.	Katılıyorum	196	63,23
	Kesinlikle katılıyorum	44	14,19
	Toplam	310	100,00
Edirne içinde ulaşım kolay ve rahattır.	Kesinlikle katılmıyorum	20	6,45
	Katılmıyorum	88	28,39
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	51	16,45
	Katılıyorum	115	37,10
	Kesinlikle katılıyorum	36	11,61
Toplam	310	100,00	
Edirne’nin alt yapısı (kanalizasyon, yol, su vb.) yeterlidir.	Kesinlikle katılmıyorum	104	33,55
	Katılmıyorum	74	23,87
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	64	20,65
	Katılıyorum	52	16,77
	Kesinlikle katılıyorum	16	5,16
Toplam	310	100,00	
Edirne’de sağlık hizmetleri yeterlidir.	Kesinlikle katılmıyorum	7	2,25
	Katılmıyorum	54	17,42
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	96	30,97
	Katılıyorum	123	39,68
	Kesinlikle katılıyorum	30	9,68
Toplam	310	100,00	
Kesintisiz telekomünikasyon hizmeti (GSM, internet, telefon, posta ve diğer) vardır.	Kesinlikle katılmıyorum	21	6,77
	Katılmıyorum	72	23,23
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	49	15,81

Tablo 18 (Devam)

Kesintisiz telekomünikasyon hizmeti (GSM, internet, telefon, posta ve diğer) vardır.	Katılıyorum	122	39,35
	Kesinlikle katılıyorum	46	14,84
	Toplam	310	100,00
Edirne’de yiyecek ve içecek hijyeniktir.	Kesinlikle katılmıyorum	3	0,97
	Katılmıyorum	39	12,58
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	58	18,71
	Katılıyorum	170	54,84
	Kesinlikle katılıyorum	40	12,90
	Toplam	310	100,00
Edirne’de yiyecek ve içecek kalitelidir.	Kesinlikle katılmıyorum	13	4,19
	Katılmıyorum	37	11,94
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	70	22,58
	Katılıyorum	152	49,03
	Kesinlikle katılıyorum	38	12,26
	Toplam	310	100,00
Edirne’de yiyecek ve içecek fiyatları uygundur.	Kesinlikle katılmıyorum	46	14,84
	Katılmıyorum	75	24,19
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	80	25,81
	Katılıyorum	85	27,42
	Kesinlikle katılıyorum	24	7,74
	Toplam	310	100,00
Edirne’de hediyelik eşya alışveriş imkanları yeterlidir.	Kesinlikle katılmıyorum	4	1,29
	Katılmıyorum	71	22,90
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	94	30,32

Tablo 18 (Devam)

Edirne’de hediyelik eşya alışveriş imkanları yeterlidir.	Katılıyorum	110	35,49
	Kesinlikle katılıyorum	31	10,00
	Toplam	310	100,00
Edirne’ye özgü (aynalı süpürge, misk sabunu vb.) hediyelik eşya fiyatları uygundur.	Kesinlikle katılmıyorum	56	18,07
	Katılmıyorum	93	30,00
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	54	17,42
	Katılıyorum	83	26,77
	Kesinlikle katılıyorum	24	7,74
	Toplam	310	100,00
Edirne ile ilgili olarak yeterli tanıtım yapılmaktadır.	Kesinlikle katılmıyorum	69	22,26
	Katılmıyorum	74	23,87
	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	57	18,39
	Katılıyorum	90	29,03
	Kesinlikle katılıyorum	20	6,45
	Toplam	310	100,00

Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne ili hakkındaki görüşleri Tablo 18’de verilmektedir. Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne ili hakkındaki görüşleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır:

- “Edirne’deki doğal alanlar korunmuştur” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %40,00’inin katıldığı, %23,22’sinin katılmadığı ve %20,97’sinin kararsız olduğu görülmektedir.

- “Edirne temiz bir çevreye sahiptir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %32,26’sının kararsız, %27,42’sinin katılmadığı ve %26,45’inin katıldığı görülmektedir.
- “Edirne doğal çekiciliğe sahiptir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %37,74’ünün katıldığı, %24,84’ünün katılmadığı ve %21,94’ünün kararsız olduğu görülmektedir.
- “Edirne tarihi ve kültürel bir çekiciliğe sahiptir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %41,61’inin katıldığı, %25,81’inin katılmadığı ve %21,29’unun kesinlikle katıldığı görülmektedir.
- “Edirne halkının turistlere karşı tutum ve davranışları olumludur” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %35,81’inin katıldığı, %18,71’inin kararsız olduğu ve %17,10’unun kesinlikle katıldığı görülmektedir.
- “Edirne esnafının turistlere karşı tutum ve davranışlarının olumludur” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %30,32’sinin katıldığı, %26,45’inin kararsız olduğu ve %21,94’ünün katılmadığı görülmektedir.
- “Edirne turistlere karşı emniyetli ve güvenlidir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %43,23’ünün katıldığı, %23,55’inin kararsız olduğu ve %19,03’ünün kesinlikle katıldığı görülmektedir.
- “Edirne’ye şehir dışından ulaşım kolay ve rahattır” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %63,23’ünün katıldığı, %14,19’unun kesinlikle katıldığı ve %10,32’sinin katılmadığı görülmektedir.
- “Edirne içinde ulaşım kolay ve rahattır” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %37,10’unun katıldığı, %28,39’unun katılmadığı ve %16,45’inin kararsız olduğu görülmektedir.
- “Edirne'nin alt yapısı (kanalizasyon, yol, su vb.) yeterlidir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %33,55’inin kesinlikle katılmadığı, %23,87’sinin katılmadığı ve %20,65’inin kararsız olduğu görülmektedir.

- “Edirne'de sağlık hizmetleri yeterlidir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %39,68'inin katıldığı, %30,97'sinin kararsız olduğu ve %17,42'sinin katılmadığı görülmektedir.
- “Kesintisiz telekomünikasyon hizmeti (GSM, internet, telefon, posta ve diğer) vardır” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %39,35'inin katıldığı, %23,23'ünün katılmadığı ve %15,81'inin kararsız olduğu görülmektedir.
- “Edirne'de yiyecek ve içecek hijyeniktir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %54,84'ünün katıldığı, %18,71'inin kararsız olduğu, %12,90'mın kesinlikle katıldığı ve %12,58'sinin katılmadığı görülmektedir.
- “Edirne'de yiyecek ve içecek kalitelidir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %49,03'ünün katıldığı, %22,58'inin kararsız olduğu ve %12,26'sının kesinlikle katıldığı görülmektedir.
- “Edirne'de yiyecek ve içecek fiyatları uygundur” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %27,42'sinin katıldığı, %25,81'inin kararsız olduğu ve %24,19'unun katılmadığı görülmektedir.
- “Edirne'de hediyelik eşya alışveriş imkanları yeterlidir” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %35,5'inin katıldığı, %30,3'ünün kararsız olduğu ve %22,9'unun katılmadığı görülmektedir.
- “Edirne'ye özgü (aynalı süpürge, misk sabunu vb.) hediyelik eşya fiyatları uygundur” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %30,00'unun katılmadığı, %26,77'sinin katıldığı ve %17,42'sinin kararsız olduğu görülmektedir.
- “Edirne ile ilgili olarak yeterli tanıtım yapılmaktadır” görüşüne, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin %29,03'ünün katıldığı, %23,87'sinin katılmadığı ve %22,26'sının kesinlikle katılmadığı görülmektedir.

Tablo 19*Edirne İlini En Az Bir Defa Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Memnuniyet Düzeyleri*

Değişken	Grup	Frekans	%
En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?	Hiç memnun kalmadım	5	1,61
	Memnun kalmadım	28	9,03
	Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım	24	7,74
	Memnun kaldım	193	62,26
	Çok memnun kaldım	60	19,36
Toplam		310	100,00
Seyahat yaptığınız mevsimden duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?	Hiç memnun kalmadım	1	0,32
	Memnun kalmadım	45	14,52
	Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım	38	12,26
	Memnun kaldım	173	55,81
	Çok memnun kaldım	53	17,09
Toplam		3100	100,00
En son Edirne seyahatinizde kaldığınız yerden memnuniyet düzeyi nedir?	Hiç memnun kalmadım	3	0,97
	Memnun kalmadım	19	6,13
	Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım	21	6,77
	Memnun kaldım	200	64,52
	Çok memnun kaldım	67	21,61
Toplam		310	100,00

Tablo 19 (Devam)

Edirne'deki tarihi yapıları gezmekten duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?	Hiç memnun kalmadım	1	0,32
	Memnun kalmadım	62	20,0
	Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım	37	11,94
	Memnun kaldım	129	41,61
	Çok memnun kaldım	81	26,13
Toplam		310	100,00
Edirne'de düzenlenen etkinliklere katılmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?	Hiç memnun kalmadım	1	0,32
	Memnun kalmadım	74	23,87
	Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım	65	20,97
	Memnun kaldım	107	34,52
	Çok memnun kaldım	63	20,32
Toplam		310	100,00
Edirne'nin meşhur yiyeceklerini tatmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?	Hiç memnun kalmadım	2	0,65
	Memnun kalmadım	60	19,35
	Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım	49	15,80
	Memnun kaldım	108	34,84
	Çok memnun kaldım	91	29,36
Toplam		310	100,00
En son Edirne seyahatinizden genel olarak duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?	Hiç memnun kalmadım	38	12,26
	Memnun kalmadım	46	14,84
	Ne memnun kaldım ne de memnun kalmadım	46	14,84
	Memnun kaldım	123	39,68
	Çok memnun kaldım	57	18,38
Toplam		310	100,00

Tablo 19’da Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin yapmış olduğu seyehatleri hakkındaki memnuniyet düzeyleri gösterilmektedir. Seyehatleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır:

- Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, “En son Edirne seyehatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna ,%62,26’sının memnun kaldığı görülmektedir.
- Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, “Seyehat yaptığınız mevsimden duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna, %55,81’inin memnun kaldığı görülmektedir.
- Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, “En son Edirne seyehatinizde kaldığınız yerden memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna, %64,52’sinin memnun kaldığı görülmektedir.
- Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, “Edirne’deki tarihi yapıları gezmekten duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna, %41,61’inin memnun kaldığı, %26,13’ünün çok memnun kaldığı ve %20’sinin memnun kalmadığı görülmektedir.
- Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, “Edirne’de düzenlenen etkinliklere katılmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna, %34,52’sinin memnun kaldığı, %23,87’sinin memnun kalmadığı, %20,97’sinin kararsız olduğu ve %20,32’sinin çok memnun kaldığı görülmektedir.
- Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, “Edirne’nin meşhur yiyeceklerini tatmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna, %34,84’ünün memnun kaldığı ve %29,36’sının çok memnun kaldığı görülmektedir.
- Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, “En son Edirne seyehatinizden genel olarak duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?”

sorusuna, %39,68'sinin memnun kaldığı, %18,38'inin çok memnun kaldığı, %14,84'ünün kararsız olduğu ve memnun kalmadığı görülmektedir.

3.5.2. İkili Lojistik Regresyon Analiz Uygulamasına İlişkin Bulgular

Çalışmada; Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi tekrar ziyaret etme ve Edirne'yi bir başkasına tavsiye etmesini etkilen faktörler, İkili Lojistik Regresyon Analizi yöntemi ile incelenmiştir. Model tahminlerinde SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. İlk olarak, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi tekrar ziyaret etme durumu için analizler yapılmış ve bulgular yorumlanmıştır.

3.5.2.1. Yerli Turistlerin Edirne İlini Ziyaret İçin Tekrar Tercih Etmelerinin Belirleyicileri

Yapılan “Edirne'yi tekrar ziyaret eder misiniz?” sorusunun cevabı kili (Evet/Hayır) olduğundan, sorunun cevabında etkili olabilecek demografik özellikleri, seyahat deneyimi ve memnuniyet durumlarının saptaması yapılmıştır. Buradaki amaç, Edirne ilini en az bir defa ziyaret etmiş yerli turistlerin demografik özellikleri, seyahat deneyimleri ve memnuniyet düzeylerine göre Edirne ilini tekrar ziyaret etmek için tercih etme durumunu belirlemektir. Bunu belirleyebilmek için hipotez oluşturulup, kategorik değişkenler kodlandıktan sonra İkili Lojistik Regresyon Analizi uygulanmıştır.

Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi tekrar ziyaret etme tercihleri için oluşturulan hipotez aşağıdaki gibidir:

H₀: Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin demografik özellikleri, seyahat deneyimleri ve memnuniyet düzeylerinin, Edirne ilini tekrar ziyaret etme niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H₁: Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin demografik özellikleri, seyahat deneyimleri ve memnuniyet düzeylerinin, Edirne ilini tekrar ziyaret etme niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

“Edirne ilini tekrar ziyaret etmek için tercih etme durumu” bağımlı değişkenini etkileyebilecek muhtemel “bağımsız faktörlerin” bir aradaki etkileri analiz edilmiştir. Bu amaçla “tercih etme/etmeme” durumuna göre grup Tablo 20’deki gibi “Evet” ve “Hayır” olarak ikiye ayrılıp Forward-LR Metodu ile “İkili Lojistik Regresyon” modeli oluşturulmuştur.

Tablo 20

Bağımlı Değişkenin Referans Kategorisi

Değişken	Orijinal Değer	İç Değer
Edirne ilini tekrar ziyaret etmek için tercih etme durumu	Hayır	0
	Evet	1

Tablo 20, “Edirne ilini tekrar tercih etme durumu” bağımlı değişkene ait seçeneklerin kodlarını göstermektedir.

Tablo 21

Kategorik Verilerin Kodlanması

Değişken	Grup	N	Parametrelerin Kodlanması									
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
Edirne'de tarihi yapılarından en çok hangisini beğendiniz?	Kaleiçi evleri	7	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Karaağaç Eski Tren Garı	16	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Lozan Anıtı	8	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Şükrü Paşa Anıtı	23	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Tarihi çarşılar (Kervansaray, Arasta, Ali Paşa ve Bedesten)	54	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Müzeler (Sağlık Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Kent Müzesi)	11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sarayiçi (Beyazıt Külliyesi, Tavuk Ormanı, Kum Kasrı Hamamı, Balkan Şehitliği ve Av Köşkü)	15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00

Tablo 21 (Devam)

Değişken	Grup	N	Parametrelerin Kodlanması										
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
Edirne'de tarihi yapılarından en çok hangisini beğendiniz?	Camiler (Selimiye Camii, Eski Camii, Muradiye Camii)	103	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00
	Kilise ve Sinagoglar(Bulgar, Konstantin, Helena Bulgar Ortodoks kiliseleri ve Büyük Sinagog)	8	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00
	Meriç Nehri ve Meriç Köprüsü	56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
	Tunca Nehri ve Ekmekçizade Ahmet Paşa Köprüsü	9	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mesleğiniz nedir?	Kamu sektörü çalışanı	27	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
	Özel sektör çalışanı	94	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
	Emekli	49	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
	Öğrenci	55	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
	İşveren	1	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00			
	Ev hanımı	4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00			
	İşsiz	6	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00			
	Çiftçi	74	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
Edirne'ye seyahat etme kararınızda en çok hangisi etkili oldu?	Aile (Eş ve çocuklar) tavsiyesi	24	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
	Yakın akrabalar tavsiyesi	87	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
	Arkadaşların tavsiyesi	172	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
	Seyahat acentesi tanıtımı	6	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00				
	Medya (Televizyon, gazete, dergi vb.) reklamları	4	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00				

Tablo 21 (Devam)

Değişken	Grup	N	Parametrelerin Kodlanması									
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
Edirne'ye seyahat etme kararınızda en çok hangisi etkili oldu?	İnternet	14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00				
	Turnuva, müsabaka	3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
Edirne'de düzenlenen etkinliklerden en çok hangisini beğendiniz?	Kakava (veya Hidrellez) Şenlikleri	81	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00					
	Uluslararası Bando ve Ciğer Festivali	31	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00					
	Lavanta Şenliği	46	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00					
	Bağbozumu Şenliği	7	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00					
	Bocuk Gecesi											
Edirne'nin meşhur yiyeceklerinden en çok hangisini beğendiniz?	Tava ciğeri	159	1,00	0,00	0,00	0,00						
	Edirne peyniri	64	0,00	1,00	0,00	0,00						
	Badem ezmesi	20	0,00	0,00	1,00	0,00						
	Deva--i misk tatlısı	18	0,00	0,00	0,00	1,00						
	Kavala kurabiyesi	49	0,00	0,00	0,00	0,00						
En son Edirne seyahatinizi kiminle yaptınız?	Tek başıma	28	1,00	0,00	0,00	0,00						
	Eşimle	18	0,00	1,00	0,00	0,00						
	Ailecek (eş ve çocuklarla)	121	0,00	0,00	1,00	0,00						
	Yakın akrabalarla	29	0,00	0,00	0,00	1,00						
	Arkadaş(larım)la	114	0,00	0,00	0,00	0,00						
En son Edirne seyahatiniz hangi amaçla yaptınız?	Sosyal amaçlı (Gelenek ve görenekleri yaşamak ve kenti gezme amacıyla)	137	1,00	0,00	0,00	0,00						
	Kültürel amaçlı (Müze, anıt, ibadet yerleri ve benzeri tarihi yapıları görme amacıyla)	100	0,00	1,00	0,00	0,00						

Tablo 21 (Devam)

Değişken	Grup	N	Parametrelerin Kodlanması									
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
En son Edirne seyahatiniz hangi amaçla yaptınız?	Doğa amaçlı (Dağlar, göller, nehirleri iklim ve bitki örtüsü, hayvanları görme amacıyla)	60	0,00	0,00	1,00	0,00						
	Turnuva, müsabaka için	9	0,00	0,00	0,00	1,00						
	Sınav, alışveriş için	4	0,00	0,00	0,00	0,00						
En son Edirne seyahatinizi hangi mevsimde yaptınız?	İlkbahar	94	1,00	0,00	0,00							
	Yaz	138	0,00	1,00	0,00							
	Sonbahar	47	0,00	0,00	1,00							
	Kış	31	0,00	0,00	0,00							
En son Edirne seyahatinizde nerede kaldınız?	Otel	77	1,00	0,00	0,00							
	Pansiyon	8	0,00	1,00	0,00							
	Apart	24	0,00	0,00	1,00							
	Yakınımda	201	0,00	0,00	0,00							
Eğitim durumunuz nedir?	İlköğretim (İlkokul ve ortaokul mezunu)	101	1,00	0,00								
	Ortaöğretim (Lise ve dengi okullar)	42	0,00	1,00								
	Yükseköğretim (Ön lisans, lisans, lisansüstü)	167	0,00	0,00								
Nerelisiniz? (Şehir yazınız.....)	Beş büyük il (İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya)	90	1,00									
	Diğer iller	220	0,00									
Medeni haliniz nedir?	Evli	155	1,00									
	Bekar	155	0,00									

Tablo 21 (Devam)

Değişken	Grup	N	Parametrelerin Kodlanması												
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)			
En son Edirne seyahatinizi nasıl yaptınız?	Bir tur organizasyonu ile	12	1,00												
	Kendi kendime	298	0,00												
Cinsiyetiniz	Erkek	152	1,00												
	Kadın	158	0,00												

Tablo 21’de, kategorik verilerin kodlamaları verilmektedir. Örneğin; “Edirne’deki tarihi yapılardan en çok hangisini beğendiniz” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, 1 ile kodlanan “Kaleiçi evleri”ni 7 kişi, 2 ile kodlanan “Karaağaç Eski Treni”ni 16 kişi, 3 ile kodlanan “Lozan Anıtı”nı 8 kişi, 4 ile kodlanan “Şükrü Paşa Anıtı”nı 23 kişi, 5 ile kodlanan “Tarihi çarşıları (Kervansaray, Arasta, Ali Paşa ve Bedesten)” 54 kişi, 6 ile kodlanan “Müzeleri (Sağlık Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Kent Müzesi)” 11 kişi, 7 ile kodlanan “Sarayı (Beyazıt Külliyesi, Tavuk Ormanı, Kum Kasrı Hamamı, Balkan Şehitliği ve Av Köşkü)”ni 15 kişi, 8 ile kodlanan “Camileri (Selimiye Camii, Eski Camii, Muradiye Camii)” 103 kişi, 9 ile kodlanan “Kiliseler ve Sinagogları (Bulgar Konstantin, Helena Bulgar Ortodoks kiliseler ve Büyük Sinagog)” 8 kişi, 10 ile kodlanan “Meriç Nehri ve Meriç Köprüsü”nü 56 kişi, 11 ile kodlanan “Tunca Nehri ve Ekmekçizade Ahmet Paşa Köprüsü”nü ise 9 kişinin beğendiği görülmektedir.

Tablo 22*Model Katsayılarının Omnibus Test Sonuçları*

		Ki- kare Değeri	Serbestlik Dercesi	Anlamlılık Düzeyi
Adım 1	Adım	293,763	7	0,00
	Blok	293,763	7	0,00
	Model	293,763	7	0,00
Adım 2	Adım	31,596	1	0,00
	Blok	325,359	8	0,00
	Model	325,359	8	0,00

Tablo 22 (Devam)

		Ki- kare Değeri	Serbestlik Dercesi	Anlamlılık Düzeyi
Adım 3	Adım	13,614	2	,001
	Blok	338,973	10	0,00
	Model	338,973	10	0,00
Adım 4	Adım	13,572	1	0,00
	Blok	352,545	11	0,00
	Model	352,545	11	0,00
Adım 5	Adım	6,628	1	,010
	Blok	359,173	12	0,00
	Model	359,173	12	0,00
Adım 6	Adım	9,050	1	,003
	Blok	368,222	13	0,00
	Model	368,222	13	0,00
Adım 7	Adım	7,655	1	,006
	Blok	375,877	14	0,00
	Model	375,877	14	0,00

Tablo 22’de oluşturulan modeli analiz ettiğimizde, modelin 7 adımda ele alındığı ve Omnibus Test ile modellerin her adımda anlamlı olduğu (Sig. < 0,05) görülmektedir. 8. adımda anlamlılık düzeyi 0,05’ten büyük olduğu için 7. adıma kadar alınmıştır.

Tablo 23*Modellerin Olayları Açıklama Oranları*

Adım	-2LL	Cox & Snell	Nagelkerke
		R² değeri	R² değeri
1	127,224 ^a	,612	,824
2	95,628 ^a	,650	,875
3	82,014 ^a	,665	,895
4	68,443 ^a	,679	,914
5	61,815 ^a	,686	,924

Tablo 23 (Devam)

Adım	-2LL	Cox & Snell	Nagelkerke
		R ² değeri	R ² değeri
6	52,765 ^a	,695	,936
7	45,111 ^a	,703	,946

Tablo 23'te, modelin uyumuna ilişkin bilgiler sunulmuştur. Nagelkerke R² ve Cox&Snell R² değerleri lojistik model tarafından açıklanan varyans miktarını göstermektedir. Cox & Snell R² değerinin 1,000'e ulaşamadığı ve yorumlanmasının zor olması nedeniyle standardize bir değer olarak görülen Nagelkerke R² değeri kullanılmaktadır. 7 adımda, Nagelkerke R² değerinin 0,946 olarak çıkması, modeldeki bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasında yaklaşık %94,6'lık bir ilişkinin olduğunu ve kurulan modelin uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 24*Hosmer ve Lemeshow Uyumluluk Testi*

Adım	Ki-kare Değeri	Serbestlik	Anlamlılık
		Derecesi	Düzeği
1	,000	4	1,000
2	13,470	8	,097
3	8,727	7	,273
4	12,309	8	,138
5	3,646	8	,888
6	,301	8	1,000
7	7,974	8	,436

Tablo 24'te kurulan lojistik regresyon modelinin bir bütün olarak uyumunun değerlendirilmesinde kullanılan Hosmer ve Lemeshow Testi sonuçları sunulmaktadır. Hosmer ve Lemeshow Testi'ne ilişkin anlamlılık değerinin 0,05'ten büyük olduğu ve model-veri uyumunun yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 25*Modelin Duyarlılık ve Özgüllük Değerleri*

Adım	Gözlemlenen	Tahmin Edilen			
		Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz?			
		Hayır	Evet	%	
Adım 1	Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?	Hayır	116	13	89,9
		Evet	7	174	96,1
		Toplam %			93,5
Adım 2	Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?	Hayır	121	8	93,8
		Evet	12	169	93,4
		Toplam %			93,5
Adım 3	Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?	Hayır	119	10	92,2
		Evet	2	179	98,9
		Toplam %			96,1
Adım 4	Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?	Hayır	121	8	93,8
		Evet	3	178	98,3
		Toplam %			96,5
Adım 5	Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?	Hayır	121	8	93,8
		Evet	3	178	98,3
		Toplam %			96,5
Adım 6	Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?	Hayır	121	8	93,8
		Evet	3	178	98,3
		Toplam %			96,5
Adım 7	Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?	Hayır	124	5	96,1
		Evet	0	181	100,0
		Toplam%			98,4
Kesim değeri:0,500					

Tablo 25’te kurulan modelin “Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne’yi tercih eder misiniz?” sorusuna verilen cevapları tahmin etme başarısı gösterilmektedir. Ankette 310 kişiden 181’i “Tavsiye Ederim” derken, 129’i ise “Tavsiye Etmem” cevabını vermiştir. Model olmadan tahmin edilmeye çalışıldığında ve 310 kişinin de “Tavsiye Ederim” cevabını verdiği kabul edilirse başarı oranı %58 olacaktır. 310 kişinin de

“Tavsiye Etmem” cevabını verdiği kabul edilirse başarı oranı %42 olacaktır. Kurulan modelle tahmin başarısı %98,4 olarak bulunmuş ve daha iyi sonuç verdiği görülmüştür.

Modelin uyumlu ve uygun bir model olduğu görüldükten sonra en iyi modeli oluşturmak için bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bağımlı değişkene etkisi olduğu düşünülen bağımsız değişkenler aşağıdaki gibidir:

- S2: Yaş,
- S4: Eğitim Durumu, S4(1): Okuryazar değil, S4(2): İlköğretim mezunu,
- S6: Meslek, S6(1): Kamu sektörü çalışanı, S6(2): Özel sektör çalışanı, S6(3): Emekli, S6(4): Öğrenci, S6(5): İşveren, S6(6): Ev hanımı, S6(7): İşsiz,
- S10: Edirne'ye turizm amaçlı seyahat etmek için toplam kaç kez geldiniz?,
- S12: En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?,
- S27: Edirne'deki doğal alanlar korunmuştur ve
- S28: Edirne temiz bir çevreye sahiptir.

Tablo 26

İkili Lojistik Regresyon Denklemindeki Değişkenlerin Tablosu

							95% G.A. için Beklenen Sabit Değer		
		Standart	Wald	Serbeslik	Anlamlılık	Beklenen	Sabit	En	En
		Sabit	Hata	istatistiği	Derecesi	Düzeyi	Değer	düşük	yüksek
S2		,344	,156	4,878	1	,027	1,410	1,039	1,913
S4				9,895	2	,007			
Adım 7	S4(1)	-11,702	3,742	9,780	1	,002	,001	,000	,013
	S4(2)	,571	2,762	,043	1	,836	1,770	,008	397,409
S6				7,378	7	,391			

Tablo 26 (Devam)

	Sabit	Standart Hata	Wald istatistiği	Serbeslik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Beklenen Sabit Değer	95% G.A. için Beklenen Sabit Değer	
							En düşük	En yüksek
S6(1)	64,754	6080,125	,000	1	,992	1.3252175516 57979700000 0000000,000	,000	.
S6(2)	32,034	3315,133	,000	1	,992	816591343636 17,110	,000	.
S6(3)	19,840	3315,131	,000	1	,995	413479275,54 6	,000	.
S6(4)	32,791	3315,134	,000	1	,992	174087539145 750,400	,000	.
S6(5)	48,397	40329,455	,000	1	,999	104329817931 6772600000,0 00	,000	.
Adım 7 S6(6)	27,044	3315,132	,000	1	,993	556113416091 ,363	,000	.
S6(7)	52,151	14877,245	,000	1	,997	445347812100 66900000000, 000	,000	.
S10	1,198	,465	6,632	1	,010	3,314	1,332	8,249
S12	2,682	,900	8,888	1	,003	14,613	2,506	85,203
S27	-1,599	,689	5,385	1	,020	,202	,052	,780
S28	2,634	,718	13,463	1	,000	13,933	3,411	56,902
Sabit	-53,776	3315,148	,000	1	,987	,000		

Tablo 26’da, sabit değer, standart hata, Wald istatistiği, serbestlik derecesi, anlamlılık düzeyi, beklenen sabit değerve %95 güven aralığında beklenen sabit değerler verilmektedir. İlk olarak değişkenlerin anlamlı olup olmadığına bakılmalıdır. Tablo

26'daki anlamlılık düzeyi sütunu incelendiğinde "Meslek" değişkeninin tüm düzeyleri için %95 güven aralığında anlamsız olduğu ve bu bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Bu yüzden "Meslek" değişkeni modele dahil edilmeyip yorumlanmamıştır. Bağımlı değişken üzerinde anlamlı etkiye sahip olan diğer değişkenlere bakıldığında;

- "Edirne temiz bir çevreye sahiptir" değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig. <0,05). Wald testine bakıldığında modele en önemli katkıyı 13,463 ile bu ifadenin sağladığı görülmektedir.
- "En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?" değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig. <0,05). Wald testine bakıldığında modeldeki değeri 8,888 olduğu görülmektedir.
- "Edirne'deki doğal alanlar korunmuştur" değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig. <0,05). Wald testine bakıldığında modeldeki değeri 5,385 olduğu görülmektedir.
- "Edirne'ye turizm amaçlı seyahat etmek için toplam kaç kez geldiniz" değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig. <0,05). Wald testine bakıldığında değeri ise 6,632'dir.
- "Eğitim durumunuz nedir?" değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig. <0,05). Wald testine bakıldığında değerinin 9,895 olduğu görülmektedir.
- "Yaşınız" değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig. <0,05). Wald testine bakıldığında değeri ise 4,787'dir.

Tablo 26 incelendiğinde, Edirne'nin temiz bir çevreye sahip olması (Beklenen sabit değer = 13,933) ve yerli turistlerin en son Edirne seyahatini yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğu memnuniyet düzeyi (Beklenen sabit değer = 14,613) Edirne'yi seyahat eden yerli turistlerin, Edirne'yi turizm amaçlı tekrar tercih etme niyetini en fazla etkileyen faktörler olduğu görülmektedir.

Tablo 26'daki beklenen sabit değer ele alınarak, yerli turistlerin Edirne'yi turizm amaçlı tekrar ziyaret etme olasılığı, etmeme olasılığına göre, ele alınan "yaş" değişkeni bakımından 1,41 kat daha fazla; "Edirne temiz bir çevreye sahiptir" değişkenine göre 13,933 kat daha fazla; "En son seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi" değişkenine göre 14,613 kat daha fazla, "Edirne'ye turizm amaçlı kaç kere geldiniz?" değişkenine göre 3,314 kat daha fazla, "eğitim durumu" değişkeni göre 0,001 kat daha az ve "Doğal alanlar korunmuştur" değişkenine göre ise 0,202 kat daha azdır.

Başka bir ifade ile Edirne'nin temiz bir çevreye sahip olması, en son seyahatlerini yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi, Edirne'ye turizm amaçlı kaç kere geldiği ve yaş değişkenleri yerli turistlerin Edirne'yi turizm amaçlı tekrar tercih etme üzerindeki etkisi daha yüksek iken; doğal alanların korunması ve eğitim durumu değişkenlerinin yerli turistlerin Edirne'yi turizm amaçlı tekrar tercih etmeleri üzerindeki etkisi daha düşüktür.

Edirne'yi ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi tekrar tercih etme durumuna ilişkin yapılan ikili lojistik regresyon analizi hesaplamalarına göre kurulan model Denklem 25'teki gibidir:

$$Y = \beta_0 + \beta_2 S_2 + \beta_4 S_4 + \beta_{10} S_{10} + \beta_{12} S_{12} + \beta_{27} S_{27} + \beta_{28} S_{28} + e_i \quad (25)$$

3.5.2.2. Yerli Turistlerin Edirne'yi Bir Başkasına Tavsiye Etmelerinin Belirleyicileri

İkinci olarak "Turizm amaçlı seyahat etmesi için Edirne ilini ailenize, arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye eder misiniz?" sorusunun cevabı ikili (Evet/Hayır) olduğundan, sorunun cevabında etkili olabilecek demografik özellikleri, seyahat deneyimi ve memnuniyet durumlarının saptaması yapılmıştır. Buradaki amaç, Edirne ilini en az bir defa ziyaret etmiş yerli turistlerin demografik özellikleri, seyahat deneyimleri ve memnuniyet düzeylerine göre Edirne ilini ziyaret etmesi için bir başkasına tavsiye etme durumunu belirlemektir. Bunu belirleyebilmek için hipotez oluşturuluktan sonra İkili Lojistik Regresyon Analizi uygulanmıştır.

Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi ziyaret etmesi için bir başkasına tavsiye etme durumu için oluşturulan hipotez aşağıdaki gibidir:

H₀: Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin demografik özellikleri, seyahat deneyimleri ve memnuniyet düzeylerinin, Edirne ilini ziyaret etmesi için bir başkasına tavsiye etmeniyeti üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H₁: Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin demografik özellikleri, seyahat deneyimleri ve memnuniyet düzeylerinin, Edirne ilini ziyaret etmesi için bir başkasına tavsiye etme niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

“Edirne ilini ziyaret etmesi için bir başkasına tavsiye etme durumu” bağımlı değişkenini etkileyebilecek muhtemel “bağımsız faktörlerin” bir aradaki etkileri analiz edilmiştir. Bu amaçla “tavsiye etme/etmeme” durumuna göre grup Tablo 25’teki gibi “Evet” ve “Hayır” olarak ikiye ayrılıp Forward-LR Metodu ile “İkili Lojistik Regresyon” modeli oluşturulmuştur.

Tablo 27

Bağımlı Değişkenin Referans Kategorisi

Değişken	Orijinal Değer	İç Değer
Edirne ilini ziyaret etmesi için bir başkasına tavsiye etme durumu	Hayır	0
	Evet	1

Tablo 27, “Edirne ilini ziyaret etmesi için bir başkasına tavsiye etme durumu” bağımlı değişkene ait seçeneklerin kodlarını göstermektedir.

Tablo 28

Model Katsayılarının Omnibus Test Sonuçları

	Ki-kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Adım 1			
Adım	321,896	7	,000
Blok	321,896	7	,000
Model	321,896	7	,000

Tablo 28 (Devam)

		Ki-kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Adım 2	Adım	24,808	2	,000
	Blok	346,704	9	,000
	Model	346,704	9	,000
Adım 3	Adım	31,075	1	,000
	Blok	377,778	10	,000
	Model	377,778	10	,000

Tablo 28’de oluşturulan modeli analiz ettiğimizde, modelin 3 adımda ele alındığı ve Omnibus Test ile modellerin her adımda anlamlı olduğu (Sig. < 0,05) görülmektedir. 4. adımda anlamlılık düzeyi 0,05’ten büyük olduğu için 3. adıma kadar alınmıştır.

Tablo 29*Modellerin Olayları Açıklama Oranları*

Adım	-2LL	Cox & Snell R² değeri	Nagelkerke R² değeri
1	94,547 ^a	,646	,874
2	69,739 ^a	,673	,911
3	38,665 ^a	,704	,953

Tablo 29’da, modelin uyumuna ilişkin bilgiler sunulmuştur. 3. adımda da Nagelkerke R² değerinin 0,953 olarak çıkması, modeldeki bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasında yaklaşık %95,3’lük bir ilişkinin olduğunu ve kurulan modelin uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 30*Hosmer ve Lemeshow Uyumluluk Testi*

Adım	Ki-kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
1	,000	4	1,000
2	13,580	6	,035
3	2,355	8	,968

Tablo 30’da Hosmer ve Lemeshow Testi’ne ilişkin anlamlılık değerinin 0,05’ten büyük olduğu ve model-veri uyumunun yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 31*Model Duyarlılık ve Özgüllük Değerleri*

Adım	Gözlemlenen	Tahmin Edilen			
		Turizm amaçlı seyahat etmesi için Edirne ilini ailenizi, arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye edermisiniz ?			
		Hayır	Evet	%	
Adım 1	Turizm amaçlı seyahat etmesi için Edirne ilini ailenize, arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye eder misiniz?	Hayır	116	7	94,3
		Evet	7	180	96,3
	Toplam %				95,5
Adım 2	Turizm amaçlı seyahat etmesi için Edirne ilini ailenize, arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye eder misiniz?	Hayır	116	7	94,3
		Evet	0	187	100,0
	Toplam %				97,7
Adım 3	Turizm amaçlı seyahat etmesi için Edirne ilini ailenize, arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye eder misiniz?	Hayır	119	4	96,7
		Evet	3	184	98,4
	Toplam %				97,7
Kesim değeri:0,500					

Tablo 31’de kurulan modelin “Turizm amaçlı seyahat etmesi için Edirne ilini ailenize, arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye eder misiniz?” sorusuna verilen cevapları tahmin etme başarısı gösterilmektedir. Ankette 310 kişiden 181’i “Tavsiye Ederim” derken, 129’i ise “Tavsiye Etmem” cevabını vermiştir. Model olmadan tahmin edilmeye çalışıldığında ve 310 kişinin de “Tavsiye Ederim” cevabını verdiği kabul edilirse başarı oranı %58 olacaktır. 310 kişinin de “Tavsiye Etmem” cevabını verdiği kabul edilirse başarı oranı %42 olacaktır. Kurulan modelle tahmin başarısı %98,7 olarak bulunmuş ve daha iyi sonuç verdiği görülmüştür.

Modelin uyumlu ve uygun bir model olduğu görüldükten sonra en iyi modeli oluşturmak için bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bağımlı değişkene etkisi olduğu düşünülen bağımsız değişkenler aşağıdaki gibidir:

- S4: Eğitim Durumu, S4(1): Okuryazar değil, S4(2): İlköğretim mezunu,
- S6: Mesleğiniz, S6(1): Kamu sektörü çalışanı, S6(2): Özel sektör çalışanı, S6(3): Emekli, S6(4): Öğrenci, S6(5): İşveren, S6(6): Ev hanımı, S6(7): İşsiz,
- S12: En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?

Tablo 32

İkili Lojistik Regresyon Denklemindeki Değişkenlerin Tablosu

	Sabit Değer	Standart Hata	Wald İstatistiği	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Beklenen Sabit Değer	95% G.A. için Beklenen Sabit Değer	
							En düşük	En yüksek
S4			16,555	2	,000			
Adım 3 S4(1)	8,453	4,994	2,864	1	,091	4687,734	,263	83586685,749
S4(2)	5,772	1,422	16,485	1	,000	321,105	19,798	5207,903
S6			9,557	7	,215			
S6(1)						38219341170		
	54,300	6420,847	,000	1	,993	03997000000	,000	.
						00.000		

Tablo 32 (Devam)

	Sabit Değer	Standart Hata	Wald İstatistiği	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Beklenen Sabit Değer	95% G.A. için Beklenen Sabit Değer		
							En düşük	En düşük	
Adım 3	S6(2)	28,114	3636,218	,000	1	,994	16203763126 38,041	,000	.
	S6(3)	24,620	3636,218	,000	1	,995	49261675244, 381	,000	.
	S6(4)	26,165	3636,218	,000	1	,994	23075651446 5,909	,000	.
	S6(5)	38,391	40357,117	,000	1	,999	47092879605 554160,000	,000	.
	S6(6)	25,314	3636,217	,000	1	,994	98584564873, 185	,000	.
	S6(7)	42,882	16338,025	,000	1	,998	42004375209 99102000,000	,000	.
	S12	4,731	1,255	14,202	1	,000	113,388	9,683	1327,789
	Sabit	- 46,614	3636,224	,000	1	,990	,000		

Tablo 32’de, anlamlılık düzeyine bakılarak, modelde anlamlı olan bağımsız değişkenler tespit edilmiştir. Üçüncü adımda anlamlı olan bağımsız değişkenler ayrı ayrı belirtilmesi gerekirse;

- “Eğitim durumunuz nedir?” değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig. < 0,05). Wald testine bakıldığında modeldeki değeri 16,555’tir.
- “En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” değişkenine bakıldığında, ifadesi modelde anlamlıdır (Sig.<0,05). Wald testine bakıldığında modeldeki değeri 14,202’dir.

Edirne’yi aile ve arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza turizm amaçlı tavsiye etme durumunu etkileyen değişkenler; eğitim durumu (321,105) ve en son Edirne seyahatini yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi (113,388)’dir.

Tablo 32'deki beklenen sabit değer ele alınarak, yerli turistlerin Edirne'yi turizm amaçlı tavsiye etme olasılığı, etmeme olasılığına göre, ele alınan "eğitim durumu" değişkeni bakımından 321,105 kat daha fazla ve "En son seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi" değişkenine göre ise de 113,2388 kat daha fazladır.

Edirne'yi ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi bir başkasına tavsiye etme durumuna ilişkin yapılan ikili lojistik regresyon analizi hesaplamalarına göre kurulan model Denklem 26'daki gibidir:

$$Y = \beta_0 + \beta_4 S_4 + \beta_{12} S_{12} + e_i \quad (26)$$

SONUÇ

Turizm, insanlar ve ülkeler için oldukça önemli bir yere sahiptir. İnsanlar gezip görmek, bilmedikleri kültürleri öğrenmek, yeni yerler ve lezzetler keşfetmek, eğlenmek ve dinlemek için bir yerden başka bir yere gitmektedirler. Ülkeler için turizm, döviz getirisi demektir. Türkiye gibi her köşesinde tarihi ve doğal güzellikler barındıran bir ülkenin turizm sektöründeki yeri oldukça önemlidir. Edirne’de yüzyıllardır birçok medeniyetin ocağı olmuş ve bu sebeple zengin bir tarihe sahiptir. Bu da Edirne şehrine olan ilgiyi her geçen gün arttırmaktadır.

Tarihi ve kültürel zenginlikleri, Bulgaristan ve Yunanistan sınırlarına yakınlığı, gastronomisi, el sanatları ve geleneksel şenlikleri ile her yıl bir önceki yıla göre daha fazla turist Edirne’yi ziyaret etmektedir. Yapılan çalışmada da Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne’yi tekrar ziyaret etme ve Edirne’yi bir başkasına tavsiye etme durumlarını etkileyen değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Hazırlanan anket formu, Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlere online ve saha çalışması şeklinde uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler, SPSS 26 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada ilk olarak ankete katılan Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlere ait tanımlayıcı bulgular, SPSS 26 programı üzerinden frekans tekniği kullanılarak tespit edilmiştir. Ankete katılan katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde %50,97’sinin kadın ve %49,03’ünün erkek olduğu tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre betimsel istatistiklerine bakıldığında katılımcıların yaş ortalamasının 38,74, ortanca yaş değerinin 34, en çok tekrarlanan yaş değerinin 24, minimum 18 ve maksimum 78 yaşında olduğu görülmektedir. Katılımcıların memleketlerine göre dağılımı incelendiğinde %29,03’ünün Türkiye’nin nüfusuna göre 5 büyük şehri olan İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya’dan ve %70,97’sinin de diğer illerden olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde %53,87’sinin yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımı incelendiğinde %50,00’sinin evli ve %50,00’sinin de bekar olduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımına bakıldığında %30,32’sinin özel sektör çalışanı, %23,87’sinin çiftçi, %8,71’inin kamu sektörü çalışanı, %1,94’ünün işsiz, %1,29’unun ev hanımı ve %0,32’sinin ise işveren olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı incelendiğinde, ortalama aylık

gelirin 3.017,82 TL olduğu tespit edilmiştir. Anket katılımcılarının Edirne ili hakkındaki görüşleri incelendiğinde; “Edirne’deki doğal alanlar korunmuştur” görüşüne %40,00’inin katıldığı, “Edirne temiz bir çevreye sahiptir” görüşüne %32,26’sının kararsız olduğu, “Edirne doğal çekiciliğe sahiptir” görüşüne %37,74’ünün katıldığı, “Edirne tarihi ve kültürel bir çekiciliğe sahiptir” görüşüne %41,61’inin katıldığı, “Edirne halkının turistlere karşı tutum ve davranışları olumludur” görüşüne %35,81’inin katıldığı, “Edirne esnafının turistlere karşı tutum ve davranışlarının olumludur” görüşüne %30,32’sinin katıldığı, “Edirne turistlere karşı emniyetli ve güvenlidir” görüşüne %43,23’ünün katıldığı, “Edirne’ye şehir dışından ulaşım kolay ve rahattır” görüşüne %63,23’ünün katıldığı, “Edirne’nin alt yapısı (kanalizasyon, yol, su vb.) yeterlidir” görüşüne %33,55’inin kesinlikle katılmadığı, “Edirne’de sağlık hizmetleri yeterlidir” görüşüne %39,68’inin katıldığı, “Kesintisiz telekomünikasyon hizmeti (GSM, internet, telefon, posta ve diğer) vardır” görüşüne %39,35’inin katıldığı, “Edirne’de yiyecek ve içecek hijyeniktir” görüşüne %54,84’ünün katıldığı, “Edirne’de yiyecek ve içecek kalitelidir” görüşüne %49,03’ünün katıldığı, “Edirne’de yiyecek ve içecek fiyatları uygundur” görüşüne %27,42’sinin katıldığı, “Edirne’de hediyelik eşya alışveriş imkanları yeterlidir” görüşüne %35,5’inin katıldığı, “Edirne’ye özgü (aynalı süpürge, misk sabunu vb.) hediyelik eşya fiyatları uygundur” görüşüne %30,00’unun katılmadığı ve “Edirne ile ilgili olarak yeterli tanıtım yapılmaktadır” görüşüne ise %29,03’ünün katıldığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların “En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna %62,26’sının memnun kaldığı, “Seyahat yaptığınız mevsimden duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna %55,81’inin memnun kaldığı, “En son Edirne seyahatinizde kaldığınız yerden memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna %64,52’sinin memnun kaldığı, , “Edirne’deki tarihi yapıları gezmekten duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna %41,61’inin memnun kaldığı, “Edirne’de düzenlenen etkinliklere katılmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna %34,52’sinin memnun kaldığı, “Edirne’nin meşhur yiyeceklerini tatmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna %34,84’ünün memnun kaldığı ve “En son Edirne seyahatinizden genel olarak duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” sorusuna %39,68’sinin memnun kaldığı görülmektedir.

Çalışmada ikinci olarak ise; Edirne ilini en az bir defa ziyaret eden yerli turistlerin, Edirne'yi tekrar ziyaret etme ve Edirne'yi bir başkasına tavsiye etmesini etkileyen faktörler, ikili (binary) lojistik regresyon analizi yöntemi ile incelenmiştir. İkili lojistik regresyon tekniği kullanılarak yapılan analiz neticesinde; “Edirne'yi tekrar ziyaret eder misiniz?” bağımlı değişkenini etkileyen; “Yaş”, “Eğitim durumu”, “Edirne'ye turizm amaçlı kaç kez geldiniz?”, “En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?”, “Edirne'ye turizm amaçlı kaç kez geldiniz? “Edirne'de doğal alanlar korunmuştur.”, “Edirne temiz bir çevreye sahiptir.” bağımsız değişkenlerinin anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. Bu bağımsız değişkenlerden modele en fazla katkısı olan ise 14,613 kat “En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” ifadesi ile daha fazla ve 13,933 kat “Edirne temiz bir çevreye sahiptir” ifadesi ile daha fazla olduğu görülmüştür. Ziyaretçilerin, Edirne seyahatlerini yapma şekillerinden duyduğu memnuniyet düzeyi ile Edirne'nin temiz bir çevreye sahip olması durumu ziyaretçilerin Edirne'ye tekrar gelmesi durumunu önemli derecede etkiler. Modele etkisi olan diğer değişkenler; “yaş” değişkeni bakımından 1,41 kat daha fazla; “Edirne'ye turizm amaçlı kaç kere geldiniz?” değişkenine göre 3,314 kat daha fazla, “eğitim durumu” değişkeni göre 0,001 kat daha az ve “Doğal alanlar korunmuştur” değişkenine göre ise 0,202 kat daha azdır. Diğer bağımlı değişken olan, “Turizm amaçlı seyahat etmek için Edirne'yi aile ve arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye eder misiniz?” değişkenini etkileyen bağımsız değişkenler ise; 321,105 kat “Eğitim durumunuz nedir?” ifadesinin daha fazla, 113,388 kat “En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?” ifadesinin daha fazla olduğu görülmektedir.

Çalışmada elde edilen bulgularla, Edirne'nin yeterli derecede tanıtımının yapılmadığı, yiyecek, içecek ve hediyelik eşların fiyatlarının uygun olmadığı, hediyelik eşyalar için yeterli alışveriş imkanının bulunmadığı ve Edirne'deki alt yapı sorununun fazla olduğu görülmektedir. Edirne sahip olduğu tarihi ve kültürel geçmişin yanı sıra coğrafi konumu, doğal zenginlikleri ve kültürel varlıkları sayesinde, alternatif turizm yaratmak açısından zengin bir potansiyeline sahip olmasına rağmen bu potansiyeli yeterli ölçüde kullanamamaktadır. Şehirdeki konaklama açısından alternatiflerin oldukça kısıtlı olduğu da göz ardı edilmelidir. Bu yüzden; şehrin Kaleiçi mevkiinde yoğunlukta bulunan

tarihi Edirne evleri, konaklama yapılabilmesi için restore edilerek konaklama alternatifi yaratılabilir. Oluşturulan alternatif konaklama işletmelerine, şehrin el sanatları ve hediyelik eşyalar için çeşitlilik artışına gidilerek, fiyat politikasında birtakım düzeltmelere başvurulabilir.

Çalışmada, Edirne ilinin ziyaret eden yerli turistlere 2019-2020 yılları arasında anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Zaman periyodunun değiştirildiği, farklı değişkenlerin eklenmesi ve farklı analiz yöntemlerinin kullanılması durumunda farklı sonuçlara ulaşılabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Agresti, A. (1996). *An Introduction to Categorical Data Analysis*. John Wiley and Sons Inc. <https://doi.org/978-0-471-22618-5>.
- Akay, B. , Tokatlı, C. & Aksoy, M. (2017). Kırklareli Ve Edirne İllerine Yönelik Bir Turizm Potansiyeli Değerlendirme Çalışması. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 89-102.
- Akdoğan, Ç. & Üzerem, N. (2021). Yerel Halkın Balkan Ülkelerinden Gelen Turistlere Yönelik Algısı: Edirne Örneği. XV IBANESS İktisatı İşletme ve Yönetim Bilimleri Kongreler Serisi. Plovdiv-Bulgaristan. Alınan Yer: https://www.researchgate.net/publication/356635570_Yerel_Halkin_Balkan_Ulkelerinden_Gelen_Turistlere_Yonelik_Algisi_Edirne_Ornegi.
- Akıncı, H. (2015). Edirne'deki Çarşı, Han ve Kervansaraylardan Bir Buket. *Edirne Dergisi*, (47), 32-35.
- Akman, O. & Gönenç Güler, E. (2021). Edirne Kırmızısı'nın Edirne İline Kent Kimliği Kazandırmasındaki Rolü. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 941-962. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.996317>.
- Aktaş, C. (2009). Lojistik Regresyon Analizi: Öğrencilerin Sigara İçme Alışkanlığı Üzerine Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(26), 107-122.
- Albayrak, A. S. (2006). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Asil Yayın Dağıtım.
- Allison, P. (2001). *Logistic Regression Using the SAS System: Theory and Application*. SAS Institute Inc.
- Alpar, R. (2003). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlere Giriş I*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Altıok Öner, H., Koruklu, N. & Ek, N. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyi İle İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 99-120.
- Arabacı, Ö. (2002). *Lojistik Regresyon Analizi ve Bir Uygulama Denemesi* (Yayın No. 112986) [Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. Tez Merkezi.

- Aslan Z, R. (2014). *Edirne*. Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
- Aslanapa, O. (2014). *Edirne’de Osmanlı Devri Abideleri*. Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
- Atik, G. (2009). Zorbalığı Yordayıcı Bir Değişken Olarak Umut. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 53-68.
http://dx.doi.org/10.1501/Egifak_0000001137.
- Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 91-96.
- Aynalı Süpürge*. (2021, Ekim 10). Edirne Ticaret ve Sanayi Odası:
https://etso.org.tr/site/edirne/edirneye-ozgu-degerler/aynali-supurge_adresinden_alindi.
- Badem Ezmesi*. (2020, Aralık 17). Trakya Gezi: https://www.trakyaagezi.com/badem-ezmesi/adresinden_alindi.
- Barak, A., Karahan, S. & Saraçbaşı, O. (2005). *Ordinal Lojistik Regresyon Modelleri*. 4. İstatistik Kongresi. Belek-Antalya.
- Bayer, M. Z. (1992). *Turizme Giriş*. İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları.
- Bayram, N. (2017). *Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi*. Ezgi Kitabevi.
- Bernecker, P. (1955). *Der Moderne Fremdenverkehr*. Österreichischer Gewerbeverlag.
- Bircan, H. (2004). Lojistik Regresyon Analizi: Tıp Verileri Üzerine Bir Uygulama. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (8), 185-208.
- Boyacıoğlu, E. Z. (2018). Edirne’deki Konaklama İşletmelerinin Turizm Arz Kapasitesinin Belirlenmesi . *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2) , 273-295.
<https://doi.org/10.26468/trakyasobed.465032>.
- Büyüköztürk, Ş., Şekercioğlu, & G., Çokluk, Ö. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik*. Pegem Akademi.
- Coğrafi İşaretler ve Geleneksel Ürün Adı*. (2021, Eylül 06). Türk Patent ve Marka Kurumu,
<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/commonContent/CAbout> adresinden alındı.
- Cook D., Dixon P., Duckworth W. M., Kaiser M. S., Koehler K., Meeker W. Q. & Stephenson W. R. (2001). *Binary Response and Logistic Regression Analysis*. Public. 02.05.2021

- tarihinde www.public.iastate.edu/~stat415/stephenson/stat415_chapter3 adresinden erişildi.
- Cox, David R. (1983). *Someremarks on overdispersion*. Biometrika.
- Maximum likelihood estimation of logistic regression models: theory and implementation*. (2022, Şubat 20). Czepiel, S. A: <https://www.czep.net/stat/mlelr.pdf> adresinden alındı.
- Çalışkan, U. (2018). Faith tourism and “possible” faith tourism routes between Turkey and Georgia. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 379-388. <https://doi.org/10.18506/anemon.337854>.
- Çömlekçi, N. (1998). *Temel İstatistik İlke ve Teknikleri*. Bilim Teknik Yayınevi.
- Doğan, N. & Şahin, A.E. (2009). Öğretmen Adaylarının İlköğretim Okullarına Atanma Durumunu Yordayan Değişkenler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(3), 183-199.
- Dünya'nın En Büyük Tavası'yla Rekor Denemesi*. (2020, Ekim 08). T.C. Edirne Belediyesi: <https://www.edirne.bel.tr/dunyanin-en-buyuk-tavasi-yla-rekor-denemesi/11424/> adresinden alındı.
- Dünyanın En Büyük Tavasıyla Rekor Denemesi*. (2021, Ekim 15). T.C. Edirne Belediyesi: <https://www.edirne.bel.tr/dunyanin-en-buyuk-tavasi-yla-rekor-denemesi/11424/> adresinden alındı.
- Edirne Beyaz Peyniri Coğrafi İşaret Tescil Belgesi*. (2021, Ekim 22). Türk Patent ve Marka Kurumu: <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/A85950EC-A706-4EE6-9685-5214B7FE6BEC.pdf> adresinden alındı.
- Edirne Beyaz Peyniri*. (2021, Ekim 10). Edirne Ticaret ve Sanayi Odası: <https://etso.org.tr/site/edirne/edirneye-ozgu-degerler/edirne-beyaz-peyniri> adresinden alındı.
- Edirne Kurabiyesi (Kavala Kurabiyesi)*. (2020, Kasım 10). Edirne Tanıtım ve Turizm Derneği: <https://ettder.org/edirne-kurabiyesi-kavala-kurabiyesi/> adresinden alındı.
- Edirne Sweti Georgi Bulgar Kilisesi Rahibi Aleksandır Çıkırık İl Müdürlüğümüzü Ziyaret Etti*. (2020, Kasım 4). Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-208252/edirne-sveti-george-bulgar-kilisesi-rahibi-aleksandır-c-.html> adresinden alındı.

- Edirne Tava Ciğeri Coğrafi İşaret Tescil Belgesi.* (2021, Ekim 22). Türk Patent ve Marka Kurumu: <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/F3B16D1D-18A3-4EE6-8660-79206D927449.pdf> adresinden alındı.
- Edirne'de Lavanta Tarla Günleri Yapıldı.* (2020, Eylül 11). TRT Haber: <https://www.trthaber.com/haber/yasam/edirnede-lavanta-tarla-gunleri-yapildi-419507.html> adresinden alındı.
- Edirne'nin Meşhur Aynalı Süpürgesi.* (2021, Nisan 23). Kazdağı Tur Blog: <https://www.kazdagitur.com/blog/edirnenin-meshur-aynali-supurgesi/> adresinden alındı.
- Ekmekçizade Ahmet Paşa Kervansarayı.* (2020, Aralık 10). Trakya Gezi: <https://www.trakya gezi.com/ekmekcizade-ahmet-pasa-kervansarayi/> adresinden alındı.
- Er, Ö. & Bardakoğlu, Ö. (2016). Kültürel Mirasın Sürdürülebilir Turizm Ürünü Çeşidi Olarak Değerlendirilmesi: Edirne Örneği. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 17(2), 95-111. <https://doi.org/10.24889/ifede.286176>.
- Eralp, Z. (1983). *Genel Turizm*. Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları.
- Erdoğan, N. (2006). *Edirne Kentinde Konut Yerleşimlerinde Fiziksel ve Sosyal Yapısının Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Yayını.
- Eriş, M. (2014). *81 İlde Şehir ve Kültür*. Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*, Sage Publications.
- Ghazvini, K., Yousef, M., Firoozeh, F. & Mansouri, S. (2019). Predictors of Tuberculosis: Application of a Logistic Regression Model. *Gene Reports*, 17, 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.genrep.2019.100527>.
- Gheorghe, G., Tudorache, P. & Nistoreanu, P. (2014). Gastronomic Tourism, a New Trend for Contemporary Tourism, *Cactus Tourism Journal*, 9(1), 12-21.
- Gök, B., Kelecioğlu, H. & Doğan, N. (2010). Değişen Madde Fonksiyonunu Belirlemede Mantel-Haenszel ve Lojistik Regresyon Tekniklerinin Karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 35(156), 3-6.
- Gönenç, G. E. (2018). Sürdürülebilir Marka Kente Doğru: Edirne Kırmızısı. *Uluslararası Turizm Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2(1), 11-19.

- Gujarati, D. N. (2005). *Temel Ekonometri*. (Çev. Ü. Şenesen ve G. Şenesen), Literatür Yayıncılık.
- Gunst, R.F., Mason, R.L. (1980). *Regression Analysis and Its Applications*. Marcel Dekker.
- Güler, M. & Bilir, S. (2019). *Kentleşme ve Yerelleşme Sürecinde Edirne Monografisi*. Kültür Yayınları.
- Günalan, B. (2007). Rüstem Paşa'nın Paytahttaki Gözdesi; Rüstempaşa Kervansarayı. *Edirne Dergisi*, 3(22), 28-30.
- Günaşdı, N. E. (2014). *Çok Değişkenli Çoklu Doğrusal Regresyon Analizinin İncelenmesi* (Yayın No. 376244) [Yüksek Lisans Tezi, Erzurum Atatürk Üniversitesi]. Tez Merkezi.
- Gürdal, M. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Muğla Üniversitesi Matbaası.
- Gürgendereli, R. (2015). Edirne Mutfağı Sütü Bulamaç. *Edirne Dergisi*, (48), 46-47.
- Güriş, S., & Astar, M. (2014). *Bilimsel Araştırmalarda SPSS ile İstatistik*. Der Yayınları.
- Hatıpler, M. (2002). Sosyo - Ekonomik Yapısıyla EDİRNE – 2002. *Bilimsel Yayınlar No:1*, Edirne: Oluşum Gazetecilik ve Matbaacılık Ltd. Şti.
- Hays, W. L. (1973). *Statistics for The Social Sciences*. Rinehartand Winston Inc.
- Hilbe, J. M. (2015). *Practical Guide to Logistic Regression*. Taylor and Francis Gropu.
- Hosmer Jr, D. W., Lemeshow, S., & Sturdivant, R. X. (2013). *Applied logistic regression*. John Wiley & Sons.
- Hosmer, D. W. (2000). *Lemeshow, Stanley, Applied Logistic Regression*. John Wiley and Sons.
- Hudson, S. (2003). *Sport and Adventure Touris*. The Haworth Hospitality Press.
- Işığışok, E. (2003). Bebeklerin Doğum Ağırlıklarını ve Boylarını Etkileyen Faktörlerin Lojistik Regresyon Analizi ile Araştırılması, *6.Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Ankara, 3.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Asil Yayın Dağıtım.
- Kaleli, S. (2021). Turizm Pazarlaması Kapsamında Bir Kültür Turizmi Etkinliği: Kakava Şenlikleri Ve Şenliklerin Şehre Katkısı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 13(2), 230-258.

- Kar, Z. (2007). Rumeli'den Esen Lezzet Rüzgarı Edirne Köftesi. *Edirne Dergisi*, 3(22), 26-27.
- Kavala Kurabiyesi*. (2020, Ağustos 7). T.C. Edirne Valiliği: <http://www.edirne.gov.tr/edirne-kavala-kurabiyesi> adresinden alındı.
- Kleinbaum, D. & Klein, M. (2002). *LogisticRegression A Self Learning Text*. Springer-Verlag New York Inc.
- Kozak, N., Kozak, M. & Kozak, M. (2013). *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*. Detay Yayıncılık.
- Lozan Anıtı*. (2020, Ağustos 07). T.C. Edirne Valiliği: <http://www.edirne.gov.tr/lozan-aniti> adresinden alındı.
- Milli Mücadele ve Lozan Müzesi*. (2020, Kasım 4). Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-90112/milli-mucadele-ve-lozan-muzesi.html> adresinden alındı.
- Milli Mücadele ve Lozan Müzesi*. (2021, Mayıs 15). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-90112/milli-mucadele-ve-lozan-muzesi.html> adresinden alındı.
- Minnaert, L. (2014). Social tourism participation: The role of tourism inexperience and uncertainty. *Tourism Management*, (40),282-289.
- Mondal, P., Dey, D., Saha, C. N., Moitra, S., Saha, G. K., Bhattachary, S. &Podder,S. (2019). Investigation of House Dust Mite Induced Allergy Using Logistic Regression in West Bengal, India. *World Allergy Organization Journal*, 12(12), 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.waojou.2019.100088>.
- Moomen, M., Rezapour, M. & Ksaıbatı, K. (2019). An Investigation of Influential Factors of Downgrade Truck Crashes: A Logistic Regression Approach. *Journal of Traffic and Transportation Engineering (English Edition)*, 6(2), 185-195. <https://doi.org/10.1016/j.jtte.2018.03.005>.
- Oğuz, M. N. (1999). *Türkiye Sınırları İçinde Bulunan Erken Dönem Hıristiyanlık'a Ait Çekim Merkezlerinin Ekonomik Faktör Olarak Kullanılması* (Yayın No. 92463) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/33830.pdf>
- Oktay, N. (2013). *Kendini Koruyan Kentler-6-Edirne*. Stil Matbaacılık.

- Olalı, H. & Timur, A. (1986). *Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri*. Ofis Ticaret Matbaacılık San. Ltd. Şti.
- Osman, R. (1994). *Edirne Rehnuması*. Türk Kütüphaneci Derneği Yayınları.
- Önen, A. M. (2002). *Edirne; Suların Buluştuğu Yer*. Edirne Turizm Endüstri ve Tic. A.Ş.
- Öney, E. & Töre, N. (1988). *İstatistik Teori ve Problemler*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Öztürk, E. K. (2010). *Finansal Başarısızlık Tahmin Metodlarının Karşılaştırılması ve Sektörel Bir Uygulama* (Yayın No. 254218) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi]. Tez Merkezi.
- Öztürkcan, M. (2009). *Regresyon Analizi*. G.M Matbaacılık ve Ticaret A,Ş.
- Pandeminin Ardından Kakava Ateşi Coşkuyla Yandı*, (2022, Mayıs 9), T.C. Edirne Belediyesi: <https://www.edirne.bel.tr/icerik/pandeminin-ardindan-dev-kakava-atesi-yeniden-coskuyla-yandi> adresinden alındı.
- Rezapour, M., Molan, A.M. & Ksaıbatı, K. (2019). Analyzing Injury Severity of Motorcycle At-fault Crashes Using Machine Learning Techniques, Decision Tree and Logistic Regression Models. *International Journal of Transportation Science and Technology*, 9(2), 89-99. <https://doi.org/10.1016/j.ijst.2019.10.002>.
- Rüstempaşa Kervansarayı*. (2020, Kasım 4). Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-76567/rustempasa-kervansarayi.html> adresinden alındı.
- Sav, M. (2019). *Topografik Etmenlerin İzinde: Edirne Selimiye Külliyesi*. Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel İl Müdürlüğü.
- Selimiye Vakıf Müzesi*. (2021, Nisan 25). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-90132/selimiye-vakif-muzesi.html> adresinden alındı.
- Serper, Ö. (2017). *Uygulamalı İstatistik*. Ezgi Kitabevi.
- Shi, S., Li, H., Ding, X. & Gao, X. (2020). Effects of Household Features on Residential Window Opening Behaviors: A Multilevel Logistic Regression Study. *Building and Environment*, C.170. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2019.106610>.
- Sol, S. (2010). Edirne Kakava Şenlikleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 60-73.

- Somut Olmayan Kültürel Miras İhtisas Kongresi.* (2020, Ekim 21). UNESCO: https://www.unesco.org.tr/Pages/688/19_adresinden_alindi.
- Sözal, O. E. & Gönenç Güler, E. (2020). Turistik Destinasyon Pazarlamasında İnanç Turizmi: Edirne Bahai İnanıcı Örneği. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9(4), 195-207.
- Sütlü Bulamaç.* (2020, Ağustos 9). İsmail Karataş: http://ismailkaratas.com.tr/tr-tr/haberler/1108/sutlu-bulamac_adresinden_alindi.
- Sweti Georgi Bulgar Kilisesi-Edirne.* (2021, Ekim 20). Türkiye Kültür Portalı: https://kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/gezilecekyer/sweti-george-bulgar-kilisesi_adresinden_alindi.
- Şengül, E. (2010). *Edirne'nin Simgesi Selimiye*. Edirne Valiliği.
- Şenol, F. (2011). *Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası*. Detay Yayıncılık.
- Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi.* (2021, Nisan 26). Türkiye Kültür Portalı: https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/gezilecekyer/sukru-pasa-aniti-ve-balkan-savasi-muzesi_adresinden_alindi.
- Tabachnick, Barbara G., Fidell, Linda S. (1996). *Using Multivariate Statistics*. Harper Collins College Publishers.
- Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, 3/1 Kapasiteli Seyirci ile Gerçekleşecek.* (2021, Eylül 10). T.C. Edirne Belediye Başkanlığı: http://www.edirnekirkpinar.com/tr/haberler_adresinden_alindi.
- Taşkın, E. (2020). *Nitel Birikimin Nitel Değişime Etkisi: Kütüphane Yönetiminde Veri Madenciliği Uygulaması* (Yayın No. 609009) [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi]. Tez Merkezi.
- Tatlıdıl, H. (2002). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz*. Akademi Matbaası.
- Toskay, T. (1983). *Turizm Olayına Genel Yaklaşım*. Der Yayınevi.
- Trakya Kalkınma Ajansı, *2013-2023 Trakya Bölgesi Turizm Master Planı*.
- TUNCA Ayhan, 'Edirne Sultan II. Bayezit Külliyesi ve Sağlık Müzesi', *Yöre Dergisi*, Yöresel Kitaplar Dizisi, No: 5, 7-11.
- Tunca, A. (2010). *Edirne'de Tarih, Kültür, İnanç Turu*. İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri.

- Tunç, A. & Saç, F. (1998). *Genel Turizm Gelişim-Geleceği*, Detay Yayıncılık.
- Tureac, C. E. & Turtureanu, A. (2010). Types and forms of tourism. *Acta Universitatis Danubius: Œconomica*, 4(1), 92-103.
- Turizm Geliri, Ortalama Harcamanın Yıllara Göre Dağılımı ve Turizm Gelirlerinin GSYİH İçindeki Payı*. (2020, Kasım 10). TÜRSAB: <https://www.tursab.org.tr/turizm-geliri> adresinden alındı.
- Turizm Gelirleri. (2020, Kasım 11). Databank,: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#> adresinden alındı.
- Turizmin Ekonomideki Yeri, İthalat/İhracat İçindeki Payı 1969-2019*. (2020, Kasım 10). TÜRSAB: <https://www.tursab.org.tr/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri> adresinden alındı.
- Türkiye'nin En Büyük Sinagog'u Edirne'de Açıldı*. (2020, Kasım 5). Euronews: <https://tr.euronews.com/2015/03/27/turkiyenin-en-buyuk-sinagogu-edirne-de-acildi> adresinden alındı.
- Uysal, Z. (2020). Edirne Üç Şerefeli Camii'nin Sıva Üzerine Kalemîşi Süslemeleri. *Troyacademy Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 247-283. <https://doi.org/10.31454/usb.723541>.
- Wachtel, I., Zidon, R., Garti, S. & Shelach-Lavi, G. (2018). *Predictive Modeling for Archaeological Site Locations: Comparing Logistic Regression and Maximal Entropy in North Israel and North-east China*. *Journal of Archaeological Science*.
- Wan, C. M. C., Nosedal-Sanchez, A., Nosedal-Sanchez, J. & Asgary, A. & Pantin, B. (2019). Modeling Provision of Disaster Mutual Assistance by Electricity Utilities Using Logistic Regression. *International Journal of Disaster Risk Reductio*. 36, 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2019.101110>.
- World Tourism Organization (UNWTO)*. (2020, Kasım 15). World Bank: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden alındı.

- Yayar, R., K. S. S. & Turkut A. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Kredi Kartı Sahibi Olmaları Üzerine Etkili Olan Faktörler: Gaziosmanpaşa ve İnönü Üniversitelerinden Ampirik Bulgular. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 152-169.
- Yıldırım, I. (2007). Edirne Kaleiçi Evleri. *Edirne Dergisi*, 3(22),16-18.
- Zhu, Z., Lin C., Zhang X., Wang, K., Xie, J. & Wei, S. (2018). Evaluation of Geological Risk and Hydrocarbon Favorability Using Logistic Regression Model With Case Study. *Marine and Petroleum Geology*. 92, 65-77.
<https://doi.org/10.1016/j.marpetgeo.2018.02.012>.
- Zortuk, M., Koç, E. & Bayrak, S. (2014). Hanehalkları Satın Alma Kriterinin Analizi: Multinomial Lojistik Regresyon Yaklaşımı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (163), 163-176.

EKLER

ANKET FORMU

Sevgili katılımcı,

Edirne'ye turizm amaçlı gelmiş yerli turistlere bir anket yapmaktayım. Vereceğiniz bilgiler Yüksek Lisans tezimde yaptığım araştırma çerçevesinde Edirne turizminin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Lütfen soru formunu tamamlamak için zaman ayırınız. Doğru ve yanlış yanıtlar yoktur, sadece sizin düşüncelerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Bütün yanıtların gizliliği sağlanacaktır ve kişisel bilgileriniz kimseyle paylaşılmayacaktır.

Desteğiniz için teşekkürler. Sizin düşüncelerinize önem veriyorum.

Saygılarımla,

Selin TAŞKIN

Bursa Uludağ Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ekonometri Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

-
- 1. Cinsiyet:** KadınErkek
- 2. Yaşınız :**
- 3. Nerelisiniz?** Beş büyük il (İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya)
Diğer
- 4. Eğitim Durumunuz :** Okuryazar değil
 İlköğretim (İlkokul ve ortaokul mezunu)
 Ortaöğretim (Lise ve dengi okullar)
 Yükseköğretim (Ön Lisans, Lisans Lisansüstü)
- 5. Medeni Durumunuz:** Evli
 Bekar

6. Mesleğiniz: Kamu Çalışanı
 Özel sektör çalışanı
 Emekli (Kamu veya özel belirtiniz)
 Diğer
7. Aylık kişisel geliriniz:
8. Turizm amaçlı seyahat etmek için tekrar Edirne'yi tercih eder misiniz ?
 Evet Hayır
9. Turizm amaçlı seyahat etmek için Edirne'yi aile ve arkadaş çevrenize veya bir tanıdığınıza tavsiye eder misiniz ?
 Evet Hayır
10. Edirne'ye turizm amaçlı seyahat etmek için toplam kaç kez geldiniz ?.....
11. En son Edirne seyahatinizi nasıl yaptınız ?
 Bir tur organizasyonu ile
 Kendi kendime
12. En son Edirne seyahatinizi kiminle yaptınız?
 Tek başıma
 Eşimle
 Ailecek (eş ve çocuklar)
 Yakın akrabalarımle
 Arkadaş(larım)la
 Diğer
13. En son Edirne seyahatinizde Edirne'de ne kadar (kaç gün) kaldınız?
14. En son Edirne seyahatinizi hangi mevsimde yaptınız?
 İlkbahar
 Yaz
 Sonbahar
 Kış
15. En son Edirne seyahatinizde nerede kaldınız?
 Otelde (Kaç yıldızlı otelde kaldınız? Yazınız))
 Diğer
16. En son Edirne seyahatinizi hangi amaçla yaptınız?

Sosyal amaçlı (Gelenek ve görenekleri yaşamak ve kenti gezme amacıyla)

Kültürel amaçlı (Müze, anıt, ibadet yerleri ve benzeri tarihi yapıları görme amacıyla)

Doğa amaçlı (Dağlar, göller, nehirleri, iklim ve bitki örtüsü, hayvanları görme amacıyla)

Diğer

17. Edirne'ye seyahat etme kararınızda en çok hangisi etkili oldu ?

Aile (Eş ve çocuklar) tavsiyesi

Yakın akrabalar tavsiyesi

Arkadaşlar tavsiyesi

Seyahat acentası tanıtımı

Medya (Televizyon, gazete, dergi vb.) reklamları

İnternet

Diğer

18. Edirne'de tarihi yapılarından en çok hangisini beğendiniz?

Kaleiçi Evleri

Karaağaç Eski Tren Garı

Lozan Anıtı

Şükrü Paşa Anıtı

Tarihi Çarşılar (Kervansaray, Arasta, Ali Paşa ve Bedesten)

Müzeler (Sağlık Müzesi, Arkeoloji Müzesi ve Kent Müzesi)

Sarayiçi (Beyazık Külliyesi, Tavuk Ormanı, Kum Kasrı Hamamı, Balkan Şehitliği ve Av Köşkü)

Camiler (Unesco tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınan Selimiye Camii, hat yazılarıyla ünlü Eski Camii ve çinileriyle meşhur olan Muradiye Camii)

Kiliseler ve Sinagoglar (Bulgar, Konstantin, Helena Bulgar Ortodoks kiliseleri ve Büyük Sinagog)

Meriç Nehri ve Meriç Köprüsü

Diğer

19. Edirne'de düzenlenen etkinliklerden en çok hangisini beğendiniz?

Kakava (veya Hıdrellez) Şenlikleri

- Uluslararası Bando ve Ciğer Festivali
- Lavanta Şenliği
- Bağbozumu Şenliği
- Bocuk Gecesi
- Kırkpınar Yağlı Güreşleri
- Diğer

20. Edirne'nin meşhur yiyeceklerinden en çok hangisini beğendiniz?

- Tava ciğeri
- Edirne peyniri
- Badem ezmesi
- Deva-i misk tatlısı
- Kavala kurabiyesi
- Diğer

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Edirne'deki doğal alanlar korunmuştur.					
Edirne temiz bir çevreye sahiptir.					
Edirne doğal çekiciliğe sahiptir.					
Edirne tarihi ve kültürel bir çekiciliğe sahiptir.					
Edirne halkının turistlere karşı tutum ve davranışları olumludur.					
Edirne esnafının turistlere karşı tutum					

ve davranışları olumludur.					
Edirne turistler için emniyetli ve güvenlidir.					
Edirne'ye şehir dışından ulaşım rahat ve kolaydır.					
Edirne içinde ulaşım rahat ve kolaydır.					
Edirne'nin alt yapısı (kanalizasyon, yol, su vb.) yeterlidir.					
Edirne'de sağlık hizmetleri yeterlidir.					
Kesintisiz telekomünikasyon hizmeti vardır (GSM, internet, telefon, posta ve diğer).					
Edirne'de yiyecek ve içecek hijyeniktir.					
Edirne'deki yiyecek ve içecekler kalitelidir.					
Edirne'de yiyecek ve içecek fiyatları uygundur.					
Edirne'de hediyelik eşya alışveriş imkanları yeterlidir.					

Edirne'ye özgü aynalı süpürge ve misk sabunu vb. hediyelik eşya fiyatları uygundur.					
Edirne'yle ilgili olarak yeterli tanıtım yapılmaktadır.					

İfadeler	Hiç Memnun Kalmadım	Memnun Kalmadım	Ne Memnun Kaldım Ne De Memnun Kalmadım	Memnun Kaldım	Çok Memnun Kaldım
En son Edirne seyahatinizi yapma şeklinden (bir tur organizasyonu, kendi kendine veya diğer) duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?					
Seyahat yaptığınız mevsimden duyduğunuz memnuniyet düzeyiniz nedir?					
En son Edirne seyahatinizde kaldığınız yerden memnuniyet düzeyiniz nedir?					
Edirne'deki tarihi yapıları gezmekten duyduğunuz memnuniyet düzeyiniz nedir?					

Edirne’de düzenlenen etkinliklere katılmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyiniz nedir?					
Edirne’nin meşhur yiyeceklerini tatmaktan duyduğunuz memnuniyet düzeyiniz nedir?					
En son Edirne seyahatinizden genel olarak duyduğunuz memnuniyet düzeyi nedir?					